

Median rooli radikalisoitumisessa

Ruut Luukkonen

Tekijä Ruut Katariina Luukkonen	
Koulutusohjelma Journalismin koulutusohjelma	
Opinnäytetyön nimi Median rooli radikalisoitumisessa	Sivu- ja liitesivumäärä 66
<p>Tutkimus selvittää nuorten muslimivaikuttajien kokemusta suomalaisen median tavasta käsitellä väkivaltaista radikalisaatiota. Se kiinnittää huomiota Syyrian sodan taistelualueille matkustaneista henkilöistä uutisointiin, sekä kokemukseen median roolista radikalisoitumisessa.</p> <p>Tutkimuskysymykseni on ”Miten nuoret muslimivaikuttajat kokevat väkivaltaisen radikalisaation käsittelyn kotimaisella mediakentällä?”. Kysymystä lähestyn kuuden pääaiheen kautta, jotka tarkastelevat muun muassa mediaa propagandan edistäjänä, median valitsemia asiantuntijoita ja haastateltavia, sekä käsitteiden käyttöä. Tutkimuskysymystä lähestyn kvalitatiivisen tutkimuksen ja aineistolähtöisen analyysin kautta. Näkökulma tutkimuksessa on kokemuksellinen. Tutkimushaastattelussa käytin tausta-aineistona vuosina 2014–2015 suomalaisissa uutismedioissa julkaistuja journalistisia artikkeleita. Haastateltavat henkilöt olivat haastatteluhetkellä alle 30-vuotiaita muslimivaikuttajia.</p> <p>Tulokset osoittavat, että mediasta ja väkivaltaisesta radikalisaatiosta tai mediasta ja väkivaltaisista ekstremistisistä liikkeistä on mahdotonta puhua keskustelematta ensin siitä, miten kohderyhmä, tässä tapauksessa nuoret muslimit, kokevat identiteettinsä käsittelyn mediassa. Vasta tästä päästään keskusteluun siitä, millaisen kuvan suomalainen media antaa väkivaltaisen radikalisaation ilmiöstä ja miten kotimainen muslimivähemmistö kokee liittyvänsä siihen. Maahanmuutto ja muslimit yhdistetään diskurssiin ja median esityksiin väkivaltaisesta radikalisaatiosta, vaikka se ei olisi aina välttämätöntä. Tulokset myös näyttävät, miten medialla on mahdollisuuksia edistää tai ehkäistä ilmiötä. Median välittämällä kuvalla on osansa muslimiväestön kokemukseen suomalaisuudesta ja kuulumisesta yhteiskuntaan. Kokemukset vaikuttavat keskeisesti myös syihin matkustaa taistelualueille.</p>	
Asiasanat väkivaltainen radikalisaatio, radikalisaatio, ekstremismi, media, journalismi, muslimit, islam, maahanmuuttajat, Isis	

Sisällys

1 Johdanto.....	1
2 Käsitteet	2
2.1 Radikalisaatio, ekstremismi ja poliittinen väkivalta	2
2.2 Isis vai Daesh?	3
2.3 Islamismi, jihadismi ja vierastaistelija	3
3 Tausta: Väkivaltainen radikalisaatio ja Suomi	4
3.1 Syyrian sota ja islamistinen ääriliikehdintä	4
3.2 Suomesta taistelualueille	6
3.3 Väkivaltainen radikalisaatio yhteiskunnan asiana.....	7
3.4 Muslimiyhteisö toimijana	9
3.5 Media edistäjänä ja ehkäisijänä	10
3.6 Tehokas propaganda	11
4 Aiempi tutkimus	13
4.1 Viimeaikainen tutkimus	14
4.2 Mediatutkimus.....	15
4.3 Tutkimus muslimiyhteisön sisällä.....	18
4.4 Propagandan ja sosiaalisen median tutkimus	19
4.5 Muu tutkimus: islamofobia	20
5 Aineisto ja menetelmät	22
5.1 Tutkimuskysymys ja metodi	22
5.2 Aineistonkeruu ja -analyysi	23
5.3 Journalistinen tausta-aineisto	25
6 Haastattelut: Median rooli radikalisoitumisessa	25
6.1 Median välittämä kuva ilmiöstä, muslimeista ja islamista	26
6.2 Media propagandan edistäjänä	29
6.3 Taustoitus	35
6.4 Asiantuntijat ja haastateltavat	38
6.5 Käsitteiden käyttö	42
6.6 Median motiivit.....	45
6.7 Ratkaisuehdotuksia	47
7 Pohdinta ja johtopäätökset	51
7.1 Pohdinta.....	51

7.2 Johtopäätökset	53
7.2.1 Keskustelun eri tasot	54
7.2.2 "Vain muslimi on terroristi"	55
7.2.3 Yksipuolinen informaatio lisää vaikenemista ja radikalisaatiota	56
7.2.4 Tieto lisää mittasuhteita	58
7.2.5 Vaikutus suomalaismuslimien elämään	59
7.2.6 Kun Syyrian sota päättyy	60
Lähteet	62

Tutkimuksen tekemistä on tukenut Journalistisen kulttuurin edistämisyhtiö Jokes.

1 Johdanto

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, miten nuoret muslimivaikuttajat kokevat suomalaisen median käsittelevän väkivaltaista radikalisaatiota. Samalla tutkimus tarkastelee haastateltavien näkemystä mediasta radikalisoitumisen aiheuttajana.

Radikalisoitumisesta puhutaan usein synonyymina vierastaistelijailmiölle, joka se liitetään vahvasti muslimiväestöön ja maahanmuuttoon, vaikka väkivaltainen radikalisoituminen ja väkivaltainen ekstremismi käsittävät myös muun muassa äärioikeistolaisen väkivallan.

Median ja julkisen keskustelun perusteella vallalla vaikuttaa olevan käsitys, jonka lähtökohtana ”radikalisoituneet nuoret nähdään vaarallisina, syrjäytyneinä ja taistelualueille matkustamista pidetään radikalisoitumisen prosessin lopputuloksena” (Koivunen 15.11.2016).

Koska media mallintaa yleistä mielikuvaa ja ilmapiiriä radikalisaatiosta, on sen myös väitetty lisäävän vihapuhetta ja vastakkainasettelua suomalaisten välillä. Median on sanottu edistävän äärijärjestöjen propagandaa ja toimivan radikalisaatiota edistävänä tekijänä. Tätä näkökulmaa voi käsitellä tarkastelemalla joukkoviestinnän vaikutuksia vähemmistöihin, tässä yhteydessä muslimeihin. Aihepiiriä voi lähestyä sen kautta, että muslimiväestö alkaa uskoa median viestiä ja lopulta alkaa kyseenalaistaa omaa identiteettiään ja rooliaan, sekä mahdollisuuttaan elää täysivertaisena kansalaisena suomalaisessa yhteiskunnassa. Tai, että väestöryhmä menettää luottamuksensa mediaan ja samalla suomalaiseen yhteiskuntaan, koska median välittämä kuva koetaan vihamielisenä ja syrjivänä (Yahya 27.11.2016a).

Ääriliikkeiden tekemiin rikoksiin ja islamistiseen ääriliikehdintään liittyvä uutisointi Suomen mediassa on muuttunut päivittäiseksi vuosien 2014–2017 aikana. Väkivaltainen radikalisaatio on näkynyt uutisotsikoinneissa tavalla tai toisella, ja sama jatkuu edelleen. Tähän ovat vaikuttaneet globaalit tapahtumat, kuten Syyrian sota ja äärijärjestö Isisin nousu, sekä paljon mediahuomiota saaneet terrori-iskut Pariisissa, Brysselissä, Nizzassa, Berliinissä, Istanbulissa ja Lontoossa. Myös suomalainen media heijastelee aiempaa enemmän maailmantilan muutoksia ja toimii kansainvälisen median virrassa. Erityisesti Syyrian konfliktialueille matkustaneista henkilöistä on uutisoitu ja selkeinä painotuksina on ollut välittää kuvaa niin kutsutusta vierastaistelijailmiöstä.

Tästä syystä minusta on kiinnostavaa tutkia, miten nuoret muslimit kokevat uutisoinnin liittyen ilmiöön ja median toimintatavat käsiteltäessä muslimiväestöä. Toimintatapoja muuttamalla voitaisiin vaikuttaa mekanismeihin, jotka aiheuttavat kokemusta muun muassa syrjinnästä, ja joita muuttamalla kokemusta ulkopuolisuudesta voisi oleellisesti muuttaa.

Tutkimuksessa avaan keskeisiä käsitteitä liittyen väkivaltaiseen radikalisaatioon ja keskusteluun sen ympärillä. Tutkimukseni taustoittaa radikalisaatiota Suomen mittakaavassa, esittelee Syyrian sodan vaikuttimia konfliktialueelle matkustamiseen ja kertoo erilaisia lähestymistapoja ilmiöön. Lisäksi se esittää median ilmiötä edistävänä ja ehkäisevänä tekijänä ja kertoo muslimiyhteisöstä ilmiön parissa aktiivisena toimijana. Taustoituksessa kerroin myös äärijärjestön propagandan merkityksestä radikalisoitumisessa. Myöhemmissä luvuissa käsittelen aiempaa mediatutkimusta muslimista ja maahanmuutosta, sekä viimeaikaisia tutkimuksia, jotka liittyvät erityisesti vierastaistelijoihin ja konfliktialueelle matkustamiseen. Tutkimuksessani pääosassa ovat haastattelut, jotka piirtävät kuvaa nuorten muslimivaikuttajien huomioista suomalaisen median tavoista käsitellä väkivaltaista radikalisaatiota ja liittää radikalisaatio muslimi- ja maahanmuuttajavähemmistöön.

2 Käsitteet

2.1 Radikalisaatio, ekstremismi ja poliittinen väkivalta

Radikaali tarkoittaa perinpohjaista ja asian juuriin menevää. Sana ”radikaali” tulee latinan kielen sanasta *radix*, joka tarkoittaa juurta. Radikalismi on mielipidesuunta, joka pyrkii olosuhteiden, kuten yhteiskunnallisten olojen, läpikotaiseen muutokseen. Radikalismi voi olla eteenpäin vievää voimaa myös myönteisessä mielessä. Arkikielessä radikalismi on kuitenkin alettu mieltää negatiiviseksi, yksisuuntaiseksi toiminnaksi (Gummerus 1994, 855).

Radikaalit ajatukset eivät ole ekstremismiä, sillä ekstremismi on lähtökohtaisesti totalitaarista, demokratian vastaista, toimintatavoiltaan ulkoparlamentaarista ja usein laitonta. Ekstremismi voi olla poliittisesti tai uskonnollisesti latautunutta ja ekstremistinen väkivalta kohdistua esimerkiksi etnisiin, seksuaalisiin tai uskonnollisiin vähemmistöihin. Siinä väkivaltaa käytetään, sillä uhataan, se oikeutetaan tai siihen kannustetaan aatemaailmalla perustellen. Radikalisoituminen väkivaltaiseen ekstremismiin voi tapahtua yksin tai osana ryhmää, varsinaisena syynä on usein jokin muu kuin itse aatemaailma (Rinne 11.11.2015; Sisäministeriö 2012, 9).

Väkivaltainen radikalisaatio on kasvava este rauhan toteutumiselle sekä globaalisti että paikallisesti. Väkivaltaisella radikalisaatiolla tarkoitetaan väkivallan oikeuttamista oman

ryhmän etujen ajamiseksi, esimerkiksi viholliskuvia hyödyntäen. Väkivaltainen radikalisaatio on monimuotoinen ilmiö, joka koskettaa koko yhteiskuntaa. Se ei siis ole pelkästään tiettyyn ryhmään tai ideologiaan sidottu (Changemaker Akatemia 2014a).

Radikalisoituminen on prosessi, ”jonka aikana henkilö omaksuu valtavirtayhteiskunnan vastaisia näkemyksiä, torjuu olemassa olevan sosiaalisen järjestyksen ja haluaa korvata tämän uudella, täysin erilaisella järjestelmällä” (Creutz-Sundblom & Juntunen & Saarinen 2016a, 9).

Poliittisella väkivallalla tarkoitetaan toimia, jotka tavoittelevat poliittisia muutoksia väkivallan kautta. Poliittinen väkivalta käsittää sekä väkivaltaisen radikalisaation, että ekstremismin (O’Neil 2011). Käsite sisältää toisistaan poikkeavia ääriajattelun muotoja, kuten poliittisesti, terroristisesti tai uskonnollisesti motivoituneen toiminnan myös valtiollisella tasolla.

2.2 Isis vai Daesh?

Väkivaltaiseen radikalisaatioon ja ääri-islamilaiseen radikalisaatioon erottamattomasti liittyvää Daeshia kutsutaan mediassa ja politiikassa terroristiseksi äärijärjestöksi, islamistiseksi äärijärjestöksi tai ääri-islamistijärjestöksi.

Isis, Isil ja IS ovat mediassa tunnetuimpia nimiä ääri-islamistijärjestölle, joka myös itse kutsuu itseään näillä nimillä ”the Islamic State in Iraq and Syria” (ISIS), ”the Islamic State in Iraq and the Levant” (ISIL) ja ”the Islamic State” (IS). Koska äärijärjestön hallinnoimaa aluetta eivät muut valtiot ole tunnustaneet valtioksi, pidetään Daesh -sanaa, joka muistuttaa arabian kielen sanaa ”tallaja”, poliittisesti korrekteinpana. Monet arabiankieliset käyttävät tätä sanaa juuri siitä syystä, etteivät halua kutsua äärijärjestöä valtioksi (BBC News 2.12.2015). Sanavalinnan nähdään myös kertovan puhujan tai kirjoittajan asenteista (Yle 18.11.2015).

Tässä tutkimuksessa käytän Daeshista tai muista väkivaltaista politiikkaa ajavasta järjestöstä puhuttaessa käsitettä äärijärjestö tai -liike, joka toimii yhtä lailla myös äärioikeistolaisista liikkeistä puhuttaessa.

2.3 Islamismi, jihadismi ja vierastaistelija

Mediassa ja politiikassa Daeshin ja väkivaltaisen radikalisaation yhteydessä esiintyviä keskeisiä käsitteitä ovat muun muassa islamismi, jihadismi, kansainvälinen terroristi ja vierastaistelija.

Islamismi on ensisijaisesti poliittinen aatesuuntaus, joka sisältää islamin uskon traditionaalista tulkintaa ja jossa nähdään uskonnon tuovan myös poliittisen hallintojärjestelmän. Islamismi tavoittelee Sharia-lakiin perustuvaa hallinnollista aluetta. Väkivallan käyttö omien tai ryhmän päämäärien tavoittelussa tekee islamismista jihadismia. Jihadismi on islamistisen poliittisen aktivismin väkivaltainen muoto (Saarinen 18.11.2015a).

Vierastaistelijalla tarkoitetaan vieraaseen maahan, usein sota- tai konfliktialueelle, matkustanutta henkilöä, jolla ei ole alueen valtion tai valtioiden kansallisuutta. Matkustamisen syynä on useimmiten aatteellisia- tai ideologisia syitä, sekä identiteettiin liittyviä kysymyksiä (Jalonen 4.9.2014; Creutz-Sundblom ym. 2016b, 9).

Kansainvälisellä terroristilla sen sijaan tarkoitetaan henkilöä, joka kohdistaa poliittisen väkivallan siviileihin itse konfliktialueen ulkopuolella. Konfliktialueelta hän hakee tarvittavia tietoja ja taitoja konfliktialueen ulkopuolella suoritettavaa operaatiota varten (Saarinen 18.11.2015b).

Vierastaistelijat haluan tässä tutkimuksessa erottaa henkilöistä, jotka matkustavat alueelle tarkoituksenaan humanitaarinen apu tai muu motiivi, kuin väkivaltaisen ääriliikkeen toimintaan osallistuminen. Siksi tutkimuksessa puhun myös ”konfliktialueelle matkustaneista henkilöistä” tapauksissa, joissa alueelle matkustamisen motiivia on vaikea tai mahdoton selvittää.

3 Tausta: Väkivaltainen radikalisaatio ja Suomi

3.1 Syyrian sota ja islamistinen ääriliikehdintä

Syyrian sota alkoi vuonna 2011 kansannoususta presidentti Bashar al-Assadin hallintoa vastaan. Kansannousu liittyi samaan arabimaiden ”arabikevään” kuohuntaan, jolloin kansa vaati demokratiaa diktatuuristen hallitusten tilalle. Presidentin ja hallituksen vastaisen kansannousun ja mielenilmausten yhteydessä olleissa väkivaltaisuuksissa sai vuoden 2011 aikana surmansa 4000 mielenosoittajaa. Ulkomaailma sai Syyrian kansannoususta tietoa vain vähän, koska Syyria kielsi ulkomaisten journalistien pääsyn maahan. Kuitenkin paikallisten sosiaaliseen mediaan, kuten YouTubeen, lataamat mobiilivideot pääsivät läpi ja havahduttivat muun maailman (Globalis 2015).

Syyrian sodassa näkyy keskeisesti Lähi-idän maiden ja alueiden jakautuminen islaminuskon kahden päähaaran shiialaisuuden ja sunnalaisuuden välillä. Uskontokuntakohtaisena

nähtävä konflikti on näkynyt muun muassa al-Assadin edustaman shiialaisen alaviittilahkon toimissa Syyrian sunnienemmistöä vastaan (Zelin 2015a, 2). Nykyisin konflikti on muuttunut eri ryhmien väliseksi erilaisten motiivien ajamaksi sisällissodaksi, jossa mukana on myös lukuisia ääriliikkeitä ja -ryhmittymiä, kuten Isis, al-Nusra ja Hizbollah.

Aseellinen oppositio jakaantuu arvioiden mukaan jopa tuhanteen erilaiseen ryhmittymään, joita ovat kapinallisjoukot, poliittiset puolueet, etniset ryhmät ja maanpaossa olevista henkilöistä koostuvat ryhmät. Näihin ryhmittymiin kuuluu yhteensä arviolta 100 000 taistelijaa maltillisista Assadin hallinnon vastustajista islamistisiin äärijärjestöihin (BBC 15.3.2016). Länsimaista konfliktialueille taistelutarkoituksessa matkustaneet henkilöt ovat pyrkineet liittymään näihin kapinallisryhmiin.

Äärijärjestöt, kuten radikaali aseellinen ryhmittymä Isis, hyötyvät alueiden ja hallinnon sekasorrosta ja laajamittaisesta humanitäärisestä kriisistä. Isis on tunnettu brutaaliin vallankäyttöön perustuvasta toiminnastaan. Vuonna 2014 Isis levisi Irakista vallaten osia Syyriasta ja kesäkuussa 2014 se julistautui omaksi ääri-islamilaiseksi valtiokseen. Isis on jatkanut terrori-iskujaan muun muassa Jemenissä ja Libyassa, sekä kohdistanut iskuja länsimaihin (Globalis 2016). Äärijärjestö on ilmoittanut olevansa Pariisissa tammi- ja marraskuussa 2015, Brysselissä maaliskuussa 2016, Nizzassa heinäkuussa 2016, Berliinissä joulukuussa 2016, Istanbulissa tammi- ja kesäkuussa 2016 ja tammikuussa 2017, sekä Lontoossa maaliskuussa 2017 tehtyjen terrori-iskujen takana.

Lukuisat ulkovallat ovat omine motiiveineen mukana Syyrian sodassa ja Isisin vastaisissa toimissa. Assadia ovat asettuneet tukemaan näkyvimmin muun muassa Venäjä ja Kiina, sekä shiialainen Iran ja Hizbollah poliittisena ja sotilaallisena toimijana.

Yhdysvallat, Iso-Britannia, Ranska ja Turkki ovat tukeneet eri kapinallisjoukkoja. Keskeisiä kapinallisen tukijoita ovat myös sunnalaiset arabimaat, kuten Saudi-Arabia, Yhdistyneet Arabiemiraatit ja Qatar (Yle 18.10.2015). Virallisesti Isisiä ei ole tukenut mikään ulkovalta, mutta ulkomaisten vierastaistelijoiden rooli on mahdollista tulkita ulkomaisen sotilasvoiman käytöksi konfliktissa.

Arviot tähän mennessä Syyrian sodassa kuolleista vaihtelevat suuresti, esimerkiksi yksi arvioitu uhriluku on noin 400 000 (Al Jazeera 23.4.2016). Lisäksi miljoonat ihmiset ovat pakolaisina Syyriasta ja Syyrian sodan aiheuttama pakolaisuus on yksi suurimmista pakolaisliikkeistä maailman lähihistoriassa (BBC 15.3.2016). Sekä Syyrian armeijaa, että kapinallisjoukkoja syytetään vakavista ihmisoikeusrikkomuksista, kuten kemiallisten aseiden käytöstä, joukkomurhista ja siviileihin kohdistetuista iskuista (Council on Foreign Relations 2016).

3.2 Suomesta taistelualueille

Marraskuussa 2016 Suomesta on Syyrian ja Irakin konfliktialueille matkustanut Suojelupoliisin mukaan noin 80 henkilöä (HS 22.11.2016). Lisäksi viidentoista lähtijän arvioidaan kuolleen ja Suomeen palanneita on kaksikymmentä (Yle 27.11.2015a). Suojelupoliisi kertoo tiedossaan olevan lähes kolmesataa henkilöä, joilla epäillään olevan kytköksiä terroristiseen toimintaan (Suojelupoliisi 2015a, 2).

Kokonaisuudessaan taistelutarkoituksessa alueille matkustaneita henkilöitä on yli 90 maasta ja vierastaistelijailemiö on tehokkaasti globalisoitunut.

Ryhmien toiminnan piiriin ulkomailta matkustaneita arvioidaan olleen vuoden 2015 lopussa noin 25000–31000, joista valtaosa on lähtöisin Lähi-idän maista Saudi-Arabiasta, Tunisiasta ja Marokosta. Sekä Syyrian sisällissodan että Isisin vetovoima on ollut poikkeuksellisen voimakasta myös länsimaissa. Noin 4000–6000 henkilön arvioidaan matkanneen konfliktialueelle Länsi-Euroopasta, pääosin Iso-Britanniasta, Belgiasta, Ranskasta sekä Saksasta. (Creutz-Sundblom ym. 2016c, 30.)

Erityisesti taistelutarkoituksessa alueille matkustaneista liikkuu kuitenkin vahvistamatonta tietoa. Tietoa on vaikea todentaa esimerkiksi sijoittumisesta tehtäviin konfliktialueella, sekä ylipäätään siitä, ovatko henkilöt saavuttaneet tavoitteensa liittymisestä radikaali-islamistiseen ryhmään. Tutkija Juha Saarinen mukaan viranomaisten on myös vaikeaa arvioida konfliktialueelta palanneiden henkilöiden määrää (Saarinen 18.11.2015c).

Suomesta Syyrian sodan konfliktialueille matkustaneiden henkilöiden määrä on väkilukuun nähden suhteellisesti suuri verrattuna muun Euroopan keskiarvoon (Saarinen 18.11.2015d). Kuitenkin konfliktialueelle matkustaneiden henkilöiden määrä on häviävän pieni verrattuna Suomen 60 000 henkilön muslimivähemmistöön, jota ilmiö erityisesti koskettaa. Konfliktialueelle on arvioitu matkustaneen 0,07 % Suomen muslimiväestöstä (Creutz-Sundblom ym. 2016d, 7), eli noin 40–50 henkilöä.

Suomesta Syyrian sotaan lähtijöistä kolmella neljästä on Suomen kansalaisuus. He ovat etnisesti epäyhtenäinen ryhmä edustaen 19 eri etnisyyttä. Supon mukaan joukossa on myös henkilöitä, joiden molemmat vanhemmat ovat suomalaisia. Lähtijät ovat iältään 18–50-vuotiaita, mutta merkittävimmän ikäryhmän muodostavat 21–24-vuotiaat. Pääosa on miehiä, mutta arviolta viidennes on naisia. Joukossa on myös kokonaisia perheitä, ja konfliktialueella tiedetään syntyneen lapsia (Suojelupoliisi 2015b, 6-7; Yle 27.11.2015b). Myös taistelualueille Somaliaan, Ukraina ja Israeliin tiedetään lähteneen Suomen kansalaisia (Dokumenttiprojekti 8.12.2014; BBC 1.9.2014; MOT 27.9.2010; MTV 12.11.2014; HS 29.7.2012).

Supon virallisten arvioiden mukaiset luvut lähtijöiden määrästä sisältävät myös konfliktialueille muussa kuin taistelutarkoituksessa alueelle matkustamisen, kuten humanitäärisistä syistä lähteneet henkilöt (Saarinen 7.6.2014).

Sisäministeriö toteaa:

On olemassa vahvoja viitteitä siitä, että Suomesta on pyritty tukemaan islamistisesti motivoitunutta terroristista toimintaa lähtömaissa tai konfliktialueella.
(Sisäministeriö 2012a, 17.)

Tästä esimerkkinä on vuonna 2014 käyty Suomen ensimmäinen terrorismioikeudenkäynti, jossa neljä henkilöä sai ehdollista vankeutta terrorismin rahoittamisesta ja yksi henkilö tuomion sieppaushankkeen suunnittelusta. Syytteet koskivat somalialaisen Al-Shabaab terroristijärjestön rahoittamista, värväystä terrorismirikoksen tekemiseen ja terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua (Yle 19.12.2014).

Kuitenkin maaliskuussa 2016 Helsingin hovioikeus kumosi syytteet vedoten tekoaikana voimassa olleeseen lakiin, jonka mukaan syytettyjen tuli olla tietoisia lähettämänsä rahan päätymisestä rikosten tekemiseen (MTV 23.3.2016).

3.3 Väkivaltainen radikalisaatio yhteiskunnan asiana

Väkivaltaiseen radikalisoitumiseen ei ole olemassa yhtä yksinkertaista selitystä ja tutkijat ovat pitäneet ylipäätään radikalisoitumista ja vierastaistelijailmiötä selittämään pyrkiviä kuvauksia puutteellisina. Saarisen mukaan radikalisaatio nähdään usein yksioikoisesti ”aidon islamin manifestaationa” tai ilmiötä selitetään yhteiskunnallisilla ongelmilla, kuten rasismin ja työttömyydellä (Valomerkki 23.10.2015a). Yhteneväisiä linjoja tutkijoilla ja toimijoilla on siinä, ettei radikalisaation ja vierastaistelijailmiön syitä voida erottaa maailmanlaajuisista kehityskuluista ja paikallisemmista yhteiskunnan rakenteista.

Nämä eriarvoisiksi koetut rakenteet mahdollistavat vastakkainasettelun ihmisryhmien välillä, ulkopuolisuuden ja epäoikeudenmukaisuuden kokemuksen, uskonnollisten ryhmien eristäytymisen ja lukuisat muuttajat, kuten sosiaaliset tekijät, jotka saattavat vaikuttaa yksilön radikalisoitumiseen tai päätökseen liittyä ääriryhmään. Lisäksi muun muassa kansainvälisen politiikan tapahtumat voivat vaikuttaa yksilön radikalisoitumiseen. Myös Saarisen mukaan radikalisoitumista edistää ilmapiiri, jossa ”islamia pelätään ja keskustelu on polarisoitunutta” (Kirkon Ulkomaanapu 2015; Valomerkki 23.10.2015b).

Useissa terrorismin ja ekstremismin tutkijoiden puheenvuoroissa muistutetaan, että radikalisaatio on kasvava ongelma erityisesti muslimidiasporayhteisöjen nuorille ja nuorille ai-

kuisille. Esimerkiksi Saarinen sanoo radikaalin islamismiin tunnustettavan Suomessa yksilötason ongelmana, joka koskettaa erityisesti maan monietnistä muslimiyhteisöä (Saarinen 18.11.2015e).

Kuitenkin radikalisaatio on monimutkaisempi ja enemmän yhteiskunnallinen ongelma. Näin toteaa väkivaltaisen ekstremismin historiaa Suomessa tunteva Sisäministeriön poliisilähtökastaja Ari Evwaraye. Evwarayen mukaan kaikkea väkivaltaa on ennaltaehkäistävä, mutta ääriajatteluun perustuvaa väkivaltaa on ehkäistävä sille sopivin keinoin, koska myös sen syyt poikkeavat perinteisestä väkivaltakäyttäytymisestä. Se kohdistuu väkivallan uhrin tai uhrien lisäksi koko demokraattiseen järjestelmään ja ihmis- ja perusoikeuksiin. Lisäksi ekstremistinen väkivalta lisää itse itseään, koska samoin ajattelevat rohkaistuvat ja vastapuolet saattavat kostaa (Evwaraye 2.12.2015a).

Suomessa väkivaltaisen ekstremismin piiriin luetaan äärioikeisto, äärivasemmisto ja uskonnolla perusteltu väkivalta. Myös useissa kouluampumisten tapaisissa teoissa mukana on ideologinen elementti. Suomessa tehdyistä ekstremistisistä rikoksista 90 % on äärioikeiston tekemiä, kun taas suurimman terrorismin uhkan Suomessa muodostavat uskonnolla perustellun ääriajattelun kannattajat. Laajemman, paljon kuolonuhreja vaativan väkivallan riskin aiheuttavat yksittäiset tekijät, kuten kouluampujat. Riskihenkilöiden tunnistaminen on vaikeaa, mutta potentiaalisista henkilöistä on onnistuttu piirtämään kuvaa (Evwaraye 2.12.2015b).

Suomessa ajateltiin 2000-luvulle saakka, etteivät terrorismi ja ekstremismi koskettaneet maata ja väestöä. Maan sisäistä turvallisuutta koskevassa politiikassa väkivaltainen radikalisoituminen nähtiin syrjäisenä yksityiskohtana, eikä aiemmin oltu tunnistettu yhteiskunnan monikulttuuristumista ja sen vaikutuksia tulevaisuudelle. Myös internetin mahdollisuudet olivat vielä pitkään peitossa (Creutz & Juntunen & Saarinen 2015a, 3; Evwaraye 2.12.2015c). Suurimpina tapahtumina terrori-iskut Yhdysvalloissa 2001, Norjassa 2011 ja viimeistään vuoden 2015 iskut Pariisissa muokkasivat turvallisuuspoliittisia linjauksia. Lisäksi Profeetta Muhammadiin kohdistuneet karikatyyrit Tanskassa vuonna 2006 ja kohun mukanaan tuoma ilmapiirin muutos vaikuttivat toimintaympäristön muutokseen.

Suomalaisella koulujärjestelmällä on nähty olevan yhteiskuntaa tasoittava vaikutus. Hiljalleen kasvoi ymmärrys, että yhteiskunnan eriarvoistuminen luo pohjaa väkivaltaiselle ekstremismille, eivätkä esimerkiksi selitykset syrjäytymisestä syynä olleet yksin riittäviä. Huomattiin, ettei ekstremismin ehkäisy ollut vain poliisiasia, vaan koko yhteiskunnan tehtävä (Evwaraye 2.12.2015d).

3.4 Muslimiyhteisö toimijana

Suomen muslimit ovat toistuvasti ilmaisseet huolensa muslimiväestöä kohtaan muuttuneesta asenneympäristöstä. Muslimit ovat osoittaneet muun muassa globaalien tapahtumien ja median toiminnan lisänneen islamofobiaa (mm. Creutz 2015a, 19-20). Muslimiyhteisöt ovat osoittaneet myös suoran huolen taistelualueille lähtevien henkilöiden tilanteesta ja radikalisoitumisen ehkäisemisen tarpeista (mm. Haaste 2015; Yle 25.2.2015).

Lisäksi yhteisöjen mukaan väkivaltaisesta radikalisaatiosta ja ekstremismistä mediassa ja muussa julkisessa keskustelussa annettu kuva keskittyy vahvistamaan uskontoa syynä konflikteihin, eikä taistelualueille matkustamisen syitä pohdita pidemmälle.

Terroristiksi leimattu -verkostossa aktiivisena toimivan Murra Yahyan mukaan yksipuolinen kuva välittyy erityisesti Syyriaan lähteneiden henkilöiden käsittelyn yhteydessä.

-- Heistä puhutaan lähes aina mediassa siihen sävyyn, että kaikki ovat lähteneet sinne taistelemaan Isikseen tai tekemään kauheuksia, eikä asiaa ei avata ollenkaan. Annetaan kuva siitä, että lähteminen itsessään on rikos ja kauhea asia. Syyrian humanitääriin katastrofi saa toissijaisen merkityksen. -- Jotkut päättävät mennä paikan päälle auttamaan sorrettuja. Mukaan mahtuu myös nuoria, jotka halutessaan tai haluamattaan, päätyvät ääriryhmiin. Mediassa annetaan kuva, että lähteminen on itsessään rikos ja kauhea asia. -- Syyriaan lähteminen ei ole rikos. Siellä tehdyt rikokset tai siellä tehtävien rikosten suunnittelu ovat rikoksia. Asiasta on tehty niin sensaatiomainen ja tunteilla ladattu, että ongelmien ratkaisu ja vapaa dialogi on estynyt, erityisesti muslimien keskuudessa, kuin myös julkisellakin areenalla. Tällöin muslimiväestö joutuu altavastaajaksi ja selitteleväksi. (Yahya 27.11.2016b.)

Monien aktiivisten toimijoiden mukaan Suomen muslimiyhteisöstä on tärkeää puhua ja muslimien tulisi näkyä myös muissa yhteyksissä, kuin terrorismiin ja ”jihadismiin” liittyvissä esiintymissä (mm. Kehitä ja Arvosta ry 11.9.2014). Näissä yhteyksissä islamilaisten käsitteiden käyttö niiden oikeissa yhteyksissä korostuu. Erityisen tärkeää on kiinnittää huomiota käsitteiden käyttöön, kun mediassa käsitellään konfliktialueelle lähteneitä henkilöitä ja heidän mahdollista Suomeen paluutaan.

Kaiken kohun ja keskustelun aikana olen huomannut eräitä aiheeseen liittyviä väärinkäsityksiä, joista toivoisin käytävän enemmän keskustelua. Pelkoni on, että ne vääristävät keskustelua, jolloin lopputuloksena on yhteiskunnan lisääntynyt polarisointuminen ja todellisten, olemassa olevien ongelmien jääminen ratkaisematta. (Assefa 2015a.)

Yhteisöjen toimijat, kuten espoolaisen Kehitä ja Arvosta ry:n puheenjohtaja Yakub Muhamud (Valomerkki 11.5.2015), ovat tehneet mediaulostuloja, joissa he kertovat yhteisön konkreettisesta työstä ja näkökulmista radikalisoitumisen ehkäisemiseksi, sekä yhteistyöstä viranomaisten kanssa. Uskonnollista ja poliittista radikalismia torjuvan Radinet-

hankkeen projektikoordinaattorina toimiva Oussama Yousfi tuntee muslimiyhteisöjä ja ilmiön laajempaa kontekstia, myös sitä, että äärioikeistolaiseen radikalismiin tarvitaan yhtä lailla Suomessa ratkaisuja. Hän sanoo:

-- On tärkeää ymmärtää, mikä radikalismissa kiehtoo ja mitä on tapahtunut. Sen kautta asioita voidaan lähteä korjaamaan. -- Mielestäni koko tässä asiassa on kyse yksilöiden huolien ja pahoinvoinnin ymmärtämisestä. (Valomerkki 22.2.2016.)

Ääriajattelua ja poliittista väkivaltaa ehkäisevässä työssä avainasemassa pidetään yhteisöjen, järjestöjen ja viranomaisten välistä yhteistyötä (Creutz ym. 2015b, 1). Esimerkkinä on Kirkon Ulkomaanavun käynnistämä Uskonnollisten ja perinteisten johtajien rauhanvälitysverkosto, jonka yksi työmuoto on radikalisaation torjunta ja ennaltaehkäisy. Verkostossa uskonnolliset ja perinteiset johtajat toimivat yhteistyössä viranomaisten kanssa ratkaisujen löytämiseksi (HS 1.7.2015; Kirkon Ulkomaanapu).

Suojelupoliisin toimintaympäristön katsauksessa 2015–2016 kerrotaan organisoituneen terrorismin uhkan olevan Suomessa vähäinen. Samalla kerrotaan, että terrorismin uhka on kohonnut pysyväisluonteisesti Suomen lähialueilla ja muissa Pohjoismaissa (Suojelupoliisi 2015c, 2).

Sisäministeriön näkemys on, että Suomen muslimiväestö on pääasiassa maltillista, eivätkä radikaali-islamistiset näkemykset liity yhteisöihin, vaan ne ovat enemmän yksilötason ongelmia (Sisäministeriö 2012b, 17).

Tosiasia on kuitenkin se, että myös Suomen muslimiyhteisöstä löytyy ihmisiä, jotka ovat liittyneet lainvastaista poliittista väkivaltaa harjoittaviin järjestöihin. Mahdollisia syitä on esitetty, muun muassa koulutuksen – monesti myös uskonnollisen – puute, syrjäytyminen ja ulkopuolisuuden tunne. Ne saattavat joissakin tapauksissa olla osatekijöitä, mutta ne eivät ole keskeisimpiä syitä.

On myös syytä analysoida, kuinka suuresta ongelmasta oikeasti puhutaan, ettei sorruta ylireagointiin ja sen seurauksena muslimiyhteisön leimaamiseen. (Assefa 2015b.)

3.5 Media edistäjänä ja ehkäisijänä

Viestintä ja media ovat toimintamuotoja väkivaltaisen radikalisaation ja ekstremismin ennaltaehkäisyssä. Niillä on osansa joko ilmiöiden edistämisessä tai ehkäisyssä.

Ruotsin ja Tanskan esimerkit osoittavat, että tilanne voi muuttua ratkaisevasti huonommaksi yksittäisen laukaisevan tapahtuman seurauksena. Tanska ja Ruotsi ovat olleet useiden vuosien ajan islamistisen vihapropagandan kohteena maiden lehtien julkaistua loukkaaviksi koettuja pilakuvia. Väkivaltaisen ekstremismin ja terrorismin uhkan kannalta on huolestuttavaa, jos Suomi profiloituu kansainvälisessä, väkivaltaan yllyttävässä radikaali-islamistisessa propagandassa niin sanotuksi vihollismaaksi. (Sisäministeriö 2012c, 17.)

Terrorismin tutkija Leena Malkki muistuttaa, etteivät ”terrorismikohut” ole uusi ilmiö, eikä

hetki, jolloin maailma kokee elävänsä terrorismin aikakautta ole ainutlaatuinen. 1960-70-lukujen taitteessa keskusteltiin vastaavasti modernin terrorismin noususta, jolloin muun muassa erilaiset radikaalit vasemmistojärjestöt aloittivat toimintansa ja palestiinalaisjärjestöt alkoivat tehdä lentokonekaappauksia (Malkki 6.11.2015a).

Malkin mukaan osa tutkijoista pitää totena terrorismiteollisuutta, joka osittain toimii uhkakuvien liioittelulla, koska sen tarkoitus on tähdätä rahoituksen saamiseen mitä erilaisimpiin terrorismintorjuntahankkeisiin, jonka taustalla on omia poliittisia tarkoituksia. Hän tarkoittaa, että eri toimijat keksivät helposti syitä ja tilanteita, joissa terrorismin uhkaa kannattaa liioitella. Näitä ovat tunne siitä, että terrorismin torjumiseksi pitää tehdä ja investoida enemmän, ja että uhka on aiempaa vakavampi. Tämä pohjautuu kylmän sodan jälkeiseen aikaan, jolloin ajateltiin, että terrorismin aika on ohi, vaikka tosiasiasa terrorismi on ottanut uusia muotoja ja muuttunut (Malkki 6.11.2015b).

Sama näkyy myös monissa media-ilmiöissä: kun kysymys nousee pinnalle, media keskittyy hetken aikaa siihen aiempaa enemmän. Malkki myös muistuttaa, että kun johonkin ilmiöön aletaan kiinnittää tarkoituksella enemmän huomiota, sitä myös havainnoidaan ja aletaan löytää enemmän.

Kun me ollaan nyt 9.11. jälkeen alettu kiinnittämään enemmän huomiota terrorismiin, me myös löydetään sitä enemmän, ja herkemmin erilaisten väkivallantekojen kohdalla ajatellaan, että onko tämä terrorismia, voiko tämä olla terrorismia. Verrattuna siihen aikaan, jossa emme olleet niin tietoisia terrorismista, niin kuin me nykyisin ollaan ja tulkitaan sitä kautta. (Malkki 6.11.2015c.)

Valtamedian ”shokkotsikot” jäävät myös Saarisen mielestä elämään liian helposti, koska muuttuneita tietoja ei myöhemmin tarkenneta tai korjata. Lisäksi aiheeseen liittyviä käsitteitä avataan harvoin, jos ollenkaan, median toiminnassa ja muissa julkiseen keskusteluun verrattavissa tilanteissa (Saarinen 18.11.2015f). Yleinen mielikuva muokkautuu ja jää samoille urille.

Isisin kohdalla kasvava sotilaallinen menestys ja sen näkyminen kansainvälisesti muun muassa mediassa on lisännyt jihadismista kiinnostuneiden määrää ja madaltanut kynnystä matkustaa konfliktialueelle (Creutz-Sundblom ym. 2016e, 44).

3.6 Tehokas propaganda

Poliittista väkivaltaa harjoittavien äärijärjestöjen, kuten pääesimerkkinä Daeshin, uhkat ulottuvat fyysisiä sotatilanteita pidemmälle ja uusien vierastaitelijoiden rekrytoimiseksi suunniteltu propaganda on tarkoin suunniteltua.

Syyrian kansannousun alkuvaiheesta aina vuoteen 2013 saakka oli ilmeistä, että Syyriassa jihadistit vetosivat potentiaalsiin kuulijakuntiin välittämällä tietoja maan

humanitäärisestä katastrofista. Radikaalijärjestöjen sanoma tavoittikin kovin eri tavoin konfliktiin suhtautuvia kuulijakuntia. Osa matkusti kohteeseen pikemminkin humanitäärisistä syistä, osalla ideologinen kutsu korostui ja osalla motivaatio syntyi molemmista tekijöistä. (Creutz-Sundblom ym. 2016f, 30.)

Konfliktien kuvauksen on toimittava uusia toimijoita houkuttelevana ja samalla vastakkainasettelua rakentavana.

Isisin kaltaisen jihadistiryhmän keskeisimpänä haasteena on saada potentiaaliset kannattajat samaistumaan ryhmän ymmärrykseen identiteettikategorian ”muslimi” merkityksestä. Ketä voidaan pitää ”puhtaan uskon” edustajana ja kuka on harhaan johdettu? Mitä uskon ja muslimien puolesta toimiminen käytännössä tarkoittavat, ovat Isisillekin kriittisen tärkeitä kysymyksiä. Ryhmän on edelleen pystyttävä tuottamaan potentiaalisen kohdeyleisön kannalta vakuuttava tulkinta konfliktista, jonka katsotaan uhkaavan identiteettikategoriaa ”muslimi”. (Creutz-Sundblom ym. 2016g, 5.)

Internetistä on tullut jihadistisen ideologian levittämisen keskeinen väline, kuten se ylipääntään toimii eri ääriliikkeiden käytössä olevana sisäisen ja ulkoisen viestinnän välineenä.

Jihadistiset nettisivut, foorumit ja blogit elävät parasta aikaansa. Virtuaalisen jihadistisen median toimintaa tutkinut Akil N Awan sanoo, että internetin välityksellä levitetään jihadistista propagandaa ja se on yksi keskeisimmistä rekrytoinnin välineistä. Ääriliikkeet houkuttelevat toimijoita myös muihin kuin sotilaallisiin tehtäviin, joista keskeisiä ovat viestinnälliset, niin kutsuttuun jihadistiseen mediaan liittyvät tehtävät (Awan 2007, 389-390, 399).

Paikkoja toimia kalifaatissa on monia ja siksi ajatus Isisiin liittymisestä pyritään tekemään mielekkääksi eri alojen ammattilaisille.

Awanin mukaan voidaan puhua myös terrorismin mediasodasta. Siitä esimerkkinä hän lainaa Al-Qaida-johtaja Ayman al-Zawahiria:

We must get our message across to the masses of the nation and break the media siege imposed on the jihad movement. This is an independent battle that we must launch side by side with the military battle. (Awan 2007, 389.)

Vapaasti käännettynä lainauksessaan al-Zawahir sanoo, että jihadistiliikkeen on murrettava sitä ympäröivä mediasaarto ja liikkeen tulee saada viestinsä perille kansakunnan suurelle yleisölle. Hän sanoo mediasodan olevan taistelu, jota tulee käydä rinnakkain aseellisen taistelun kanssa.

Awanin mukaan lainauksessa mainittu mediasaarto on tehnyt internetistä merkittävän ja ensisijaisen ideologisen taistelukentän, jolla propagandalla on merkittävä osuus.

Alussa muun muassa al-Qaida välitti propagandamateriaalia suljettujen nettiyhteisöjen kautta, mutta nykyisin sosiaalinen media mahdollistaa propagandan ja jihadistisen materiaalin jakamisen keneltä tahansa kenelle tahansa (Creutz-Sundblom ym. 2016h, 30).

Jatkumoa tähän on esimerkiksi Isisin systemaattinen viestintä ja kohdennettu propaganda

muun muassa sosiaalisessa mediassa (Fernandez 2015a, 1 & 8).

Tutkija Aaron Zelin kirjoittaa:

In many respects, Syria is the first large-scale socially mediated war.
(Zelin, 2015a, 2.)

Vapaasti käännettynä Zelin nimeää Syyrian sodan ensimmäiseksi sosiaalisen median välittämäksi sodaksi, jossa sosiaalisella medially on monesta näkökulmasta katsottuna ollut merkittävä rooli.

Tahattomasti myös sosiaalisen median palveluiden suositus- ja hakutoiminnot, sekä hashtagit ovat yksinkertaistaneet jihadistisen materiaalin löytämistä ja verkostojen syntyä, sekä mahdollistaneet jihadistisen sisällön kohdistamista tietyille ryhmille (Zelin, 2015b, 2).

Myös Suojelupoliisi mainitsee merkittävinä lähtöön kannustavia tekijöinä jo konfliktialueille lähteneiden henkilöiden Suomeen lähettämät viha- ja propagandaviestit (Suojelupoliisi 2015b, 7), joista konkreettisin on kesällä 2014 julkaistu Isisin propagandavideo. Videolla puhuu suomalaistaustainen mies, joka kohdistaa propagandaviestin suomalaisille muslimille.

Suomesta Syyriaan lähteneiden lähipiiriä haastatellut ja tutkinut Karin Creutz-Sundblom kirjoittaa myös netin ja sosiaalisen median vaikutuksesta, mutta korostaa läheisen tai tutun merkitystä tiedonvälittäjänä. Monet Suomesta vierastaistelijoina lähteneet ovat jakaneet sosiaalisen median tileillään väkivaltaista materiaalia konfliktista (Creutz-Sundblom ym. 2016i, 36 & 45). Creutz-Sundblomin mukaan mobilisoitumista edesauttaa se, jos tosielämän sosiaaliset verkostot välittävät radikalisoitumista ruokkivaa sisältöä potentiaalisille vierastaistelijoiden.

4 Aiempi tutkimus

Mediatutkimuksessa islamin ja muslimien käsittely on ollut pitkään suosittu tutkimusaihe, samoin kuin uskonnon ja median välinen suhde (Taira 2008a, 200).

Propagandan tutkimus on noussut merkittävään osaan erilaisten poliittista väkivaltaa harjoittavien ääriliikkeiden näkyvän toiminnan myötä. Kuitenkin tutkimus liittyy poliittisen väkivallan ja ääriliikkeiden näkymisestä mediassa ja erityisryhmänä muslimien kokemuksesta uutisoinnista, on ainakin kotimaisessa tutkimuksessa tulkintani mukaan vähäistä.

Ylipäättään vähäinen akateeminen tutkimus Daeshin kaltaisten äärijärjestöjen poliittisesta

väkivallasta ja siihen liittyvästä median toiminnasta liittyy todennäköisesti siihen, että myös tutkijoiden mukaan tieto ilmiöstä on Suomessa rajattua monesta syystä. Tutkija Juha Saarisen mukaan tiedon rajallisuus johtuu esimerkiksi siitä, että maassa tapahtuva jihadistinen liikehdintä on suhteellisen uutta eikä islamismia, väkivaltaista radikalisoitumista ja niiden lieveilmiöitä ole vielä akateemisesti tarpeeksi tutkittu.

Tutkija Karin Creutz-Sundblom mainitsee, että Suomen kohdalla haasteet erityisesti jihadistiseen liikehdintään liittyvässä tutkimustyössä ovat korostuneita muun muassa siksi, että avainhenkilöinä käytettävien henkilöiden lukumäärä on vähäinen, eikä heistä ole kunnolla saatavilla tilastollista tietoa. Hän mainitsee myös yksityisyydensuojan tärkeyden pienessä maassa ja se rajaa avoimen tiedon saatavuutta vielä entisestään (Creutz-Sundblom ym. 2016j, 10).

Yhtenä ongelmallisena ja kiinnostavana yksityiskohtana Saarinen osoittaa, että julkisessa keskustelussa aiheeseen liittyviä käsitteitä avataan harvoin, jos ollenkaan. Lisäksi hän väittää, ettei Suomessa ole muiden pohjoismaiden tapaan aiheeseen erikoistuneita journalisteja. Toisena seikkana hän mainitsee, että rakenteellinen yhteistyö viranomaisten ja tutkijoiden välillä on Suomen tasolla yhä puutteellista (Saarinen, J. 18.11.2015g).

Seuraavissa luvuissa esittelen muutamia tutkimuseni kannalta keskeisiksi valikoituneita islamia ja mediaa, radikalisaatiota ja propagandaa, sekä islamofobiaa koskevia tutkimuksia ja raportteja.

4.1 Viimeaikainen tutkimus

Kokemukseni mukaan Suomessa islamia, muslimeja ja mediaa on tutkittu paljon enemmän objekteina, kuin aktiivisina toimijoina. Aiempaan tutkimukseen merkittävän poikkeuksen tekee kuitenkin kaksi vuosina 2015 ja 2016 julkaistua tutkimusta. ”Syrjintä, polarisaatio, nuoriso ja väkivaltainen radikalisoituminen” -väliraportti tarkastelee vierastaistelijailmiötä Syyriaan lähteneiden näkökulmasta. SYPONUR-projektin väliraportin (syrjintä, polarisaatio, nuoriso ja väkivaltainen radikalisoituminen) keskeisimpiä aihealueita ovat Syyriaan lähteneiden henkilöiden tausta ja elämäntilanne ja se, kuinka yhteiskunnallinen ilmapiiiri, maailmanpolitiikka, sekä viranomaisten toiminta vaikuttavat lähtemiseen (Creutz ym. 2015c, 46).

Hanke pyrkii vastaamaan seuraaviin kysymyksiin: ”mitkä mekanismit suomalaisessa yhteiskunnassa tuottavat väkivaltaista radikalisoitumista, ja miten niitä voidaan torjua, mikä voidaan sanoa syrjäytymisen, islaminvastaisuuden ja vihanlietsonnan kokemuksien sekä

väkivaltaisen radikalisoitumisen välisistä vuorovaikutussuhteista ja mitkä ovat tehokkaimmat poliittiset toimet väkivaltaisen radikalisoitumisen ehkäisemiseksi?” (Creutz ym. 2015d, 10).

Hankkeessa on haastateltavien avainhenkilöiden kanssa käsitelty myös median ja politiikan vaikutusta Suomesta matkustaneiden henkilöiden tilanteeseen. Kaikki tutkija Karin Creutzin haastattelemat henkilöt painottivat median ja politiikan vaikutusta radikalisoitumiseen (Creutz ym. 2015e, 24).

Yksi SYPONUR-hankkeeseen haastatelluista henkilöistä sanoo:

-- Media on avainasemassa. Jos ne uutisoisi oikealla tavalla silloin kun tapahtuu esim. terrorismia, käyttäisivät oikeita termejä, ottaisivat asioita vakavasti – jos asiat otettaisiin yhtä vakavasti jos on muslimreja uhrina, se helpottaisi paljon. Monia nuoria ärsyttää todella paljon, että miksi media tekee näin? Se ottaa päähän. Median pitäisi olla sovitteluvassa roolissa. Että ne ajaisi ihmisten etuja eikä vastakkainasetteluja. Nyt meillä media toimii vastakkainasettelun lähteenä. (Creutz ym. 2015f, 24-25.)

Creutz mainitsee, että haastatteluihin osallistuneista avainhenkilöistä moni kiitti mahdollisuudesta saada puhua ja siitä, että tekeillä oli tutkimus, joka perustui muslimien kokemukseen aiheesta. Hän kertoo myös harkinneensa haastattelemansa muita aktiivisia muslimreja, jotka ovat olleet mediassa esillä ja kommentoineen radikalisoitumista, sekä toimineet aktiivisesti islamilaisissa järjestöissä. Kuitenkin tarve haastatteluihin poistui tutkimuksessa (Creutz ym. 2015h, 12).

Syksyllä 2016 julkaistussa Suomesta Syyrian ja Irakin konfliktikentälle suuntautuva liikkuvuus -tutkimuksessa selvitetään syitä, ”miksi ja miten Syyrian ja Irakin konfliktikenttien ja siellä toimivien aseellisten järjestöjen – erityisesti Isisin – on onnistunut houkutella toimintansa piiriin suomalaislähtöisiä musliminuria. Tutkimus perustuu konfliktialueelle suuntautuvaan liikkuvuuteen kytköksissä olevien henkilöiden haastatteluihin sekä heidän viestintäänsä sosiaalisessa mediassa” (Creutz-Sundblom ym. 2016k, 3). Tutkimus tarkastelee mielestäni aiempaa tutkimusta monipuolisemmin vierastaistelijailmiön taustoja. Tutkimuksessa on selvästi ihmisten elämäntilanteet ja syvemmän tason huomioiva ote.

4.2 Mediatutkimus

Ääriliike Daeshia ja mediaa ei kokemukseni mukaan ole kotimaisessa mediatutkimuksessa vielä juurikaan tarkasteltu. Aiemman mediatutkimuksen näkökulmat ovat keskittyneet paljolti islamin, muslimien ja maahanmuuttajuuden näkymiseen mediassa.

Suomessa tehtyä tutkimusta ja median tapoja käsitellä islamia esitellään muun muassa Tuomas Martikaisen, Tuula Sakaranahon ja Marko Juntusen toimittaman kirjan ”Islam

Suomessa – Muslimit arjessa, mediassa ja yhteiskunnassa” artikkeleissa ”Islamin muuttuva julkisuuskuva, tapaustutkimus Helsingin Sanomista 1946–1994”, ”Silmäyksiä islamin esittämiseen suomalaisessa mediassa”, sekä ”Islam Suomen ruotsinkielisissä sanomalehdissä”.

Islamin muuttuvaan julkisuuskuvaan perehtynyt ja tapaustutkimusta Helsingin Sanomista 1946–1994 tehnyt Teemu Taira kirjoittaa:

Käsitys liikkuvuuden kasvusta ja ääriainesten leviämisestä Lähi-idän ulkopuolelle alkaa kehystää islamia suunnilleen vuodesta 1984 eteenpäin. Islam ei enää jäsenny vain paikalliseksi ilmiöksi, vaan sen oletetaan leviävän ylikansallisesti ja muodostavan omaehtoisen voimatekijän. (Taira 2008b, 206.)

Tällä Taira kuvaa sitä, että historiallisia tapahtumia ja konflikteja, sekä levottomuuksia tulokittiin ”maan rajojen ulkopuolelta tulevien ääri-islamilaisten aiheuttamiksi” ja samanaikaisesti alettiin huolestua ja pelätä ”islamilaisten fundamentalismin” leviämistä länsimaihin ja Suomeen (Taira 2008c, 206).

Stereotyyppien erotteluun liittyen Taira tarkentaa:

-- Islam on olemuksellinen ja kattava nimike, jolla nimetään valtava määrä ihmisiä ja määritellään eroa lännen ja sen ulkopuolen välille. Islam jaetaan eri tilanteissa hyvään ja pahaan, liberaaliin ja fundamentalistis-terroristiseen, maltilliseen ja äärimäiseen. (Taira 2008d, 214.)

Tairan mukaan islamiin liittyvä julkinen keskustelu on monipuolistunut historiallisten tapahtumien ja liikkeen myötä. Hänen mukaansa islamia ei keskusteluissa olla pyritty käsittelemään uskonnosta tai ilmiöistä käsin vaan epäsuorasti hahmottelemaan hyvän yhteiskunnan ja hyvän suomalaisuuden määritelmiä. Siksi Tairan mukaan keskustelussa eri osallistujien intressit, arvot ja valtasuhteet ovat merkittävässä rooleissa (Taira 2008e, 217).

Hän kirjoittaa Suomen muslimien roolista osana julkista keskustelua:

He voivat vaatia oikeuksia ja esittää käsityksiään itsestään, mutta se ei vielä takaa, että heitä kuunneltaisiin. (Taira 2008f, 218.)

Tampereen yliopiston Journalismin tutkimusyksikössä tehdyssä tutkimushankkeessa ”Islam suomalaisessa journalismissa” Mari Maasilta ja Pentti Raittila tarkastelivat journalismin islamista antamaa kokonaiskuva. Tutkimuksessa tarkasteltiin islamia ja muslimeja käsitteleviä uutisia erityisesti vuosina 2007, 1997 ja 1987 ja kiinnitettiin huomiota ”islamia ja muslimeja koskevien juttujen teemoihin, näkökulmiin, tapahtumapaikkoihin sekä niissä esiintyviin puhujiin ja muihin toimijoihin.” Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään, missä yhteydessä islamista ja muslimeista puhuttiin (Maasilta ym. 2008a, 229-230).

Islam Suomessa -teoksen artikkelissa Maasilta ja Raittila sanovat kiinnittäneensä huomiota erityisesti islamin esittämiseen poliittisissa ja uskonnollisissa yhteyksissä, sekä terrorismin ja islamin suhteeseen. Tutkijat keskittyivät media-aineiston analyysissään sanavalintoihin. Vuoden 2007 jutuissa ”useammin kuin joka neljännessä jutussa käytettiin sanoja ääri-islamilaisuus, islamistit, fundamentalistit ja fanaatikot”. Lisäksi ”kahdessa kolmasosaa jutuista islam tai muslimit liitettiin jollain tavalla terrorismiin tai muuhun Lähi-idässä tai muualla ulkomailla tapahtuvaan poliittiseen väkivaltaan” (Maasilta ym. 2008b, 234). Maasilta ja Raittila mainitsevat myös, että ”islamilaisten sanaston käyttö poliittisen taistelun ja terrorismin kuvauksissa antaa mielikuvan uskonnosta kuvattujen väkivaltaisten tapahtumien selittäjänä.”

-- Kun terroristi vetoaa Koraaniin tekojensa oikeuttajana, on kohtuullista uutisoida asia ja pohtia islamin ja väkivallan suhdetta. Islamia koskevassa journalismissa on kuitenkin ainakin kaksi pohdittavaa ongelmaa. Ensimmäinen liittyy edellä viitattuun muslimien toiminnan uskonnollistamiseen eli islamiin liittyvän sanaston kytkemiseen asioihin, jossa uskonnon lisäksi on paljon muitakin – historiaan, kulttuuriin, sosiaaliseen epäoikeudenmukaisuuteen tai poliittiseen valtataisteluun liittyviä – selittäviä tekijöitä. Toinen ongelma on muiden kuin terrorismiin ja väkivaltaan liittyvien juttujen puuttuminen. Islamista eriytyneemmän ja monipuolisemman kuvan antavien juttujen puute merkitsee, että rutiininomaiset väkivaltauutiset hallitsevat suomalaista islammajakisuutta. (Maasilta ym. 2008c, 239.)

Lähes vastaavanlaisesta tutkimusta on tehnyt islamia Suomen ruotsinkielisissä sanomalehdissä tutkinut Karin Creutz-Kämpfi. Creutz-Kämpfin havainnot ovat samansuuntaisia kuin Maasilan ja Raittilan tutkimuksessa ja hän kirjoittaa:

-- Keskeisiä piirteitä ruotsinkielisten sanomalehtien islamiin liittyvässä ulkomaanuutisoinnissa ovat siis islamin käsitteleminen poliittisesta näkökulmasta ja kytkeminen poliittisiin väkivaltaisuuksiin. (Creutz-Kämpfi 2008a, 250.)

Creutz-Kämpfi on kiinnittänyt huomiota siihen, että erilaisia konflikteja selitetään islamin kautta. Lisäksi käsitteiden käyttö on yksityiskohta, jota hän on tutkimuksessaan tarkastellut. Siksi Creutz-Kämpfi muistuttaa:

-- Ihmisten kykyyn kyseenalaistaa tietoa saatetaan joskus luottaa liikaa. Tällöin korostetaan taka-ajatusten värittämän retoriikan läpinäkyvyyttä huomioimatta sitä, että polemisointi – varsinkin kun se on rutinoitua ja arkista, kuten julkisessa keskustelussa – jättää helposti jälkensä alitajuntaan. (Creutz-Kämpfi 2008b, 261.)

Suomenruotsalaisen median tapoja käsitellä islamia on tutkittu Etnisten suhteiden ja nationalismin tutkimuskeskus CEREN:ssä myös muutamissa muissa tutkimushankkeissa.

Suomen somaliväestöä on tarkasteltu teoksessa Suomen somalit, joka perustuu yhteensä lähes sataan haastatteluun, tilastoihin ja tutkimuksiin. Kirjan kappale ”Oma koira puri – mediatrauma” käsittelee Suomen somalien suhdetta mediaan.

Suhdetta pidetään traumaattisena, koska somalitaustaisten henkilöiden kokemus median toiminnasta arvaamattomana ja vähemmistöä vastaan olevana on pysynyt vuosikymmenten ajan. 1990-luvulla rakentunut negatiivinen kuva somaleista leimaa myös nuorempia sukupolvia, eikä media ole muuttanut tapansa julkaista toistuvasti negatiivissävyytteisiä juttuja. 1990-luvun tavassa käsitellä somaleja ja muslimiväestöä on paljon samaa kuin nykyajan tavoissa (Mubarak & Nilsson & Saxén 2015a, 268-269).

Mediatraumaa käsittelevässä kappaleessa mainitaan maahanmuuttajien käsittelyä mediassa tutkinut Karina Horsti. Horsti taustoittaa median käsitelleen 1990-luvulla pakolaisia, eikä työperäistä maahanmuuttoa. Vasta myöhemmin siirryttiin humanitaaristen ongelmien kuvailuun ja pakolaisiin uhkana ja ongelmana. Median toiminnassa keskityttiin myös viranomaisten toimiin ja näkökulmiin, jolloin viranomaiset saattoivat esiintyä mediassa maahanmuuttajien sijaan. Horstin mukaan media ei myöskään ole käsitellyt riittävästi maahanmuuttajien kokemaa syrjintää (Mubarak ym. 2015b, 270).

Suomen somalit -tutkimuksen haastattelujen perusteella uutisointi islamista on negatiivista ja se keskittyy terrorismiin ja naisten asemaan uhreina (Mubarak ym. 2015c, 271).

Vierastaistelijailmiötä Pohjoismaissa on tarkasteltu muun muassa dokumenteissa Pohjolan somalien painajainen (2010) ja Pohjolan terroristit (2014). Kummassakin dokumentissa käsitellään Euroopassa kasvaneiden nuorten liittymistä Somaliassa toimivaan terroristijärjestö Al-Shabaabiin.

Pohjolan somalien painajainen -dokumentissa toimittaja Wali Hashi taustoittaa Al-Shabaa-bia ja järjestön värväyksen kohteeksi joutuneita pohjoismaisten nuorten tarinoita muun muassa läheisten haastatteluiden ja nuorten puhelinhaastatteluiden kautta. Dokumentti käsittelee myös yhteiskunnallisia seikkoja, jotka edistävät radikalisoitumisen johtamista siihen saakka, että kymmenet nuoret päätyvät matkustamaan konfliktialueille (MOT 2010).

4.3 Tutkimus muslimiyhteisön sisällä

”Miten sanat vaikuttavat? Median uutisointi islamista ja muslimeista” -minitutkimuksessaan Hunderra Assefa on selvittänyt median käyttämien sanojen vaikutusta muslimiyhteisössä. Assefan tutkimus tehtiin ennen Pariisin iskuja, lokakuussa 2015.

Tutkimuksessa Assefa on kiinnittänyt huomiota median tapaan puhua konfliktialueille läheistä henkilöistä ja heidän motiiveistaan. Hänen mukaansa mediassa vallitsee selkeä

jako uskonnollisten ääriyhmiä, lähinnä Isisin, värväämiin vierastaistelijoihin ja vapaaehtoistyöhön, esimerkiksi Israeliin, lähteviä henkilöihin. Jälkimmäiset esitetään Assefan tulosten mukaan huomattavan myönteisessä valossa (Assefa 2015).

Facebookissa toteutetussa minitutkimuksessa osallistuneilta henkilöiltä kysyttiin, millä tavalla median uutisointi islamista ja muslimeista vaikuttaa osallistuneisiin henkilöihin. Kaikki kahdeksan kyselyyn vastannutta kertoivat kokevansa uutisoinnin pääasiallisesti negatiiviseksi ja kokevansa surua ja pelkoa toistuvien yleistysten kohteeksi joutumisesta.

”Rikollisjärjestöjen teot saadaan näyttämään ’valtavirta-islamilta’”, oli yksi tuloksista. Tutkimukseen osallistuneet kokivat myös pelkoa oman turvallisuutensa puolesta. Osa kuvasi suhtautumistaan uutisointiin välinpitämättömäksi ja osa sanoi välttelevänsä uutisia (Assefa 2015).

Tuloksissaan Assefa toteaa median roolin olevan merkittävä ja ”pahimmassa tapauksessa se saattaa olla radikalisoitumisen osasyä”. Sanojen ja termien käytön hän toteaa tutkimuksensa perusteella leimaavaksi ja ehdottaa, että ”uskontoon viittaavat sanat olisi parempi jättää pois kokonaan” (Assefa 2015).

4.4 Propagandan ja sosiaalisen median tutkimus

Äärijärjestöjen propagandaa on kansainvälisessä tutkimuksessa viime aikoina käsitelty keskittyen sosiaalisen median rooliin Isisin rekrytoinnissa.

Sosiaalisen median käyttö propagandan levittämisessä on keskeistä äärijärjestön rekrytoinnin onnistumisessa. Sosiaalisen median kehitys osana muita historiallisia vallitsevia olosuhteita on edistänyt keskeisesti Isisin nousua, toteaa Alberto M. Fernandez raportissaan ”Here to stay and growing: Combating ISIS propaganda networks” (Fernandez 2015b, 1). Sotilaallisilla operaatioilla voidaan heikentää äärijärjestön fyysistä valtaa, mutta sen muuta valtaa on vaikeampaa voittaa (Fernandez 2015c, 25). Siksi äärijärjestöä vastustavien hallitusten tulisi Fernandezin mukaan keskittyä entistä enemmän vastaviestintään ja yhteistyöhön sosiaalisen median yritysten ja yhteisöpalveluiden kanssa. Palveluiden tulisi hänen mukaansa muuttaa tai lopettaa sellaiset käyttöehdot, jotka mahdollistavat propagandan jakelun ja leviämisen. Vaikka toimenpiteitä on tehty, online antaa liikaa tilaa Isisille ja sen tukijoille (Fernandez 2015d, 1 & 23).

Fernandez mainitsee Twitterin erityisen voimakkaana propagandavälineenä, mutta samalla sanoo, ettei nykyaikana ole vaikeaa löytää radikalisoivaa materiaalia monilta muilta sosiaalisen median alustoilta. Hän väittää, että sosiaalisen median yritykset ovat lähes

vuosikymmenen mahdollistaneet terroristien ja heidän kannattajiensa virtuaalisten yhteisöjen nopean kasvun (Fernandez 2015e, 23).

Aiemmin Daeshin kaltaisten ääriliikkeiden propagandaa on tutkinut muun muassa Akil N Awan. Terrorismiin, poliittiseen väkivaltaan ja moderniin historiaan perehtynyttä Awania kiinnostavat erityisesti radikalisaatio, sen syyt, seuraukset ja prosessit, sekä muun muassa median rooli ilmiössä. Awan on kirjoittanut laajalti näistä aiheista esimerkiksi artikkeleissaan ”Radicalization on the Internet? The Virtual Propagation of Jihadist Media and its Effects” (2007), ”Virtual Jihadist Media” (2013), ”Jihadi ideology in the new-media environment” (2013), ”Radicalisation and Media: Connectivity and Terrorism in the New Media Ecology” (2011) ja ”The Charlie Hebdo Attack: The Double Alienation Dilemma” (2015).

Awan kirjoitti aiheesta jo vuonna 2007 artikkelissaan Virtual jihadist media – Function. Legitimacy and radicalizing efficacy. Artikkelissa hän kirjoittaa termin *jihad* käytöstä ja omimista islamismiin, fundamentalismiin, ekstremismiin, radikalismiin ja terrorismiin käyttöön ja niihin liittyviin asiayhteyksiin. Artikkelin antaa sosiaalisen median läpimurtoa edeltävänä aikana hyvän tietopohjan siitä, kuinka ääriliikkeet voivat valjastaa median propagandan käyttöön erityisesti erilaisilla internetin alustoilla ja miten jihadistiset mediat ovat osa niin kutsuttua vaihtoehtoisia uutismedioita ja käyttävät hyväkseen epäluulojen herättämistä valtamedioiden konflikteista välittämää kuvaa kohtaan (Awan 2007, 401).

Awan kirjoittaa myös jihadististen medioiden taktiikoista ja siitä, kuinka muu media saadaan toimimaan ääriliikkeen viestien välittäjänä ja miten jihadistinen sisältö ”valuu” valtavirran yhteisöpalveluihin ja valtamediaan saaden aiempaa laajemman yleisön huomion (Awan 2007, 402).

Kotimaisessa tutkimuksessa on tarkasteltu Isisin julkaiseman aikakauslehti Dabiqin välittämää kuvaa sukupuolirooleista ja -käsityksistä. Pro gradu -tutkielmassaan Hannele Tulkki on perehtynyt propagandajulkaisun kuvaamaan sukupuoliroolien rakentumiseen, sekä roolien käyttöön äärijärjestön tavoitteiden toteutumisessa ja jäsenten mobilisoinnissa. Aikakauslehti Dabiq toimii propagandatarkoituksessa ja julkaisussa järjestö kertoo voitotaan ja antaa kannattajilleen ohjeita (Tulkki 2016, 10; The World Post 10.2.2016).

4.5 Muu tutkimus: islamofobia

European Islamophobia Reportissa 2015 on tarkasteltu islamofobiaa 25 maan näkökulmasta. Vuosittainen raportti julkaistiin vuonna 2016 ensimmäistä kertaa.

Suomen kohdalla raportissa kerrotaan islamofobisten asenteiden olevan Suomessa nousussa poliittisessa ja julkisessa keskustelussa, mediassa ja erityisesti internetissä ja sosiaalisessa mediassa. Tekijät Linda Hyökki ja Pia Jardi mainitsevat, että raporttia varten tarkastellut tutkimukset osoittavat islamofobian kokemuksen olevan yksi nuorten radikalisoitumisen syy ja vaikuttavan osaltaan henkilöiden ratkaisuun lähteä esimerkiksi Syyriaan. Tekijät kertovat populistisella oikeistopolitiikalla olevan erityisesti vaikutusta islamofobisten asenteiden kehittämisessä ja leviämisessä (Hyökki & Jardi 2016, 135a). Raportissa tarkastellaankin muutaman Perussuomalaisen poliitikon ja puoleen jäsenen roolia ja käytettyjä argumentteja islamofobisen diskurssin levittämisessä.

Internet on osoittautunut erittäin vaikeaksi alueeksi taistella islamofobiaa vastaan. Feikkiuutissivustojen (esimerkiksi "MV-Lehti") sekä peittelemättä islamofobista sisältöä levittävien nettisivustojen ja blogien suosio on kasvanut vuoden 2015 aikana. Hälyttävää tässä on se, että muun muassa poliitikot viittavat ja jakavat linkkejä tällaisille sivustoille omissa kirjoituksissaan ja täten "johtohahmoina" antavat kyseisille sivustoille erityishuomiota ja hyväksyntää. (Hyökki & Jardi 2016, 135b.)

Vastaavasti islamofobisen viestin "valumisesta" mediaan on puhunut islamofobiaan perehtynyt historioitsija Jussi Jalonen. Hän pitää vuosia 2010-2011 aikana, jolloin "islam- vihamielinen äärikansallisuus" valtavirtaistui. Aikakauteen liittyvät poliittisen läpimurrot ja - tapahtumat kuten minareettikansanäänestys Sveitsissä ja Ruotsidemokraattien nousu Ruotsissa. Vastaavasti Jalonen sanoo Suomessa Perussuomalaisten houkutelleen vastajihadismin esiin ja antaneen sille legitimitettä ja mahdollisuuksia hakeutua toimijoiksi esimerkiksi äärioikeistolaisen Suomen Sisun kautta (Jalonen 2015).

Muutoin median roolia islamofobian yhteydessä on raportissa Suomen kohdalla käsitelty muun muassa lähetettyjen tv-ohjelmien kautta ja erityisesti ohjelmien, jotka ovat käsitelleet turvapaikanhakijoita ja suomalaisen valtaväestön epäytytyväisyyttä ja pelkoja liittyen esimerkiksi rikollisuuteen ja raiskauksiin. Peloista ja radikaalista islamista on keskusteltu esimerkiksi Ylen lähettämissä ohjelmissa. Tutkijoiden mukaan pelkoja ja mahdollisia uhkia on lähetyksissä selitetty turvapaikanhakijoiden kulttuurisella, islamiin pohjautuvalla taustalla, joka ei kunnioita naisia. Musliminaisten asemaa ja vaatetusta on käsitelty muun muassa syrjiväksi ja rasistiseksi tulkittulla tavalla esimerkiksi MTV3:n ohjelmassa Enbuske 360 (Hyökki & Jardi 2016, 144).

5 Aineisto ja menetelmät

5.1 Tutkimuskysymys ja metodi

Tutkimuksessani tutkin nuorten muslimivaikuttajien kokemusta suomalaisen median tavasta käsitellä väkivaltaista radikalisaatiota. Tutkimus kiinnittää huomiota myös taistelualueille matkustaneita henkilöitä koskevaan uutisointiin ja tarkastelee niin kutsuttua vierastaistelijailmiötä. Tutkimuskysymykseni on: ”Miten nuoret muslimivaikuttajat kokevat väkivaltaisen radikalisaation käsittelyn kotimaisella mediakentällä?”

Tutkimustyölle viitekehyksen antoivat aiempi perehtymiseni väkivaltaisen radikalisaation ilmiöön ja sen käsittelyyn suomalaisessa yhteiskunnassa ja mediassa, sekä tietous Syyrian sodan vaikutuksista poliittista väkivaltaa harjoittavien ääriryhmien toimintaan.

Tutkimuskysymys muotoutui hiljaisen tiedon pohjalta ja esiymmärryksestä tutkittavana olevan ryhmän kokemuksista suomalaisen median toiminnassa liittyen uutisiin poliittisesta väkivallasta ja Daeshista. Esiymmärrykseen ja raakahavaintoihin perustuen halusin tarkastella näitä kokemuksia yksityiskohtaisemman tutkimuksen kautta. Samalla tutkimusmetodiksi valikoitui kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmistä Grounded theory (Glaser & Strauss 1967, 161-184), johon kuuluva aineistolähtöinen analyysi tuki tutkimusta asiantuntijajoukon kokemuksesta. Toteutin tutkimuksen pienehkön joukon teemahaastatteluna. Tutkimuksessa on myös piirteitä osallistuvaan havainnointiin perustuvasta kenttätutkimuksesta. (Alasuutari 2014, 84-85.)

Henkilökohtainen esiymmärrykseni aiheesta ja aiheeseen liittyvät raakahavainnot pohjautuvat osallistumisestani Kirkon Ulkomaanavun rauhan koulutusohjelma Changemaker Akatemian toimintaan. Vuosien 2014 ja 2015 aikana tapasin Akatemian kautta useita väkivaltaisen radikalisaation ilmiön parissa työskenteleviä toimijoita: muslimiyhteisöjä, yksityishenkilöitä, tutkijoita, kansalaisjärjestöjä ja viranomaisia.

Varsinkin yhteisöjen tapaamisissa nousi selkeästi esiin tarve tulla kuulluksi muslimeja ja islaminuskoa koskevassa uutisoinnissa, erityisesti sellaisessa median toiminnassa, joka koetaan järjestelmällisesti yhteisöä leimaavaksi. Syyrian sotaan, vierastaistelijoihin ja terrorismiin liittyvä uutisointi nostettiin keskusteluissa aiheista selkeimmin esille (mm. R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry 24.11.2014).

Lisäksi useissa keskusteluissa varsinkin pääkaupunkiseudulla toimivien muslimiyhteisöjen- ja vaikuttajien kanssa tuli esiin, että suomalaisen median antamaan kuvaan väkivaltaisesta radikalisaatiosta, radikalisoituneista henkilöistä ja konfliktialueille matkustaneista

tarvitaan monipuolisempia käsittelytapoja. Myös mediassa näkyvien haastateltavien valinta koettiin yksipuoliseksi, toisinaan jopa harhaanjohtavaksi ja huolimattomaksi. (Changemaker Akatemia 2014b) Akatemian kautta tapaamiani tutkimuksen kannalta keskeisiä toimijoita ovat olleet muun muassa Kehitä ja Arvosta ry ja R3 maahanmuuttajanuorten tuki ry, tutkija Juha Saarinen ja toimittaja Wali Hashi, sekä viranomaistahoista Suojelupoliisi ja Sisäministeriö.

5.2 Aineistonkeruu ja -analyysi

Valitsin pääasialliseksi aineistonkeruumenetelmäksi vapaamuotoiset teemahaastattelut, koska kokemukseni ja aiempaan tutkimukseen perustuvan tarkastelun perusteella muslimien ja islamin näkymistä mediassa on tutkittu muun muassa kvantitatiivisten menetelmien kautta, mutta ei niinkään kohderyhmän kokemuksen kautta. Haastattelujen kautta tutkin, millaisia tuntemuksia suomalaisen journalismin tapa käsitellä ilmiötä aiheuttaa ja millaisia kokemuksia ja ajatuksia henkilöillä on tietynlaisen viestinnän seuraamuksista.

Haastateltavien valinta tapahtui mediaseurannan ja aiemman tuntemukseni kautta aihepiirissä aktiivisista henkilöistä. Haastateltavien valinnassa keskeistä oli tavoittaa henkilöt, jotka eivät paitsi itse kokeneet voivansa edustaa taustayhteisöään tai muuta pienempää ryhmää, vaan joista myös muun muassa median ja yhteistyötahojen kautta saamani mielikuva on asiantunteva. Harkinnan tuloksena haastateltaviksi valikoitui viisi henkilöä, joilla on entuudestaan asiantuntijuutta tai jokin kosketus esimerkiksi taustayhteisönsä tai työnsä kautta väkivaltaisen radikalisaation ilmiöön.

Haastateltavat edustavat suomen muslimiväestön erilaisia etnisyyksiä. Henkilöt olivat haastatteluajankohtana iältään alle 30-vuotiaita ja heistä kolme on miehiä ja kaksi naisia. Henkilöt esiintyvät tutkimuksessani anonyymeinä suomen muslimiväestön pienuuden takia ja koska haluan tutkimushaastatteluissa antaa haastateltaville mahdollisuuden puhua voimakkaasta kokemuksellisesta näkökulmasta.

Haastatteluluvun, eli luvun 6. Haastattelut: Median rooli radikalisoitumisessa, havaintoesimerkkien sitaateista poistin ainoastaan joitakin haastateltaville ominaisia ilmaisuja ja tarkensin hakasuluissa joitakin muutoin lukijalle epäselviä ilmaisuja, jotka ilmenevät litteroidussa haastatteluaineistossa vaikeammin kuin äänitetyissä haastatteluissa. Haastattelut tehtiin suomen kielellä. Haastateltaviin otin yhteyttä sähköpostitse, puhelimitse ja sosiaalisen median, tässä tapauksessa Facebookin, kautta.

Haastattelujen tueksi valitsin aikavälillä 22.9.2014-3.11.2015 suomalaisissa uutismedioissa julkaistuja journalistisia tekstejä ja uutisia. Linkit aineistoihin lähetin haastateltaville

etukätehen, samoin kyselylomakkeen, jossa osa haastattelun avoimista kysymyksistä oli etukäteen nähtävissä ja vastattavissa tai täydennettävissä jälkikäteen. Ennen haastatteluun haastateltavat perehtyivät tausta-aineistoon mahdollisuuksiensa mukaan.

Taustamateriaali toimi tärkeänä tukena varsinaisille haastatteluille ja niiden viitekehyselle, joten haastattelut olivat osittain strukturoituja ja osittain vapaamuotoisempia. Haastattelutilanteet etenivät siten, taustatietokysymysten jälkeen kysyin henkilöiltä journalistisiin teksteihin pohjautuvia kysymyksiä ja palasin sitten avoimiin kysymyksiin, jotka liittyivät kotimaisen median toimintaan. Haastatteluissa oli tilaa myös vapaamuotoisemmalle keskustelulle ja aiheisiin, jotka nousivat joko tausta-aineistosta tai haastateltavan omasta taustasta ja kokemuksista.

Haastattelutekniikoiden tapauskohtaisuus jätti mahdollisuuksia myös analyysimallien yhdistelyyn, kokemukselliseen kenttätutkimukseen ja osallistuvaan havainnointiin (Alasuutari 2014, 27). Erityisesti aihetta tarkastellessa väkivaltaiseen radikalisoitumiseen liittyviin keskusteluihin ja tapahtumiin osallistuttaessa kenttätutkimuksella ja havainnoilla oli tiedon kartuttamisessa merkittävä osuus. Tällöin pystyin täydentämään haastatteluista saatua aineistoa muulla tapausanalyysillä muun muassa mainituista yhteisöjen tapaamisista, keskustelupaneeleista ja henkilökohtaisista kontakteistani nousseista aineistoista ja havainnoista. Käytin tapausanalyysiä suhteuttaakseni tuloksia osaksi laajempaa kokonaisuutta ja aiheesta tehtyä muuta tutkimusta (Alasuutari 2014, 249).

Muita tilanteita, joissa kartutin tietopohjaa radikalisaatiosta ja mediasta ovat lukuisten keskustelupaneelien ja muiden tilaisuuksien lisäksi olleet esimerkiksi Helsingin yliopiston Viha ja valta: ääri-ilmiöt nyky-yhteiskunnassa -seminaari (Helsingin yliopisto 2015) ja kouluttaminen Alankomaiden turvallisuus- ja oikeusministeriön, Euroopan unionin ja Radicalisation Awareness Networkin kautta (EU Creative Hackathon 2016).

Tutkimuksen kaikissa viidessä haastattelussa esiin nousi muutamia yhteneväisiä teemoja ja väitteitä, joiden tarkasteluun ja vertailuun tutkimukseni keskittyy. Haastatteluissa käsitellyjä aineistoja käytän tällöin näiden teemojen tukena ja yksityiskohtien ilmentämisessä. Haastatteluissa henkilöillä oli mahdollisuus merkitä tulostettuihin aineistoihin huomioita esimerkiksi käsitteiden käytöstä. Huomiot olivat lähes poikkeuksetta yhteneväisiä haastateltavien kesken. Saatua aineistoa tarkastelen tutkimuksessa kvalitatiivisen, aineistolähtöisen analyysin kautta.

Toteutin tutkimukseni pääosiltaan vuoden 2016 aikana, mutta keräsin aineistoa syksystä 2014 lähtien. Haastattelut tein pääkaupunkiseudulla maaliskuussa 2016. Haastatteluiden

kesto vaihteli puolestatoista tunnista kahteen tuntiin. Haastattelujen ajankohta oli pari viikkoa ennen Brysselissä tapahtuneita terrori-iskuja. Pariisin iskuja ei haastatteluissa suoraan mainittu, mutta median toimintatapoja muiden iskujen ja kriisitilanteiden yhteydessä kommentoitiin.

5.3 Journalistinen tausta-aineisto

Haastatteluissa käytetyn tausta-aineiston journalistiset tekstit valitsin juttujen ajankohtaisuuden ja näkökulman perusteella. Valinnassa tärkeää oli myös sisällyttää aineistoon eri juttutyyppejä edustavia tekstejä. Osa teksteistä on selkeitä uutistekstejä, lisäksi aineistossa on yksi pääkirjoitus ja yksi haastattelu. Haastattelu valikoitui erityisesti sen keräämän mediahuomion takia. Seuraavaksi mainitsen tausta-aineiston siinä järjestyksessä, jossa tekstejä käsiteltiin teemahaastatteluissa.

Ensimmäinen käsitelty teksti on Ylen julkaisema haastattelu ”Isis-soturi Joni kertoo Ylelle: En ole päässyt vielä tappamaan” (Yle 25.2.2015). Jutussa Syyriasta tavoitettu suomalainen vierastaistelija vastaa toimittajan kysymyksiin pikaviestien välityksellä.

Toinen kokonaisuus on kolmen samaan tiedotteeseen ja tiedotustilaisuuteen pohjaavan uutisen tarkastelu. ”Supo: Turvapaikanhakijoista merkittäviä vaikutuksia Suomen turvallisuudelle – tulijoilla kytköksiä väkivaltaisiin ryhmiin” uutisoi Yle (Yle 3.11.2015), ”Supo: Turvapaikanhakijoiden joukossa on ääri-islamisteja” oli Ilta-Sanomien otsikko (Ilta-Sanomat 3.11.2015), ja Aamulehti kirjoitti samana päivänä ”Supo: 20 taisteluihin Syyriassa ja lähialueilla osallistunutta palannut Suomeen, 15 kuollut” (Aamulehti 3.11.2015).

Viimeinen haastatteluissa käsitelty teksti on Pohjalaisen pääkirjoitus ”Isis-värvätyn tulee tietää vakavat seuraukset” (Pohjalainen 22.9.2014).

6 Haastattelut: Median rooli radikalisoitumisessa

Tutkimukseni haastateltavat esiintyvät anonymoineina, koska Suomen muslimiväestön pienen lukumäärän takia myös tutkimuksen aihe on monelle henkilökohtainen.

Haastateltavat

n-1 s. 1986

n-2 s. 1994

m-1

m-2 s. 1986

m-3 s. 1987

6.1 Median välittämä kuva ilmiöstä, muslimeista ja islamista

Keskustelu median välittämästä väkivaltaisen radikalisaation kuvasta liittyy haastateltavieni mukaan väistämättä keskusteluun siitä, miten suomalainen muslimiväestö kokee maahanmuuttajien esiintymisen mediassa ja yhteiskunnassa ja millaisia painotuksia radikalisaatiota koskevassa keskustelussa maahanmuuttajuus saa. Myös julkiset kuvat islamista liittyvät keskeisesti kuvaan, joka välittyy Daeshin kaltaisista poliittisista ääriilikkeistä. Erityisesti väkivalta ja terrorismi liitetään muslimeja koskevaan keskusteluun ja yleistäminen on haastateltavieni mukaan hyvin tavallista.

-- En tiedä, onko se puolueettomuus ehkä oikea käsite, mutta ei oteta huomioon sitä tahoa, mistä puhutaan, jos puhutaan vaikka turvapaikanhakijoista, maahanmuuttajista yleisesti tai muslimeista, niin aika yksipuolisesti käsitellään niitä. Ja usein tahattomasti tai tahallisesti, mutta ei kovin positiivisessa valossa, käytetään sellaisia termejä, joilla esimerkiksi islamissa on hyvin positiivinen merkitys. -- Melkein aina kun jossain artikkelissa puhutaan islamista, niin heti, ellei samalla rivillä, samassa lauseessa on sana väkivalta, terrorismi, tällainen suora linkittäminen... ja aika paljon yleistäminen. Yleistämistä on ollut, niin se on lisännyt pahoinvointia. Muslimiyhteisössä, varsinkin musliminuorten keskuudessa, on tosi iso paine irtisanoutua kaikesta väkivaltaisesta radikalismista ja perustella, että he ovat oikeasti yhteiseloja ja rauhanomaista elämää arvostavia muslimeja. m-3

Meiltä [maahanmuuttajilta] kysytään esimerkiksi haastattelussa, että mitä mieltä on raiskauksesta, ihan kuin olisin sitä mieltä, että se olisi oikein. Turha kysymys. Ihan kuin vastaisin, että se on oikein. Toinen juttu, mikä usein tulee on, että kysytään onko kiitollinen, kun olen pelastunut tänne ja osoitan kiitollisuutta sillä, että olen nyt töissä. Pidetään hienona, että siitä tehdään juttu, että hän on nyt täällä. -- Pitäisi olla kiitollinen, ei tehdä mitään radikaalia. m-1

Jos puhutaan väkivaltaisesta radikalisoitumisesta tai radikalisoitumisesta yleisestikin, niin totta kai musliminäkökulma on korostunut, puhutaan melkein pelkästään muslimeista ja uutisointi kohdistuu heihin. m-2

Yksi haastateltavista mainitsee Ylen Islam-illan 29.10.2013 esimerkkinä aiheen stereotyyppisestä käsittelystä:

-- [Ohjelma] alkoi just sillä tavalla, että taustalla screenillä näytettiin kuvia ja video-materiaalia kriisialueelta Syyriasta ja Irakista taisteluja, jotain parrakkaita terroristeja ja sanoo "Allahu Akbar" siellä. Ja sitten toimittaja siirtää mikrofonin joltain muslimiedustajalta yleisölle ja kysyy, onko islam väkivaltainen uskonto. Se on aika johdattelua kysymys ja konteksti muutenkin... ja se oli aika negatiivinen juttu mun mielestä. Ja kun se tulee niin ammattimaiselta ja laadukkaalta toimijalta, kuin Yle. Niin se jäi mieleen. m-3

Terrori-iskun kaltaisen tapahtuman jälkeen mediassa käynnistyy jatkuva uhkakuvien esittely ja asioiden kärjistäminen. Haastateltava kuvailee kokemiaan reaktioita ja kohtaamiaan seurauksia:

Muslimien syyllistäminen arjessa, me-he -asetelma ja laajemmin, että mennään Syyriaan pommittamaan, niin kuin Ranskakin teki heti viimeisimmän iskun jälkeen. Ne alkaa olla konkreettisia tekoja ja konkreettista vihaa, ei pelkkää tuomitsemista. Monet tutut, jotka tekee asiakaspalvelutyötä [Suomessa], on sanoneet mulle, että he on

työssään kohdanneet iskujen ja uutisten jälkeen kysymyksiä, että miksi te teette sitä, miksette voi lopettaa ja että menkää sinne Somaliaan pommittamaan. Se vastareaktio alkaa olla sitä, että jotain tapahtuu. Ja se tulee olemaan niin iso, että se tulee koskettamaan kaikkia muslimeja Suomessa. m-1

Se on kärjistettyä ja sen jälkeen jatkuva. Okei, tuolla räjähti, seuraavaksi räjähtää tuolla. Uhkaa painotetaan ja sitten kun niitä on ollut monta, tulee olo että ihan kuin se olisi ainoa asia, jolla maailmassa on väliä kun sitä painotetaan niin paljon, sitä uhkaa. m-1

Kun kysyn seurauksista ja vaikutuksista, joita median toiminnalla ja uutisoinnilla on tunnetasolla, eräs haastateltava vastaa:

Demonisoi muslimeita ja se luo vastakkainasettelua. m-2

Kaikkien uutisten koetaan menevän läpi mediaa kuluttavalle valtaväestölle ilman sen tarkempaa arviointia ja analyysiä. Median antaman kuvan muslimeista ja maahanmuuttajista nähdään pysyvän stereotyyppioita vahvistavana ja väestöryhmää yksinkertaistavana vuosikymmenestä toiseen. Haastateltavat kokevat, että problematiikkaa on erityisesti rikosuutisoinnin yhteydessä. Lisäksi maailman poliittiset tapahtumat, turvapaikanhakijoiden määrän lisääntyminen, ääriliikkeiden toiminta ja osittain median kasvattama pelon ilmapiiri lisäävät haastateltavien mukaan epäluuloja ja aiheuttavat vastakkainasettelua väestön keskuudessa.

Kun joku [valtaväestöön kuuluva suomalainen] lukee uutisia, niin luulen, että kaikki nää [uutiset] menee läpi. Kyllähän se muakin pelottais, jos ihmisiä jotka on menneet johonkin radikalisoitumaan ja taistelemaan, tulis takaisin Suomeen. Se varmaan herättää enemmän tunteita suomalaisissa. Mutta jos on joku maahanmuuttajanuori, niin nää kaikki herättää tunteen, että häntäkin epäillään tietyllä tavalla. Kaikki on laitettu niin yhteen, kaikki maahanmuuttajat ja turvapaikanhakijat. Tulee käsitys, että mitä enemmän maahanmuuttajia on, sitä isompi riski täällä on tapahtua jotakin. Sitä me kaikki ollaan epäilyn kohteina. Pientä me-he -asetelmaa tässä [Suomessa ja median toiminnassa] on. m-1

Vaikka sitä tekstiä ei olisi teidän [toimittajien] vaikea muuttaa paremmaksi, mutta on jotenkin siitä asti, kun maahanmuuttajat tuli Suomeen, on ollut samoja toimintatapoja Suomen mediassa. m-1

-- Kun mä luen näitä radikalisaatioon liittyviä uutisia, niin mulla jää jotenkin paha maku niistä suuhun. Ja mä vertailen yleensä tilanteita, joissa esimerkiksi muslimi tekee jotain tai jonkun rikoksen, niin miten tuomitaan, miten se koetaan, millä nimikkeellä sitä uutisoidaan tai sitten verrattuna joku länsimaalainen. -- Minä esimerkiksi muslimina teen rikoksen, niin mä oon automaattisesti jo terroristi tai radikalisoitunut. Mä oon aina saanut tällaisen kuvan uutisoinnista. -- Niissä on eri termejä ja jotenkin halutaan ikään kuin luoda sellaista kuvaa, että ollaan eri asemassa. Jos mä teen rikoksen, niin se on pahempi, jos sä teet. Siinä on ollut sellaista epäoikeudenmukaisuutta, sellaista makua, että kaikki ei täsmää tässä. Ja mä haluaisin muuttaa sitä, mutta mulla ei ole siihen valtaa. n-2

Mua ei haittaa negatiivinen uutinenkaan, jos se on maahanmuuttoon liittyvä. Vaikka joku pitseria jäi kiinni jostain rikoksesta, mutta sitä ei esitetä niin että yrittäjä jäi kiinni

veropetoksesta, vaan että maahanmuuttajataustainen... Mutta se jatkuu, että tuodaan esille sitä maahanmuuttajuutta, että se liittyy siihen rikokseen. m-1

Syksyllä 2015 voimistunut turvapaikanhakijoiden liike ja sen näkyvät vaikutukset myös Pohjois-Euroopassa, Suomi mukaan lukien, ovat tuoneet julkiseen keskusteluun terävempiä näkökulmia, jotka haastateltavien mukaan erottuvat selkeästi kotimaisessa mediassa. Media ei myöskään ole onnistunut löytämään uusia käsittelytapoja, vaan toisintaa vanhoja kaavoja maahanmuuttajien käsittelyssä uutisissaan.

Mulla on ollut sellainen käsitys, että uutisaiheena turvapaikanhakijat on menneet ihan omiin sfääreihin, eli siitä puhutaan koko ajan. Mutta se mikä mulle on tullut viimeisen kolmen-neljän vuoden aikana, on se että joka ikinen asia mikä maailmassa tapahtuu, se tulee enemmän ja enemmän koskettamaan meitä. Oli esimerkiksi se Charlie Hebdo -juttu, niin se oli iso juttu ja Suomessakin siitä puhuttiin. Oli niitä mielenosoituksia ja uutisissakin puhuttiin, miten pahoja islamistit ja muslimit on... Se seuraava isku, joka oli syksymmällä, niin se oli kaksi kertaa pahempi se reaktio. Että aina kun tapahtuu jotakin, se vastareaktio alkaa olla suurempi ja suurempi. Se alkaa olla jo pelottavaa. m-1

Tän hetkinen tilanne on tosi vastakkain asetteleva: on suvakit, rasistit ja sitten on mamut. Se on siinä, ne on ne kolme joukkuetta, eikä kukaan voita. Suvakit syyttää mediaa, mamut syyttää mediaa, rasistit syyttää mediaa. Kukaan ei oo tyytyväinen. Tässä on menty kauas siitä, mikä oli oikeasti tarpeellista. n-2

Kysyessäni päinvastaisesta, myönteisen uutisoinnin näkymisestä liittyen islamiin, muslimeihin tai maahanmuuttajiin, vastaavat haastateltavat:

Suomessa ne [myönteiset uutiset] on tosi huonoja. Oon ollut aina vähän pettynyt Suomen "positiiviseen" uutisointiin. Ne on sellaisia: "Tässä on Abdi joka on tullut Suomeen 20 vuotta sitten. Nyt hän on hyvin kotoutunut ja töissä." Ne [media, toimittajat] tekee niistä perusasioista niin ison asian, että ihan kuin olisi saavutus olla josain töissä. Se on hyvä, että jostain henkilöstä kerrotaan, että hän on menestynyt, mutta se antaa kuvan, että hän olisi ainoa. Ja sitten kun me [maahanmuuttajat] ollaan oltu Suomessa niin pitkään, luulisi että vois päästä eroon tietyistä stereotyyppioista... että okei, hän tuli Suomeen ja hän oppi suomen, nyt hän on ollut viisi vuotta Suomessa ja tekee tätä. Aina samalla tavalla. Ihan kuin Suomessa ei olisi ollut aiemmin maahanmuuttajia, vaikka 20 vuotta ollaan oltu. -- Tämä on maahanmuuttaja, hän tekee jotain hyvää, kaikkien pitäisi iloita. Mun mielestä se on hiukan lapsellista. Antaa niin yksinkertaisen kuvan. m-1

Se [suomalainen media] on leimaava, eikä eroa mistään muustakaan mediasta. Mun mielestä joka ikinen media, olipa se missä tahansa maassa, haluaa vaan, että ihmiset lukee ja että se on sellaista kiinnostavaa. Koska nää onnistumiset ja hyvät uutiset, niitä tapahtuu päivittäin, mutta ihmiset pidä niitä jänninä. Mutta sitten taas joku vierastaistelijä Suomesta lähti sinne sotimaan ja ja kuoli siellä. Se on tosi kiinnostavaa monelle. Se on se mitä toimittajat hakee. Tän hetkinen tilanne Suomessa ja ylipäätään koko maailmassa on tosi tunkkainen. Välillä tuntuu siltä, että täällä on pelottava ilmapiiri. Tänne pitäisi saada jonkin verran näitä hyviäkin uutisia, että ilmapiiri jotenkin kohenisi. n-2

Haastateltava mainitsee myönteisinä uutisina jutut yhteistyöstä maahanmuuttajien ja valtaväestön välillä, sekä arkiset tarinat ja kohtaamiset. Hän puhuu myös hyvistä tuloksista muun muassa tilastoissa ja nuorten opiskelumienestyksessä. Hän kertoo tarjonneensa

medialle juttuja somalinuorten onnistumisista, mutta saaneensa toistuvasti palautetta, etteivät jutut ole kiinnostavia.

-- Tollaiset [myönteiset] jutut ei pääse uutiskynnyksen yli, mutta nää tällaiset [väkivaltaa käsittelevät jutut], kun ne on heti mediaseksikkäitä. Mun mielestä meillä on prioriteetit jonkun verran sekaisin. n-2

Lähtökohtaisesti suomalainen media koetaan leimaavaksi ja toisinaan jopa jaottelevan suomalaisia keskenään. Kahtiajako ilmenee haastateltavan mukaan esimerkillisesti tausta-aineistona käytetyssä Pohjalaisen pääkirjoituksessa. Sitaatissa haastateltava vertaa pääkirjoituksessa mainittuja päihdekuntoutujia Suomeen palaaviin ääriilikkeisiin liittyneisiin henkilöihin.

-- Onko veronmaksajien kannalta harmillista tietää, että osa verovaroista menee narkkareiden hoitoon? Mikä ero siinä on, jos ne [henkilöt] on kerran suomalaisia? Että rahat menee päihdeongelmaisten integroimiseen suomalaiseen yhteiskuntaan. Miksi tää on harmillista, mutta toinen ei? Kahtiajakoa siitä, että nämä ansaitsevat, nämä eivät. -- Täällä kasvaneita [taistelualueille matkustaneita], varttuneita, mutta silti veronmaksajien kannalta harmillista tietää. Mä näen ton ristiriitana. m-2

6.2 Media propagandan edistäjänä

Keskeinen haastateltavia yhdistävä väite on, että media toimii tahtomattaan propagandavälineenä. Siten se osaltaan myös edistää poliittista väkivaltaa käyttävien ääriilikkeiden päämääriä.

-- Koska se [median toiminta] lisää radikalisaatiota. Mä tunnen niin monia nuoria, ja itsekin voin samaistua niihin, jotka esimerkiksi radikalisoituu, koska ne kokee tän vääryyden ja näkee sitä joka päivä. Et ei siihen oikeesti värvääjää tarvita: se on se media tai se netti joka värvää. n-2

-- Onko tää oikeesti tietoista, tahallaan tehdään tätä, kun annetaan niin paljon palstatilaa levittää jonkin yksittäisen ääriryhmän sanomaa ja propagandaa? Koska se ei oo rakettitiedettä. -- Jos niin tv:stä, netistä ja lehdistä, kaupallisista ja valtiollisista medioista tulee vaan yksipuolista tietoa ja hyvin puolueellista, mitä se tarkoittaa? m-3

Haastateltava kommentoi haastattelun tausta-aineistoksi valittuja journalistisia juttuja ja kokemustaan niiden näkökulmasta:

Mä vaan toivon, että oikeasti on kirjoitettu muitakin juttuja kuin nämä tai sillä tavalla, että ihmiset ja lukijat on näiden jälkeen vähän perehtyneet asioihin. Koska nää ei anna kovin järkeviä ja fiksuja ajatuksia ihmisille. m-3

Haastateltava kertoo olleensa yhteydessä toimittajiin ja antaneensa heille palautetta muun muassa käsitteiden käytöstä ja kysyneensä, miten toimittajat itse uskovat juttujensa vaikuttavan niitä lukeviin muslimeihin. Sama haastateltava painottaa median suurta roolia vaikuttaa asioiden ja ilmiöiden kehittymiseen joko hyvään tai huonoon suuntaan. Hän

myös kokee toimittajien olevan avainasemassa siinä, ettei propagandaksi tarkoitettua aineistoa pääse vuotamaan valtamedioihin.

No media tällä hetkellä toimii radikalisoitumisen edistäjänä. Se radikalisoi, koska kun oon lukenut niin paljon juttuja, mulle on tullut sellainen fiilis, että tässä ei olla oikeudenmukaisia, tässä ei kerrota koko totuutta. Tässä ei oo sitä ydintä tai tässä käytetään vääriä termejä, tässä ollaan puolueellisia. Harvoin media on toiminut millään lailla radikalisaation ehkäisijänä. Mä en oo vielä törmännyt mihinkään juttuun, jossa yritetään ehkäistä radikalisoitumista. Kyllä poliisit on puhuneet siitä ja poliisien lausuntoja ollaan kirjoiteltu, mutta sellaista konkreettista juttua mitä ollaan tehty... mä en oo vielä törmänny sellaiseen. Mun mielestä sellaisia tarvitaan. n-2

Median välittämä yksipuolinen informaatio toimii sytykkeenä radikalisoitumiselle herkille ryhmille ja yksilöille, sanovat tutkimukseni haastateltavat. Yksipuolinen informaatio muodostaa vaikutelmaa vihamielisestä suhtautumisesta väestöryhmää ja islamia kohtaan. Yksipuolisena tietona haastateltavat tarkoittavat esimerkiksi radikalisoitumiseen ja konfliktialueille matkustamiseen johtavien tekijöiden esittämistä yksioikoisesti ja ihmisten luokitte-
lua parempiin ja huonompiin.

Kaikissa [lukemissani jutuissa] on sama juttu, että on me Suomi, johon ihmiset tulee ja sitten ne saattaa tehdä jotain. He on aina he, ja sitten on me, maahanmuuttajat, ulkopuoliset jotka saattavat tehdä jotakin. Ja sitten on se kaunis Suomi isänmaa, jota pitää suojella, jos on riski, että nää henkilöt [turvapaikanhakijat, maahanmuuttajat] tekis jotain. En tiedä, pyrkiikö media siihen tahallaan, mutta se on helppoa uutisointia. On helppoa saada ihmiset lukemaan juttuja, joissa on mustavalkoinen ajattelutapa. m-1

-- Mut on lisätty niin moneen WhatsApp -ryhmään, joissa värvätään. Se värvääminen, mitä siellä tapahtuu [WhatsApp:ssa] verrattuna siihen värväämiseen, mitä mä näen netissä kun puhutaan islamista tai radikalisoitumisesta, se on kymmenen kertaa pahempaa. -- Jos mä haluaisin lähteä sinne [konfliktialueelle], mä menisin sen takia mitä mä netistä luen joka päivä. En sen takia mitä yks sheikki sanoo, että mun pitää toteuttaa. Pystyn itsekin tulkitsemaan Koraania. Ne ihmiset jotka värvää näitä nuoria, ne siteeraa näitä ihan ei-muslimien kirjoittamia juttuja. Että kato, mitä meistä ollaan mieltä! Ne hakee sitä myötätuntoa just näiden toimittajien kirjoituksista. Ja tän kaltaisten henkilöiden puheista. n-2

Lopussa haastateltava viittaa haastattelun tausta-aineistona olleeseen juttuun ”Isis-soturi Joni kertoo Ylelle: En ole päässyt vielä tappamaan”.

Toinen haastateltava puhuu de-humanisoinnin kokemuksesta, joka johtuu hänen mukaansa luodusta mielikuvasta, että ”radikalisoituneet” ja taistelualueille matkustaneet ovat poikkeuksetta rikollisia ja epäonnistuneita. Koska haastateltavan mukaan maahanmuuttajia ja muslimeja ei olla koskaan otettu kunnolla yhteiskunnan täysivertaisiksi jäseniksi, vahvistuva ulkopuolisuuden tunne ja osattomuuden kokemus yhteiskunnasta vaikuttavat yhdessä muun muassa kiinnostukseen taistelualueille lähtemiseen.

-- Näiden taistelijoitten tai näiden kriisialueille lähtevien de-humanisointi, että riisutaan kaikista oikeuksista ja ihmisarvosta... Kyseenalaistetaan, ovatko he enää oikeutettuja Suomen kansalaisuuteen. -- Ihmisistä on kuitenkin kyse ja uhreista nimenomaan. Nämä 50–60 lähtijää, jotka ovat hyvin pieni määrä, he ovat uhreja. Se vaan, että kyseenalaistetaan heidän identiteettiään ja kansalaisuuttaan ja yhteenkuuluvuuttaan tähän yhteiskuntaan, antaa vaan lisää... Ei oo muuta valinnanvaraa heillä, eikä muilla lähtijöillä, jos haluaa palata, kuin tarttua siihen yhteen tahoon joka avaa heille käsiään, tää ”kalifaatti”. Tää me-he -jako ja myös sekin pitää paikkansa, että Eurooppa on epäonnistunut kotouttamissuunnitelmissaan. -- Paperiin kirjoitetaan hienoja juttuja, mutta ne ei toteudu. Yksi syy, minkä takia Euroopassa ei oo onnistuttu tässä on se, että edelleenkin puhutaan kotouttamisesta. Kotouttamisesta olisi pitänyt lakata puhua jo kolkyt-nelkyt vuotta sitten jopa Suomessakin. Nyt pitäisi puhua osallistamisesta ja osallisuudesta. Nää maahanmuuttajat tai muslimitaistelijat, jotka ovat menneet taistelualueille, ei heitä tarvitse kotouttaa. He ovat syntyneet Suomessa, he ovat suomalaisia, he on kantasuomalaisia tai he ovat muuttaneet Suomeen pieninä muualta. Heidän suomalainen identiteetti on iso osa heitä, mutta heitä ei ole osallistettu yhteiskuntaan. He eivät tunteneet itseään yhteiskunnan jäseniksi. He eivät tarvitse kotouttamista siis. m-3

Median toiminnan nähdään vahvistavan myös pelkoja ja synnyttävän väkivaltaisuuksiin kärjistyviä reaktioita muslimeja kohtaan. Haastateltavat kyseenalaistavat tarvetta kertoa Suomeen palanneista vierastaistelijoista:

Mun mielestä näiden henkilöiden [konfliktialueelta palanneiden] identiteettiä pitäisi suojella... Heitä pitäisi seurata, heidän elämäntapaan pitäisi puuttua, mutta ei median pitäisi puuttua siihen, koska se on tosi arka aihe. Heitä itseäänkin varmaan pelottaa. Moni joita pelottaa, että he tulee takas, saattaa tehdä jotain tosi typerää heille. Se on jo sellainen tilanne, että en mä uutisoisi, en mä haluais että heistä uutisoidaan. Haluaisin tosi paljon, että heitä autetaan, vaikka vankilan kautta. Jos vangitaan, niin siellä saatais koulutus ja jotain sisältöä elämälle.
n-2

-- Minäkin muslimina luen tällaista, niin ajattelen, että ”oh my God” jos noi lähtijät palaa tänne Suomeen takas, niin heti eduskuntaa räjäytetään ja tämmöistä. Mä ainakin saisin sellaisen kuvan. -- Tämmöistä just mitä pitäisi vältellä, eikä kenenkään pitäisi kirjoitella tommoista, ettei syntyisi sitä lisää vihaa. Tosta tulee niin kun pelko. Ja sit kun ihmisiä alkaa pelottaa, niin me tiedetään mitä se pelko saa aikaseksi. Se saa sellaisen väkivaltaisen... Siitä syntyy vaan lisää väkivaltaa. n-1

Tietojen epätarkkuuden ja arvelua osoittavien ilmaisujen käytön tulkitaan lisäävän pelkoja. Yksi haastateltavistani kommentoi sanavalintoja liittyen tausta-aineiston uutisiin riskiarviomuutoksesta:

Todennäköisesti, saattaa... -- Oletuksia, joille ei oo mitään todisteita. Ääri-islamistisen ideologian kannattajia, eli ne kannattaa... täällähän on monia suomalaisia, jotka kannattaa Hitleriä. Tässä ei taas oo mitään järkeä. Jos haluaisin lukea terrorismiin liittyvän jutun, niin se olis jotain, että ”Suomeen on saapunut noin 300 miestä”, joista kaksi on ollut todistetusti Isisin riveissä taistelemassa. Heille ei myönnetä turvapaikkaa... Jotka heitettiin pois Suomesta, silloin olisin, että ”jee näin”. Tää on todistettu, tää tiedetään, se on hyvä, että tiedetään. Tai näin moni on haastattelussa sanonut, että kannattaa ääri-islamistista ideologiaa. Arvioidaan, saattaa olla... se on pelottelua, se on vastakkainasettelua, se on turhaa. Tätä ei tarvita tällä hetkellä. -- Mä tiedän, kun mä saan joka päivä viestejä suomalaisilta, jotka ei tunne mua ja jotka ei tiedä kuka mä oon. Välttämättä ne ei oo koskaan nähnyt maahanmuuttajaa. Niiden koko tieto pohjautuu siihen, mitä ne lööpeistä lukee. Ne lukee tällaisia uutisia ja niitä varmaan pelottaa minäkin. Nää lisää näitä pelkoja. Ei mietitä, kun näitä kirjoitetaan, että oikeasti jossain siellä ”huitsin Nevadassa” on joku yksinäinen suomalainen

mummo, joka pelkää henkensä edestä. Jotain konkreettista. Jos jotain on tapahtunut, siitä pitää uutisoida, mutta ei uutisia, jotka pelottaa ihmisiä. n-2

Myös äärijärjestön tavoitteena on muodostaa vastakkainasetteluja ja saada ihmisiä pelkäämään. Haastateltavan tulkinta on, että tällöin keskustelu ja media ajavat Daeshin kanssa samaa asiaa.

On aika paljon puhuttu Isiksestä ja pelkästään Isiksestä. Se on toisaalta propagandaa ja ilmaista mainosta heille. Ja myös kun puhutaan näistä sunnitaisteliijoista, niin... no Isis ei ole sunnijärjestö, vaan se tappaa myös sunneja. Ne väittää olevansa sunneja. Mäkin voin väittää olevani mitä vaan. Noilla kriisialueilla on paljon muitakin ryhmiä, on shiiaryhmiä... On leimattu tässä paljon sunniyhteisöä. Siellä on päälle 100 shiiamilitanttiryhmää Irakissa, Syyriassa, Libanonissa ja näillä alueilla ja ne tekevät yhtä paljon ja samanlaisia kauheuksia, mitä Isiskin tekee, niistä ei vaan paljon uutisoida tai kerrota. Tällainen painottaminen Isikseen ja sunnimuslimeihin. m-3

Monet haastateltavista mainitsevat epätasapainon median esityksissä keskenään erilaisen väkivaltaisen radikalisaation ja ekstremististen ääriliikkeiden muotojen, kuten äärioikeistolaisen väkivallan ja Syyrian sotaan ja Daeshiin liittyvän radikalisaation välillä. Haastateltavat mainitsevat, että aggressiivinen kommentointi ja vihapuhe lisäävät kasvupohjaa kaikenlaisille ääri-ideologioille. Siksi haastateltavat peräänkuuluttavat mediaan laajempaa näkemystä ääriliikkeiden määritelmään ja käsitykseen ääritoiminnasta.

Nyt uutisoidaan tosi tiiviisti ja siellä on vähän sellaista pelottelun makua. -- Uhkakuva korostuu. Ja myös äärioikeistolaisuuden tai rasismien tekemät tapaukset ja jutut niin ne ei oo uutisoitu niin vahvasti, ei oo huomioitu. On yksipuolisesti vaan. Oon huomannut, että joku osa mediasta on ihan puolueellinen, ei oo neutraali, ei oo käsitelty näitä asioita neutraalisti. Se käsitys mulla on ainakin ihan henkilökohtaisesti ja olen huomannut muslimi- ja maahanmuuttajayhteisössä, on myös muuttunut viimeisen kolmen-viiden vuoden aikana... Suomen mediaa pidetään ihan maailman tasollakin neutraalina ja tutkivana journalismina, se on vähän muuttunut. -- Että näistä äärioikeistolaisista- ja rasistisista liikkeistä ei uutisoida niin paljon verrattain tähän muuhun ääripäähän, vaikka tällä hetkellä ihan poliisin arvioidenkin mukaan se [äärioikeisto] on suurempi uhka Suomen sisäiselle turvallisuudelle. m-3

-- Jos tarkoitetaan kaikkia ääri-ideologioita. Sekä fasismia, rasismia, ja ääri-islamistisia, äärioikeistoa, kaikkea... Tällä hetkellä ilmapiiri sosiaalisessa mediassa. Ennen vanhaan kuka tahansa ei voinut olla ääri, nykyään kaikki saa puhua mitä lystää. Kaikkien puheet tulee julkisuuteen, koska kaikki niitä lukee. Joten ilmapiiri on suotuisampi vihapuheelle tällä hetkellä. n-2

Ehkä se on viime aikoina vähäsen muuttunut, että viime aikoina on pystynyt lukemaan äärioikeistolaisista liikkeistäkin. Ne on lisääntynyt ja niistä on tullut vähän enemmänkin juttuja. Radikalisaatiopuoli [islamilainen] on vähän jäänyt, siitä ei oo hirveesti keskusteltu. Mutta jos tänään tapahtuisi jotakin, joku äärioikeistolainen pahoinpitelee jonkun, niin se kyllä uutisoidaan ihan eri tavalla, jos joku muu henkilö teki jotain. Se jää varjoon. Tietysti siinä on se, että jos nyt tänään joku turvapaikanhakija tai maahanmuuttaja syyllistyisi johonkin, tai vaikka olis joku radikalisoitunut, joka puukottaisi jotain ihmistä, niin se kyllä uutisoidaan ihan eri tavalla. Ja se saa pitkäaikaisen uutisoinnin. Se ei oo vaan yhden päivän otsikko, vaan koko viikon. m-1

Haastateltavat viittaavat myös Gazan tilanteeseen ja uutisoinnin vähyyteen verrattuna

Syyrian sotaa koskevaan journalistiseen toimintaan:

-- Jos se on se sanoma, joka halutaan viedä... Niin onko musliminuoret ne ainoat, jotka lähtee terroristeiksi? Tästä keskustelusta puuttuu tosi paljon just se, jos lähtee Ukrainaan, jos lähtee Israeliin. Ymmärrän sen, että se vasta-argumentti on tosi monesti se, että Israelin armeija IDF on suvereeni ja legitiimi taho ja sinne voi mennä vapaaehtoiseksi ja voi tehdä sitä ja tätä. Mutta eikö oo jo aika tunnustaa ne ihmisoikeusrikkomukset mitä sekin armeija on tehnyt? m-2

Nää jutut, että niitä ei uutisoida oikealla tavalla, että ihmisiä kuolee. Se mitä Gazaassa... kun Israel hyökkäs Palestiinaan, mulle oli näin lähellä, että mä meen sinne. Tuli sellainen fiilis, että mitä oikeudenmukaisuutta tässä on. Me ollaan joka päivä paukuttamassa rumpuja mielenosoituksissa. Kukaan [media] ei edes tartu niihin mielenosoituksiin kunnolla, kukaan ei ota selvää, mitä tässä tapahtuu. n-2

Terroristiepäiltyjen pidättämisestä uutisointi syyskuussa 2011 on jäänyt yhden haastateltavan mieleen esimerkkinä siitä, miten korjaamaton informaatio voi jäädä elämään ja vaikuttamaan ihmisten mielikuviin.

Kaikista suurin juttu oli se, kun terroristiepäillyt pidätettiin. Se, kuinka nopeasti se tuli. Että yhtenä aamuna oli kolme ihmistä pidätetty ja heti samana aamuna oli uutisissa ja kaikissa otsikoissa. Ja sitten se, kun niistä syytteistä on luovuttu, niin kuinka laimeasti sitä ollaan uutisoitu. Se alku "bang" oli kova, mutta sitten ei oo periaatteessa otettu mitään takas. -- Terroristioikeudenkäynnit nousevat toistuvasti esiin uutisissa. Mainitaan, että Suomessa on näin monta tällaista henkilöä... Se antaa sellaisen kuvan, että on syytä epäillä lisää henkilöitä. m-1

Mieleen jääneistä mediatapahtumista ja -kohuista haastateltava mainitsee vuoden 2014 syksyn, jolloin kirjoitettiin paljon Suomesta lähteneistä vierastaistelijoista ennen kuin tarkempaa tutkimusta oli haastateltavan mukaan vielä tehty. Hän sanoo:

Silloin oltiin vähän niin kuin jo leimattu ne henkilöt [Syyriaan lähtijät]. m-2

Puutteellisen taustatyön ja ohuiksi jäävien juttujen koetaan välittävän virheellistä kuvaa islamista ja arjesta konfliktialueilla, sekä vahvistavan äärijärjestön oman propagandan viestiä romantisoidusta elämästä äärijärjestön hallinnoimalla alueella. Median koetaan toistavan järjestelmällisesti kuvaa nuorten suunnitelmallisesta liittymisestä aseelliseen toimintaan taistelualueilla, eikä sen nähdä esittävän ollenkaan haastateltavien näkemystä todellisuudesta, jossa nuoret ovat usein vasta taistelualueille päästyään ymmärtäneet konfliktin kauheuden. Tämä on kantavana ajatuksena useissa haastatteluissa ja tulee esiin useissa eri yhteyksissä. Tästä keskustellaan erityisesti "Isis-taistelija Joni" -jutun kohdalla.

Se on se tämänhetkinen tilanne, hänellä [Jonilla] ei oo varaa vastata mitenkään avarammin. Hän on varmaan itsekkin, tää tietty henkilö Joni... hänellä on varmaan jokin pelontunne eikä hän halua sanoa mitään väärää. Hän vastasi siihen, mitä on kysytty. Mä oon jotenkin saanut sellaisen käsityksen, kun oon niin niin monelle jutellut, joka on vierastaistelija, että ne puhuu lyhyesti ja ytimekkäästi. Ei oo paljon eroavaisuuksia. -- Tää oli tosi turha juttu. Me kaikki tiedetään, mikä tilanne siellä on. Mun mielestä toimittaja tässä kysyi väärää kysymyksiä ja tästä saa tietyn kuvan näistä ih-

misistä, että nää on tyytyväisiä siellä ja ne haluaa olla siellä, vaikka oikeasti todellisuus on päinvastaista. Moni nuori joka lukee ja oikeasti luulee, eikä tiedä asioista, saattaa oikeasti uskoa tähän, vaikka tää ei oo totta. n-2

Tää on aika suora tapa, ja mun mielestä tää on aika paljon johdattelevaa. Tästä huomaa, että se [Joni] on ihan semmoinen yksinäinen mies, joka varmaan paljon netissä seikkailee ja surffailee. -- Mutta tässä tää toimittajakin huomaa aika hyvin, että miten se niin kuin johdattelee, että ekana olin yksin, kunnes hän löytää Allahin. Ei millään pahalla, mutta tästä saa sellaisen kuvan, että islam on sitten terroristiuskonto. -- Tosi paljon semmoista, että on yksinäinen, sitten löytää Allahin. Ja ihan kun koko islaminuskon tarkoitus olisi just tällaista, että radikalisoitetaan ja lähdetään Syyriaan sotimaan ja Isisin rinnalle. Ei se todellakaan oo. Tää on just se, tää on niin... Tää on kaikkee, mitä islam ei ole. Tää on niin johdattelevaa ja tosi stereotyyppistä. n-1

Kaipaan enemmänkin sellaisia [juttuja], joissa puhutaan todellisuudesta. Siitä, mitä siellä oikeasti tapahtuu. Kun moni lähti Syyriaan, osa ei lähtenyt sinne, koska ne [nuoret] tiesi tän koko totuuden. Toisilla taas oli tosi utopistinen näkemys tästä. Ja sitten kun he sinne meni ja näki sen mitä siellä oikeasti tapahtuu... Moni haluais tulla oikeasti takas, moni on ottanut perheeseen yhteyttä, mutta he ei vaan yksinkertaisesti pysty tulemaan takaisin. Tällaisilla julkaisuilla halutaan kertoa, että nuoret on tyytyväisiä tähän tilanteeseen, mikä ei oo totta. Mieluummin haluaisin nähdä sellaisia juttuja, joissa kerrotaan, että nää nuoret on tehneet väärin ja heitäkin pelottaa yhtä paljon kuin meitä täällä heidän puolestaan. Ja he haluaisi tulla takaisin. Nuoret tekee typeryyksiä, ihmiset tekee virheitä. Haluaisin nähdä enemmän onnistumisia. n-2

Kaksi haastateltavista kertoo seuraavansa vain vähän suomalaisia medioita ja tietoisesti välttelevänsä juttuja, joissa epäilee olevan puutteellista tai puolueelliseksi kokemaansa tietoa, sekä provosoivaksi kokemiaan otsikoita ja aiheita. Molemmat sanovat seuraavansa enemmän kansainvälisiä medioita ja toisinaan lukevansa Suomen mediassa julkaistuja juttuja vain tuttujen Facebookissa jakamien uutislinkkien kautta. He myös kokevat ulkomaiset lehdet analyttisemmiksi ja tasapainoisemmiksi, sekä paremmiksi kokonaiskuvan välittämisessä.

Kyllä mä aika lailla välttelen noita tommoisia. Varsinkin kun otsikko on tommonen "Isis-soturi"... en usko, että niistä mitään positiivista tulee. m-1

Niissä [kansainväliset mediat] puhutaan isommista mittakaavoista. Suomen mediassa esimerkiksi turvapaikkakeskustelu on keskittynyt niin paljon siihen omaan napaan katsomiseen, mitä Suomessa tapahtuu, eikä oo puhetta siitä laajemmasta mitakaavassa, mitä maailmalla tapahtuu. Ihan kuin Suomi olis ainoa maa johon turvapaikanhakijat tulee, siis sellainen käsitys tulee. Me suojellaan täällä kultaa ja ne tulee varastamaan meidän kullaan. Ei oo sellaista laajempaa aiheen käsittelyä. m-1

Haastateltavat kertovat toisinaan suoran informaation saamisen konfliktialueilla käyneiltä henkilöiltä tuntuvan luotettavammalta kanavalta saada tietoa, kuin valtamedian viestit. Tämä pätee monessa eri tarkoituksessa alueille matkustaneisiin henkilöihin. Viestinnällä suoraan konfliktialueelta voidaan siis tavoitella monenlaisia pyrkimyksiä, kuten kertoa siviilien kärsimyksistä. Yhtenä esimerkkinä haastateltava mainitsee useita kertoja Syyrian

konfliktialueille avustustyöntekijänä matkustaneen suomensyrialaisen Rami Adhamin. Si-
taatissa mainitusta loukkaantumisesta on kuitenkin saatu myöhemmin ristiriitaista tietoa,
ja Adham on myöntänyt liioitelleensa loukkaantumistaan yhtenä pyrkimyksenään saada
lisää huomiota Syyrian lasten hädälle (Yle 21.10.2016; HS 3.12.2016).

Rami Adham, seuraan häntä paljon, hän tekee tosi paljon, hän näyttää, että tää on
todellista. Hän meni ja loukkaantui siellä, sekin kertoo jo tosi paljon. Ettei nää mitään
propagandajuttuja oikeasti oo. -- Hän ite on siellä koko ajan puhumassa, mutta ei
kukaan toimittaja ite ota selvää, että näin paljon kuoli tänään. n-2

6.3 Taustoitus

Kaikissa viidessä haastattelussani korostuu näkemys journalistisesta työstä viimeistele-
mättömänä. Kaikki haastateltavat kritisoivat poliittisen ääriliikkeen ja konfliktialueille
matkustamisen taustoitusta ohuena ja radikalisaation ilmiön analysointia puutteellisena.
Keskeisenä yksityiskohtana esiin nousee eri medioiden ja toimittajien toistuvaksi koettu
käsitteiden väärinkäyttö. Käsitteistä on lisää luvussa 6.4 Asiantuntijat, haastateltavat ja kä-
sitteet.

-- Mä oon kuullut tällaisesta termistä, kun työaikajournalismi, eli sen verran kun on
aikaa ja tietoa työaikana työpaikalla tehdä sitä juttua. Sitä voi kyllä tehdä muista ai-
heista ja muista teemoista, mutta ei sellaisista jotka aiheuttaa kaaosta ja pelkoa ja
yllyttää viharikoksiin. Ja onko taustoitus riittävää, niin ei ole. En pidä, että se olisi riit-
tävää. m-3

Haastateltavien yhteinen kokemus ja havainto on, että radikalisaatiota koskevat uutiset
ovat lisääntyneet ja islamista ja radikalisaatiosta on tullut ”mediaseksikäs” aihe. Seuraa-
vassa haastateltavat analysoivat tätä:

Ei ne [toimittajat] tunne aihealuetta niin kun pitäisi tuntea, jos haluaa oikeasti tehdä
merkityksellisiä, hyviä artikkeleita, hyvää reportaasia näistä asioista. Niillä ei ole sub-
stanssiosaamista. m-2

Toimittajilla on paljon valtaa. En voi sanoa, että toiminta on tahallista, mutta ei olla
perehdytty riittävästi. n-1

-- Edelleen ne 99 % [lukijoista ja toimittajista] jotka ei tiedä, mitä *mujahideen* tarkoit-
taa, ei myöskään osaa erottaa jyvää akanoista. Ne ei ymmärrä, mikä tässä on faktua-
aalista ja mikä on vähän niin kuin sinne päin ja mikä ei edes ole totta. m-2

Se johtuu osaamattomuudesta, mutta sanoisin, että ehdottomasti kun mennään sen-
saatiohakuisuus edellä, niin silloin mä en tiedä, kuinka tärkeää on enää, että välte-
tään tommoista [taustoituksen vähyyttä]. m-2

Lisäksi haastateltavat puhuvat vahvistamattoman tiedon, sekä arvioiden ja epäilysten esit-
tämisestä totena. Haastateltavat mainitsevat erityisesti henkilöiden lukumäärien käytöstä
jutuissa, jotka käsittelevät konfliktialueille matkustaneita henkilöitä tai vierastaistelijoita. He

korostavat julkisessa keskustelussa, mediassa sekä asiantuntijatahojen, kuten Supon, puheenvuoroissa olevien lukujen sota-alueilla olevien ihmisten määrän tai alueille matkustavien henkilöiden tarkoituspärien olevan vaikeita tietoja todentaa. Kaikki viisi haastateltavaa ovat huolissaan epätarkan tiedon ”valumisesta” median kautta lukijoiden yleisiksi käsitteiksi tilanteesta.

Haastateltavat kommentoivat tausta-aineistona olleita uutisia Suojelupoliisin riskiarvion muutoksesta:

Tässä on yks juttu, joka jäi mieleen... Suomeen on palannut 20 sotatoimiin osallistunutta. Mitä ne tarkoittaa sotatoimiin osallistumisella? Ja jos se oikeasti tarkoittaa jotain sotatoimiin osallistumista, niin oikeasti, onko ne pystyneet todentamaan tämän? -- Sota-alueilta palanneista puhumisen ymmärtää, mutta sotatoimiin osallistuneista puhuminen on hyvin kyseenalainen juttu. m-2

Se että Supo sanoo, niin se ei oo koko totuus. Tää on tosi mediaseksikäs aihe maailmanlaajuisesti, ei pelkästään Suomessa, ja jotenkin tuntuu siltä, että me ei päästä tässä tilanteessa nyt eteenpäin, jollei me lopeteta tällaista uutisointia. Se vaan lisää sitä pelkoa. n-2

Vastaukseksi edellinen haastateltava kaipaa konkretiaa:

Esimerkiksi: ”Ali tuli tänne, meillä on tietoja, että hän on sotinut siellä ja siellä, hän on nyt meidän huostassa”. Jotain tosi konkreettista, että ok. Tässä [uutisessa] ei oo mitään, vaan yksittäisiä maahanmuuttajia, joilla on yhteyksiä. Turvapaikanhakijoiden joukossa on, mut sitten keitä nää on, mistä nää on tullut, mitä yhteyksiä näillä on? Vaikuttaa vaan, että näitä oletetaan, pelätään ja luullaan. n-2

Mun mielestä tää, että liitetään turvapaikatilanteen muuttuminen suoraan turvallisuushkaan ja nimenomaan terroristiuhkaan on hyvin vaarallista, koska se leimaa hyvin ison osan näistä tulijoista. Mä tiedän, että näin on, tulijoissa on ihmisiä, jotka on... mutta sekin, millä tapaa niistä uutisoidaan, jos uutisoidaan, mun mielestä pitää uutisoida tarkemmin. Joko niistä ei kerrota ja lainvalvoja, viranomaiset, hoitavat asian, ettei tarvii ihmisiä turhaan pelotella. Tai sitten jos niistä kerrotaan, niin kerrotaan perusteellisemmin, ketkä nää on, mistä eri ääriyhmistä ne on tullut, onko Isisin, onko muita eri militanttiryhmiä, kuinka paljon ja niin pois päin. Jos halutaan kertoa, niin tarkempaa faktaa. Ettei vaan se, että nyt on tullut hirveästi, tuhansia tullut Suomeen. Tavallinen kaduntallaaja ei pysty erottamaan, jos tulee vastaan, onks toi terroristi, alkaa epäilyttää vaan. m-3

-- Koska niin kun, että jos tuo asiat esille sataprosenttisen faktan omaisena esiin, onhan se harhaanjohtavaa. m-2

Haastateltavan mielestä toimittajien ja viranomaisten on parempi ilmaista, jos jostakin asiasta ei voida olla täysin varmoja. Yhden haastateltavan mukaan toimittajien on turha lähteä analysoimaan tapauksia, jos he eivät tiedä aiheesta riittävästi. Tästä keskustelemme erityisesti mielikuvien yhteydessä, joita media välittää konfliktialueille lähtemisestä ja olosuhteista alueilla.

Oon kuullut erilaisia ristiriitaisia tietoja, että ne jotka on lähteneet ulkomailta taistelemaan sinne, ovat hyvässä, etuoikeutetussa asemassa siellä... toisaalta olen kuullut, ettei heitä kohdella hyvin, suurimmalta osalta puuttuu sotilastaitoja, eivätkö osaa

käyttää asetta, silti heitä laitetaan eturintamalle ja kuolevat heti ensimmäisinä viikoina, kun ovat siellä. Eli ei kohdella kovin hyvin... En tiedä, miten hyvin tämäkään pitää paikkaansa, eli riippuu mihin alueeseen päätyy. m-3

Yksi haastateltavistani mainitsee Ylen julkaiseman jutun ”Isis haluaisi minut” (Yle 17.6.2015), jossa kerrotaan Daeshin tavoista värvätä nuoria miehiä Suomesta ja haastattelussa puhetta tulee ääriliikkeiden värväyksestä. Myös muut haastateltavat puhuvat siitä, kuinka vaikeita värväystapaukset ovat todentaa ja miten aihe on helppo tehdä mediassa kiinnostavaksi. Värväyksestä on haastateltavien mukaan onnistuttu antamaan kuva, että se olisi yleistä.

Mä oon lukenut paljon, mutta en oikeasti ole nähnyt mitään. Joten en kiellä, että ehkä täältä olis yritetty värvätä. Mitä tulee värväykseen... Mä oon yrittänyt, mä oon pyrkinyt, mä oon sanonut, että kertokaa... Mutta en oo nähnyt yhtäkään [värvääjää]. En oo kuullut, että yhtäkään olis yritetty värvätä. Mutta yksi yksittäistapaus [Ylen juttu], siitä saa sellaisen kuvan, että se olis tosi yleistä. m-2

Oikeastaan se käsittely on just sellaista, että jotkut henkilöt on saaneet netistä jotain tietoa radikalismista, sitten ne on menneet ja tehneet siellä jotakin ja ne saattaa palata. Toi on se kuva, mikä annetaan kaikissa jutuissa. Ei oo sellaista laajempaa käsittelyä, että miksi joku suomalainen päättää lähteä. Että ei sen pitäisi olla niin kummallista, että hiukan pelottavaa, joku suomalainen lähtee. Täähän kertoo laajemmista ongelmista, sosiaalisista ongelmista, pitäisi tuoda esille niitä laajempia syitä. Ei se ole vaan ideologia joka vaikuttaa, on sosiaalisia ongelmia, kuuluvuuden tunne on ja muita isompia ongelmia taustalla. Et hei miksi ne palaa tänne, miksi ne on siellä? Ne herättää kommentteja, että ”pidetään ne siellä”, mutta ei käsitellä sitä miten saadaan ne pysymään täällä, miten saadaan tulemaan paremmiksi, miten voidaan hoitaa? m-1

”Isis-soturi Joni” -jutun kohdalla haastatteluissa nousee esille se, miten radikalisoitumisen taustasyiden koetaan jäävän median esityksissä toistuvasti syrjään.

Halutaan henkilökohtaistaa kokemusta ja sillä tavalla saada ääni kuuluviin, joka voidaan mieltää ihan positiiviseksi. Mutta sitten toisaalta tässäkin varjoon jää, mitkä ovat ne perimmäiset syyt jotka on johtaneet tähän. -- Tekee hyvin yksinkertaisen, ei nähdä monimutkaisia taustasyitä siinä konfliktissa tai yksittäisen henkilön kohdalla. m-2

-- Mun mielestä olis pitänyt pohtia ehkä vähän syvemmälle minkä takia Euroopasta lähtee, miksei Yhdysvalloista lähde. Silkka maantieteellinen tekijä. Onhan sieltä rapakon takaa vaikeampi päästä johonkin Turkkiin, kun kaks tuntia Turkish Airlinesillä kestää kolme tuntia Suomesta pohjolasta. m-2

Jutun kohdalla henkilöt myös kommentoivat toimittajan tekemiä oletuksia ja päätelmiä, sekä analyttisyyden puutetta:

Yhteisön kesken käytiin keskustelua, onko järkevä juttu ja kannattaako jakaa. Päädyttiin siihen, että ei. Me tiedetään, kenestä on kyse ja ketä on haastateltu. n-2

-- Jos lukisin pelkästään näitä toimittajan kommentteja, niin saisin ihan erilaisen kuvan. -- Sillä [jutulla] on tarkoitus, että tässä oikeasti lietsotaan lisää islamofobiaa. -- Jos joku ei-muslimi lukis tän, niin se sais sellaisen kuvan, että islam on terroristiuskonto. Väkivaltainen uskonto, sellaisen kuvan se sais. n-1

Jälkimmäinen haastateltava kokee jutusta puuttuvan, miksi ”Jonista” tuli alun perin yksinäinen ja masentunut: ylipäättään alkutekijät ja mikä johdatti Jonin tähän.

Tää on ihan sellaista tekstiä, että kun minä muslimina luen, mä oikeasti ihan säikähdän tästä. En tiedä, miten voisin ilmaista, mutta liian pelottavaa ja niin ei-islaminkontoa ja liian väkivaltaista. Tää [Jonin] on semmoinen nuori, joka on oikeasti syrjäytynyt ja se olis voinut liittyä vaikka Rajat kiinni -porukkaan, nyt se vaan osui silleen, että ääri-islamistiporukka löysi hänet, ehti ensin. Se oli valmis lähtemään ihan mihin tahansa suuntaan. Kuitenkin se olis päätyntä ääri-islamille, jompaankumpaan vaan. n-1

Keskustelussa saman haastateltavan kanssa puhumme myös otsikonnoin vaikutuksesta erityisesti uutisen ”Supo: Turvapaikanhakijoista merkittäviä vaikutuksia Suomen turvallisuudelle – tulijoilla kytköksiä väkivaltaisiin ryhmiin” kohdalla.

Sen mitä olen huomannut viimeisten päivien aikoina, että otsikko on ihan erilainen kuin mitä sisältö. Aika monethan lukee vaan otsikon lehdistä, eikä lähde sisältöä lukemaan. -- Mutta tässä otsikossa sanotaan, että ”turvapaikanhakijoilla merkittäviä vaikutuksia Suomen turvallisuudelle, tulijoilla kytköksiä väkivaltaisiin ryhmiin”. Niin se antaa mulle jo sellaisen tunteen, että minä kansalaisena ajattelisin, että ”oh my God”, että nää kaikki tulee tänne vaan pommittelemaan ja on hirveen väkivaltaisia ihmisiä. Mutta sitten kun lähtee tätä tekstiä lukemaan, niin tässä on, että riski on kuitenkin pieni. Että totta kai on se mahdollisuus, mutta se on tosi pieni riski. Niin miksi me lähdetään sitä otsikkona näin isona heti, että ”pum” osuu niin kun. Mun mielestä se on ihan pelottavaa. Median pitäis olla vähän tarkempi mitä otsikossa laittaa. n-1

6.4 Asiantuntijat ja haastateltavat

Kaikkien viiden haastateltavani mukaan suomalaisten joukkoviestinten tekemät valinnat liittyen käytettävien haastateltavien ja lähdehenkilöiden valintaan ovat useissa tapauksissa muslimiyhteisön kannalta epäedustavia. Haastateltavani myös kokevat, että haastateltavien valinnassa medialle näyttää usein riittävän, että henkilö on tietyn ikäinen ja että hänellä on maahanmuuttaja- tai somalitaustaa.

Se on just se, että on aika paljon eri medioissa, ei pelkästään Ylellä ja muualla, että tuodaan sellaisia tyyppisiä, jotka on tuskin valmistuneet peruskoulusta, vaan sen takia, että hän on somali, vaan se takia että hän on muslimi, tuodaan sinne asiantuntijana kommentoimaan ääri-islamien toimintaa, Isistä ja muuta. Kyllä mä luulen, että toimittajien pitäisi tehdä vähän enemmän sitä tutkivaa journalismia ja miettiä ja tutkia, keitä sinne otetaan, keitä haastatellaan. Ei kuka tahansa, se on yks juttu. m-3

Kyllä mä toivoisin, ettei olisi satunnaisia maahanmuuttajia puhumassa satunnaisista aiheista. Aina kun mennään maahanmuuttoon tai radikalisaatioon, niin silloin näyttää kuka tahansa kelpaavan asiantuntijaksi maahanmuuttajuutensa takia. Silloin on ne ammattilaiset, jotka puhuu aiheesta, eikä satunnaiset henkilöt sanomassa jotain kommentteja. m-1

Esimerkkinä median valitsemien asiantuntijoiden ja edustajien välisestä epätasapainoisesta asetelmasta sama haastateltava mainitsee Ylen Islam-illan:

Islam-illassa oli toisella puolella ääriilikkeiden johtajia, joiden mielestä maahanmuuttoa tulisi rajoittaa, tällaisia maahanmuuttovastaisia selvästi, mutta kuitenkin yliopistotasoisia ihmisiä ja poliitikkoja muun muassa. Ei ollut tutkijoita. Ja sitten toisella puolella oli malli, ihan vaan sen takia että hän on somali. Siellä oli henkilö, joka oli imaami, joka oli jostain moskeijasta, eikä osannut edes suomea. Se ei ole reilu keskustelun taso, eikä kovin järkevääkään. m-3

Haastateltavat kaipaavat mediassa näkyvien asiantuntijoiden valinnassa harkintaa. Yleisissä asioissa medioiden tulisi hänen mukaansa haastatella ja kutsua ohjelmiinsa maahanmuuttajia, joilla on erityistuntemusta joistakin aiheista, eikä kutsua heitä haastatteluihin ja ohjelmiin vain sen takia, että he ovat maahanmuuttajia.

Jos on vaikka talousasioista kysymys, niin pitäisi kutsua maahanmuuttajia ja pyytää heiltä asiantuntijaa, jolla on asiantuntemusta... Eikä sanoa, että hän on maahanmuuttaja ja kutsumme hänet nyt kun on jotain positiivista kerrottavaa. Maahanmuuttajat esiintyvät vain silloin kun puhutaan maahanmuuttajista. Sitä pitäisi kyllä kehittää. m-1

-- Siellä on samoja henkilöitä, mutta siellä on henkilöitä, joilla ei ole minkäänlaista kokemusta, tietoa tai taitoa. Joissakin haastatteluissa saattaa olla maahanmuuttajanuoria pelkällä peruskoulupohjalla puhumassa asioista. Sen ei pitäisi mennä niin, että kun hän on maahanmuuttajataustainen, se ei saisi olla ainoa syy mikä tekee asioista faktaa. Henkilö voi sanoa hyviä asioita, mutta se ei ole kovin vakuuttavaa. m-1

Jos puhutaan etenkin muslimiyhteisöstä, niin joskus kyllä käytetään ihan hyviäkin ihmisiä [lähteenä, haastateltavina]. -- Se on mun mielestä joskus tosi ongelmallista, ketä joskus muslimiyhteisöstä kutsutaan kommentoimaan ja ketä pidetään auktoriteetteina. Joskus tuntuu siltä, että ihan ketä vaan kelpaa. -- Se on myös ongelmakin, ettei meillä ole ollut niin osaavaa porukkaa, mutta se on *InShaAllah* muuttumassa. Tää nuorempi sukupolvi kouluttautuu ja me ollaankin jo siellä asiantuntijoiden roolissa ja meillä on jotain substanssia antaa siihen. On kielitaitoa, on kulttuurintuntemusta ja on myös sitten itse sen alan tuntemus. Mutta perinteisesti on ollut se ongelma, että saattaa olla arkipiispa, rabbi ja joku rukouksia vetävä henkilö yhdyskunnasta, joka ei kuitenkaan ole niin pätevä siihen yhteyteen. Niin se on ongelma, ja liittyy tähän mediateemaankin. m-2

Haastateltavieni mukaan media ei tunne yhteisön sisällä vaikuttavia henkilöitä. Heidän mukaansa median haastateltaviksi valikoituneet ihmiset tuovat turhan usein esiin tarpeettomia asioita ja epätarkkaa faktaa.

Mun mielestä, jos haastatellaan joitain yhteisön sisällä olevia ihmisiä ja heidän mielipiteitään halutaan tuoda julkisuuteen, pitäisi olla sellainen ihminen, johon yhteisö on tyytyväinen. n-2

-- Ota selvää ennen kuin haastattelet, että kuka tää ihminen on. Millaisessa asemassa hän on omassa yhteisössään. Esimerkiksi jos tehdään suomalaisyhteisöstä Englannissa juttua, niin ei sieltä varmasti valita sitä ihmistä, joka laukoo mitä sattuu tai mitä sylki suuhun tuo, että tää edustaa meitä. -- Media vaan etsii ihmisiä, jotka haluaa vaan julkisuutta tavalla millä hyvänsä. n-2

Monen mukaan asiansa hyvin tuntevien ammattilaisten ja yhteisön hyväksymien edustajien esiintyminen mediassa muuttaisi yleistä kuvaa maahanmuuttajista, muslimeista ja väkivaltaisen radikalisaation liittymisestä heihin.

Samojen henkilöiden ja aiheiden koetaan toistuvan radikalisaatiosta uutisoinnin yhteydessä ja riittävän isot auktoriteetit, kuten Supo, koetaan otettavan itsestäänselvyytenä sekä lukijoiden että median puolesta. Supoa nähdään usein käytettävän ainoana ja merkittävänä auktoriteettina, esimerkiksi liittyen sen antamiin arvioihin konfliktialueelle matkustaneiden lukumääristä.

Kun Suojelupoliisi sanoo jotain, niin totta kai ihmiset ajattelee, että heillä on se joku syy sanoa niin. Luulen, että suurin osa lukijoista ottaa kaiken, mitä lukevat, ihan totena. m-1

-- Jossakin vaiheessa jossakin tilastoissa sanottiin, että oli seitkyt tai jotain lähtijöitä, jotka oli lähteneet Syyriaan – ei edes tiedetä, mitä kaikkea tekemään. Sitten joku heitti, että Supon tiedon mukaan yli sata... Että heti kun Supo tulee, niin se on kuin Jumalan sana. Se on jo uskottava. Se on tosi merkittävä ja iso painotus siinä. n-1

Yksi haastateltavista kertoo median ja muiden toimijoiden yrityksistä puuttua median tapaan käsitellä väkivaltaista radikalisaatiota ja erityisesti median haastateltava- ja asiantuntijavalintoihin. Hän kuitenkin sanoo olevansa pettynyt tietoisiin ”korjausliikkeisiin”, jotka ovat hänen mielestään johtaneet leimaavuuden kokemukseen tai lisänneet sitä. Haastateltavani mainitsee radikalisaatiota koskevia tilaisuuksia ja keskusteluja, joihin hän on itse osallistunut tai saanut kutsun osallistua. Haastateltava sanoo, että keskusteluja ja ohjelmia on helppo pitää konkreettisenä ja myönteisenä tapana vaikuttaa, mutta hänen käsityksensä on muuttunut toteutustapojen ja valittujen haastateltavien ja asiantuntijoiden takia.

Usein koko porukka koostuu muslimeista... imaameja, musliminuria eri järjestöistä, maahanmuuttajia. Ihan kuin yksinomaan radikalisoituminen olis muslimien asia. Oon odottanut, että olis eri taistoista erilaisia ihmisiä. Radikalisoituminen koskee kaikkia. Olipa se radikalisoituminen terrorismia tai itsemurhia. Olipa se mitä tahansa, radikalisoitumista näkee jokaisesta taustasta. Se on tosi leimaavaa. -- Radikalisoitumista tapahtuu myös kantasuomalaisissa, ruotsalaisissa, kenelle tahansa voi tapahtua. n-2

Haastateltava kertoo kokemuksistaan järjestömaailmassa, jossa liikkuu paljon pyyntöjä ja viestejä, joissa pyydetään maahanmuuttajataustaista henkilöä haastatteluun tai puhumaan radikalisaatiosta. Hän korostaa tunteneensa, että kuka tahansa maahanmuuttajataustainen nuori kelpaisi medialle ja sanoo myös itse kieltäytyneensä menemästä vain tämän periaatteen vuoksi.

Järjestöpuoli ja kolmannen sektorin toimijat puuttuvat median käymästä keskustelusta, eivätkä näy riittävästi. He ovat aktiivisia ja ottavat kantaa, mutta näkyvät liian

vähän. Joidenkin toimijoiden, viestit ovat toisinaan ristiriitaisia, jotkut tekevät isomman asian kuin on, rahoitussyistä. m-1

Kolme viidestä sanoo kieltäytyneensä haastatteluista epämiellyttävän tai ohueksi ohjelmassa tai jutussa kokemansa lähestymistavan vuoksi. Samanaikaisesti ammattitaitoisten ja yhteisöä edustavien asiantuntijoiden ei nähdä saavan riittävästi mediatilaa. Haastateltavani kommentoivat, että Suomessa löytyy osaajia ja asiantuntijoita, jotka voisivat osallistua keskusteluun. He myös pohtivat, mikseivät edustavat henkilöt näy.

Kysymys kuuluu, haluaako media? Haluaako toimittajat ottaa heitä sinne? Kysymys on, että haluaako ne ihmiset mennä, haluaako he mennä? Jos multa kysytään nyt, on pari kertaa pyydettykin... mutta en oo niin tyhmä, että mä menisin sinne. Mulla on muutakin tekemistä. m-3

Kun mä oon ollut yhdessä jutussa, mulle tulee paljon viestejä, että haluatko sä tulla tähänkin? Tulee paljon pyyntöjä muista medioista vaan sen takia, että esiinnyin yhdessä. Mutta sitten taas, miksi moni esimerkiksi musliminuori tai somalinuori, nainen, ei halua enää olla haastateltavana. Koska oma yhteisö tuomitsee enemmän kuin kukaan muu. Siksi moni kieltäytyy haastattelusta, koska tulee niin paljon paskaa niskaan.

n-2

Useammassa haastatteluissa mainitaan muslimiyhteisön sisäinen suhde mediaan ja mediassa näkyviin yhteisön jäseniin. Yhdessä haastattelussa henkilö puhuu kulttuurieroista ja lisääntyvistä ennakkoluuloista, jos esimerkiksi ohjelmaan pyydettyä henkilöä ei valita riittävän tarkkaan. Hän mainitsee, että esimerkiksi musliminaisten huivinkäytöstä keskusteltaessa voi olla kokonaiskuvan kannalta haitallista, jos kutsutaan miesedustaja puhumaan naisia koskevista asioista, vaikka myös sanavalmiita ja asiantuntevia naisia löytyisi.

Meidän yhteisössä on paljon näitä ennakkoluuloja ja ihmisiä pelotellaan, että "älä mee mediaan"... Suomalaiset journalistit, niiden on vaikea saada sinne ketään ja on vähän pakko pyöriä samoissa piireissä. Jos yks ihminen uskaltautuu haastatteluun ja se onnistuu tosi hyvin, niin kaikki [toimittajat] haluaa, että häntä taas haastatellaan ja kysytään hänen mielipidettä. Hänet leimataan heti kansalaisaktivistiksi, asiantuntijaksi... En mä mikään asiantuntija oo, saan heti sellaisen leiman, kun on yksi onnistunut haastattelu. n-2

Haastateltavani puhuu nuorista, joilla on näkemystä tai kokemusta radikalisaatiosta ja halua toimia ennaltaehkäisevästi kertomalla kokemuksistaan ja muuttaa vallitsevaa kuvaa. Silti heidän viestinsä jää mediassa usein kuulematta tai se ymmärretään väärin.

Ongelma on kyllä enimmäkseen meidän. Jos meidän nuori uskaltautuu kertomaan asioista ja haluaa tulla julkisuuteen ja puhua, niin meidän pitäisi kannustaa. Ei pitäisi ennakkoluuloilla pelotella meidän nuoria. Meidän yhteisössä on oikeasti sellaisia ongelmia, että: "Älä mee telkkariin, älä mee uutisiin, älä anna haastattelua, älä sano mitään..." n-2

Ihmisille sanotaan, että "Älä mee", koska moni nuori, musliminuori, on liian suorasanainen, kertoo mielipiteen suoraan. Täysin päinvastainen, mitä suomalainen on ja

mieltii. Sen takia on se vaara, ettei käsitetä mitä ihminen oikeasti tarkoitti ja heti oletetaan, että ihminen on radikalisoitunut. Mun mielestä on paljon terveempää ihmisen sanoa suoraan, mitä ajattelee, kun pohtia yksin. Ja se, että pohdit sitä yksin, se yksin radikalisoi. -- Se joka mieltii ja on hiljaa, virittelee jotain pommia jossain, se on se jota pitäisi pelätä. Näitä nuoria, jotka puhuu, ei pitäisi leimata. Ne antaa sen kuvan, missä mennään. n-2

Toinen haastateltava kommentoi ”Isis-värvätyn tulee tietää vakavat seuraukset” -pääkirjoituksen asiantuntijavalintaa:

Täällä puhutaan isoista asioista, viranomaisten teoista ja värväyksestä, vaikka mistä. Mua hämää se, että jotain varastomiestä ollaan haastateltu tähän juttuun ja käytetään lähteenä. Vaikea kuvitella, että puhuttaisiin äärioikeistolaisista ja haastateltaisiin jotain varastomiestä... Silloin kaikki olis, että tää on roskaa. m-1

Asiantuntijoiden ja haastateltavien valinnasta keskustelun yhteydessä median toimintatapoja verrataan muista ääriilikkeistä, kuten äärioikeistoliikkeistä, uutisointiin. Samalla tulee puhetta journalistisissa teksteissä näkyvistä käsitteistä ja niiden käyttöyhteyksistä. Erityisesti ”Isis-soturi Joni” -jutun kohdalla haastateltava kritisoi huomion ja sananvallan antamista radikalisoituineille henkilöille.

-- Jos haastatellaan jotakin henkilöä ja annetaan sille tilaa ja palstaa näin isossakin mediassa ihannoida ja kehua kalifaattia, joka todellisuudessa ei ole kalifaatti... Se ei oo islamilainen valtio suurimman osan maailman muslimioppineitten mukaan. Ja puhutaan sellaisilla termeillä, jota hän itse ja myös edustamansa äärijärjestö käyttää itsestään, niin annetaan liikaa tilaa tällaisille ihmisille. Mun mielestä Jonin tai muiden hänen kaltaistensa, niin heidän pitää olla Suojelupoliisin tutkinnan alla. Ja yleensä jos poliisi tutkii jotain keissii, niin siitä ei kerrota medialle tai siitä ei julkaista artikkeleita tai juttuja. m-3

-- Että ihan sama juttu, jos joku vaikka Suomen Vastarintaliikkeen jäsen haluaa sieltä irtaantua tai muuten haluaa sieltä kertoa jotain, ja toimittaja haastattelee, niin ei siitä paljoa media julkaise. Tai ei pitäisi ainakaan. Tai muu rikollisuus tai muu rikollisuusjengistä jotain kertoa, niin ei siitä lue. m-3

6.5 Käsitteiden käyttö

Kaikissa tutkimushaastatteluissani nousee esiin kokemus siitä, että islamiin liittyvien käsitteiden käytön kautta yritetään romantisoida radikalisaatiota ja erityisesti konfliktialueelle matkustamista. Radikalisaation ja terrorismin käsitteiden liittämistä muslimeihin puhutaan haastatteluissani paljon.

-- Tää [romantisoitu kuva] on ehkä yksi sivuvaikutus tästä [käsitteiden huolimattomasta käytöstä]. Ei oo ihan loppuun asti mietitty. m-3

Ensinnäkin se [käsitteiden käyttö] levittää tän äärijärjestön sanomaa, propagandaa ja sen ihannointia. Se myös leimaa tosi suuren osan suomalaisia muslimeja, muslimuoria, jotka käyttää näitä ihan samoja termejä, niin kun tämä kaveri tässä käyttää ”InShaAllah”. m-3

Viimeisessä kommentissa haastateltava viittaa "Isis-soturi Joni" -jutun vierastaistelijan haastatteluun.

Yksi haastateltavista kertoo esimerkkitapauksesta Ruotsissa, jossa teräasein varustautunut mies hyökkäsi Trollhättanin kouluun ja surmasi kaksi henkilöä. Myöhemmin kävi ilmi, että surmaaja oli valinnut uhreikseen maahanmuuttajia (HS 23.10.2015). Tapausta nimettiin mediassa viharikokseksi, vaikka haastateltavan mukaan olisi ollut aihetta puhua terroriteosta ja radikalisaatiosta.

Radikalisaatiosta tulee sellainen näkökulma, että se on yksinomaan muslimien termi. Sitä ei voi vaan käyttää muussa yhteydessä, koska se olis epäuskottavaa. Näkökulma, että terrorismi ja radikalisaatio on yksinomaan muslimien juttu, ettei sitä kukaan muu pysty tekemään, se on niin kun VIP meille. Ja vain uutisoidaan terrorismista ja radikalisoitumisesta ainoastaan, kun muslimi tekee jotain. Esimerkiksi tää ruotsalainenhan ei saanut sitä termiä, se oli viharikos. Toinen oli, kun Amerikassa ampui kolme nuorta amerikkalaista arabitaustaista opiskelijaa, jossa siinäkään ei käytetty käsitettä terrorismi, vaan sekin oli viharikos. n-2

Tällä hetkellä väkivaltainen radikalisaatio tapahtuu myös suomalaisten keskuudessa. Polttopulloiskut ja muut pelottelut, ja Odinin soturit pukeutuneet johonkin tiettyyn asuun ja pelottelee ihmisiä sen kautta. Sehän on sitä radikalisaatiota ja terrorismia, terrorisoidaan ihmisiä pelkäämään. n-2

Niistäkin [muista ääriilikkeistä] vois puhua välillä ja keskustella, ei yksinomaan leimata, että tää radikalisaatio ja terrorismi on vaan meidän termi. n-2

Islamiin liittyviä käsitteitä käytettäessä tulisi harkita syitä, miksi niitä käytetään. Käsitteiden tarkoitus tulisi olla selvillä ja niiden ymmärrettävyys pitäisi selvittää, jotta välttyttäisiin yksinkertaistamiselta ja väärinkäsityksiltä.

Jos haluaa käyttää sanaa kalifaatti, niin enemmän avaa niitä ihmisille. Kovin moni suomalainen ei oo kuullut sanaa kalifaatti tai *Alhamdulillah*. -- Jos sillä haetaan muuta kuin sensaatiomaisuutta, jos on tarkoitus oppia, pitäisi avata enemmän. Jotta ihmiset voisi siitä oppia, ammentaa siitä jotain. m-3

Kun niitä kuullaan tällaiselta henkilöltä, joka on äärijärjestössä, niin se jää mieleen. Eikä niitä kuule sitten taas missään muussa positiivisessa kontekstissa, koska niitä ei uutisoida. Media on hyvin kiinnostunut siitä, kuinka monta taistelijaa on mennyt kriisialueelle, mutta eivät ole kiinnostuneita siitä, kuinka monta maahanmuuttaja- tai muslimitaustaista nuorta on mennyt vaihto-opiskelemaan ja valmistunut lääkäriksi tai valtiotieteiden maisteriksi tai kirjoittanut väitöskirjaa jostain filosofiasta, ei niistä uutisoida. Jos uutisoitais siitä, että joku muslimiyrittäjä on onnistunut saamaan miljoonadiiliin Suomeen vientikauppaan ja sanois siinä *Alhamdulillah*, eli "kiitos Jumala" arabiaksi. Se antaisi ihan erilaisen merkityksen sille sanalle ja islamille uskontona. Mutta niistä ei uutisoida tai niitä ei nähdä. m-3

Keskusteluissa esiin nousevat erityisesti sanan *jihad* käyttöyhteydet ja merkitykset. Haastateltavieni kokemuksen mukaan sana esiintyy ainoastaan väkivaltautisten yhteydessä,

vaikka sen merkitys on paljon moninaisempi, mitä media ja sanan yleinen käyttö antaa islamia vähemmän tai ei ollenkaan tuntevalle henkilölle ymmärtää.

Ja termit on tärkeitä, on tärkeää, että käyttää samoja termejä. Nyt kun aika monetkin käyttää semmoista, että sanoo, että ne [vierastaistelijat] lähti jihadiin. Jihad on meille pyhä juttu. Ja sit tää ei oo jihad, mitä nyt käydään. Jihad enemmänkin tarkoittaa sitä, että jos sun oman kotimaan kimppuun hyökätään ja sitten sä lähdet siihen sitä puolustamaan. Se on enemmänkin sitä jihadia. Tää mitä nää [Daesh] tekee ei todellakaan oo mitään jihadia. Että sitä sanaa käytetään, siinä pitää olla tosi tarkka. Että ei sitä voi lähtee... Meillä on jihad, mutta se tarkoittaa ihan eri asiaa. n-1

Sana jihad... Se mitä mä teen tässä nyt [haastattelussa], on jihadii. Se tarkoittaa teille jotain "oh my God", ase, tappamista... Ei, jihad on sitä, että taistellaan sen eteen, esimerkiksi se, että mä käytän huivii länsimaassa. Taistelen sen eteen, että saan olla sen näköinen, mitä mä haluan. Se, että mä rukoilen. Meidän Koraanissa ja perimätiedossa suurin jihad on että sä taistelet oman henkesi kanssa pahantekoa vastaan. Sä et tee pahaa kenellekään, sä et tapa ketään, sä et juo, sä et polta, et tee pahoja, näitä kiellettyjä, asioita. Se, että sä taistelet oman sielun kanssa, on se suurin jihad. Ja sitten on tää toinen jihad... se mistä yleensä länsimaissa puhutaan, että on taistelu, sotiminen. Se on se, kun joku toinen maa hyökkää muslimimaata vastaan. Sitä ei olla kovin hyvin ymmärretty, niitä sääntöjä. Puhumattakaan, että panttivankeja tapetaan... siellä ei saa katkoa oksiakaan, puhumattakaan ihmisistä. Siellä on tarkat säännöt ja säädökset. -- Tällä hetkellä se mitä Isis tekee ei noudata ollenkaan niitä. Se, vähän niin kuin Hitler vaan sanoisi, että mä taistelen kristittyjen puolesta ja me muslimit oltaisiin, että kaikki kristityt on nyt samaa. Vähän kun samaa leimaamista. Jihad, mitä Isis tekee, ei liity ollenkaan islamiin. Se on väärin ymmärretty sana, sitä käytetään liikaa, sitä käytetään väärissä yhteyksissä. Jos haluaa käyttää näitä termejä, pitää olla tosi varovainen ja katsoa, mitä nää tarkoittaa, eikä vaan sanota näitä. n-2

-- Pitäisi kirjoittaa auki. Moni ihminen joka lukee näitä artikkeleita, ne ei kaikki tiedä, mitä jihad esimerkiksi tarkoittaa. Ne ei tiedä termejä, ne on niille uusia. Samassa lauseessa lukee Isis ja jihad. Se on heille kun synonyymi. Ne luulee, että se on sama asia, että jihad ja Isis ajaa samaa etua. Vaikka se ei oo. Joku Wikipedia linkki siihen alas, mitä se jihad tarkoittaa, joku sellainen, joka kertoo mitä se oikeasti on. Ei sellainen, että jihad on muslimien taistelusanana. Ei. Sellainen, mikä kertoo säännöt ja pykälät ja kaikki. Ihminen voi itse katsoo, mitä Isis tekee ja mitä jihad oikeasti tarkoittaa, onko niissä lopulta mitään samaa. n-2

Jutun "Isis-soturi Joni" yhteydessä esiintyy useita käsitteitä, joita haastateltavat kommentoivat:

Mujahideen, sillä on erilainen merkitys islamissa. Kyseessä tässä tapauksessa on ääriyhmän taistelija, eikä mujahideen, koska jihadilla on ihan erilainen merkitys. Nämä sanat, mitä sanotaan, esimerkiksi Alhamdulillah yksi niistä. m-3
Ihan myös tää kalifaatti -termi tässä, onko se kalifaatti vai äärijärjestön hallitsemaa aluetta? m-3

Monesti puhutaan just esimerkiksi ääri-islamalainen, mitä se tarkoittaa käsitteenä? Ja sit joku jihad, jihadisti yleisesti ottaen. Totta kai Hesari on joskus tehnyt enemmän käsitteellisiin asioihin keskittyviä isompia juttuja, mutta sit kuinka moni lukee sellaisen yksittäisen? m-2

Haastateltava mainitsee, että joskus harvoin on tullut vastaan isompia juttuja, joissa on onnistuttu avaamaan käsitteitä ja ilmiötä. Hän kuitenkin epäilee, kuinka moni lukija lukee

artikkelit loppuun. Ylipäätään kaikkien viiden haastateltavani kokemus on, että arkikieleen valuu käsitteitä, joiden merkitystä eivät tunne lukijat eivätkä toimittajat.

-- Pitäisi miettiä, miten se voidaan tuoda arkiselle tasolle, miten voidaan selvittää näitä asiat. Ja sitten ei käytetä sellaisia termejä, ellei niille tehdä oikeutta. Sitten puhutaan sodasta, puhutaan rikollisuudesta, puhutaan rikollisorganisaatioista, poliittisesta väkivallasta, tällaisista asioista jotka oikeasti on selkeitä kaikille ihmisille. Ja sitten jos halutaan oikeasti käyttää tommoisia termejä muutoin kuin vaan lukijahakui-
sessa ja mediaseksikkäässä merkityksessä, niin sitten oikeasti tehdään hyviä reportaaseja ja artikkeleita, joissa tuodaan asiantuntijanäkökulmaa ja niin edespäin. m-2

Ennemmin lyhyemmissä jutuissa tulisi tuoda paljon käytännönläheisimmin ja arkisemmalla kielellä esille ja sitten jos on laajempia artikkeleita, niin siellä voidaan oikeasti avata niitä. Muuten en tiedä, mitä hyötyä näiden termien käyttämisellä on. m-2

Eräs henkilöistä mainitsee moskeijahankkeet Suomessa ja hankkeista puhumisen mediassa. Myös niiden yhteyteen liittyy käsitteiden oikeiden merkitysten avaaminen, sekä näkökulma mahdollisuuksista ja paikoista puhua uskonnosta osana tavallista elämää. Monen haastateltavani mukaan on ensiarvoisen tärkeää mahdollistaa tilanteita ja tilaa, joissa on mahdollisuus keskustella äärijärjestöjen toiminnasta ja niiden yhteydestä islamiin ilman pelkoa leimatuksi tulemisesta.

Tarvitaan juttuja, joissa voidaan auttaa tällaisia [radikalisoitumisvaarassa olevia] ihmisiä ymmärtämään uskontoa, eikä laittaa heitä altistumaan Suomen ulkopuolelta, netin kautta mediasta tulevalle tiedolle. He saavat sitä sosiaalista tukea, huomiota, hyväksyntää ja yhteisöllistä tukea. Nyt niitä [moskeijoita] vastustetaan. Tässä nähdään, mikä todellinen arvo niissä [moskeijoissa] on. m-3

Myönteisenä huomiona henkilöt mainitsevat, että mediatilat ovat saattaneet alkaa kiinnittää huomiota terminologiaan ja muutosta on ilmassa. Yhteisöt ovat alkaneet huomata, että heidän tekemänsä työ on alkanut tuottaa tulosta ja viranomaiset ovat myös alkaneet ottaa aiempaa vakavammin yhteisöjen näkökulmat ja tiedon.

Joitakin sanoja ei ehkä enää käytetä. Esimerkiksi ”ääri-islamilainen” -sanan käyttö vähentynyt. m-2

6.6 Median motiivit

Haastateltavat kokevat, että media ylläpitää vastakkainasettelua eri ihmisryhmien välillä käsitteiden käytön kautta ja uutisaiheiden valinnassa. He sanovat median toiminnan vaikuttavan tahattomalta, mutta median toimivan liikaa lukijoiden ja talouden ehdoilla ja unohtavan reiluuden ja eettisyyden työssään.

Median tekemien painotusten takia haastateltavat näkevät, että osa väkivaltaisen radikalisaation ilmiöstä jää kokonaan näkemättä tai vähintäänkin siitä näytetään vain ”myyvin”

osuus. Sotien ja konfliktien uhrit jäävät varjoon, kun uutisoidaan taistelevista ryhmittymistä ja ääritoimintaan liittyvistä ulkomaalaisista.

Tää todellisuus, mitä me täällä eletään: täällä shoppaillaan, ollaan kauppakeskuk-
sissa... Meidän on vaikea kuvitella, mitä siellä [Syyriassa] oikeasti tapahtuu, mutta
se on todellisuutta monelle ihmiselle. Ja se että ei puhuta niistä asioista, vaan puhu-
taan siitä, että täältä lähti yks tyyppi aseensa kanssa heilumaan. -- Tärkeämpää on
näitä ihmiset, jotka kuolee siellä, pystyyks heitä auttaa. n-2

Toimittajilla on yks päämäärä, jonka mä oon huomannut. Monesti mä oon pyytänyt
toimittajia tekemään juttuja tosi positiivisista jutuista. -- Mut toimittajilla on sellainen
tapa ikään kun etsiä sellaisia vaan erittäin actiontapauksia. Tai sellaisia, missä etsi-
tään jotain vastakkainasettelua, jotain negatiivista. -- Mä en sano, että se on tahal-
lista, mutta se on sitä toimittamista, mitä tällä hetkellä nähdään koko maan laajui-
sesti. Toinen yrittää pistää toista paremmaksi ja katsoo miten jännän jutun saa ai-
kaiseksi. -- Et se ei oo enää toimittajasta kiinni, vaan se on tää maailman meno. Se
on varmaan aika yleistä nykyään. En mä toimittajia syytä, mutta haluaisin nähdä sel-
laisia toimittajia, jotka toimii omantunnon mukaisesti. n-2

Ne [juttujen aiheet] on pysyneet aika lailla samanlaisina. Ne oli aluksi vielä kiinnosta-
via, mutta nyt ne on vain samanlaisia. Ei niitä viitsi enää klikata. -- Enemmän nyky-
ään turhauttavampia kuin ennen. Ennen kiinnostus oli vielä päällä, mitähän nyt siellä
tapahtuu? Tänä päivänä pitäisi puhua uhrien lukumäärästä: siellä kuoli näin paljon
ihmisiä, Isis tappoi tän verran ihmisiä, Venäjä tappoi tän verran ihmisiä. Mutta siellä
puhutaan vaan edelleen näistä radikalisoituneista ja näistä muista. Mun mielestä
konkreettinen asia on se, että siellä kuolee lapsia ja naisia, perheitä, siellä pommitte-
taan sairaaloita, kouluja, miks niistä ei puhuta? Niitä ei koeta niin tärkeinä. -- Että jos
siellä Syyriassa on yks vierastaistelija, se on tosi iso uutinen, mutta jos siellä kuolee
300 lasta nälkään tai pommituksiin, siinä ei oo actionia. n-2

--Joten valtaosasta lukijoita se [epämääräisyys] on täysin ok, ja totta kai ne [me-
dia]pomot tietää sen. Onhan se aika työlästä. Nekin ajattelee silloin sitä taloudellista
hyötyä. Pitää olla aika arvot ja moraalit kohdillaan jos... ja niitähän on harvoja, oli se
mikä taho vaan, joka tekee eettisesti asiat, silloin sen huomaa. m-2

Yleisesti haastateltavat kummeksuvat juttujen uutisarvoa ja pohtivat sitä, tehdäänkö juttuja
motiiveina pelkästään menestys ja sensaatiotakuisuus.

Onhan se sillä tavalla, että ehkä myy hyvin ja on mediaseksikästä tällöinen. Ja
tää on kirjoitettu hyvin sellaiseksi, että sitä on jännittävää lukea. Jotenkin tuntuu
myös ihan yleisesti, että mennään vähän sellainen mediaseksikkyyys ja "mikä myy"
edellä jopa niin sanotuissa varteenotettavimmissakin lähteissä ja medioissa, media-
taloissa. Että se ei ole enää vain [sensaatiomedioiden] toimintatapa. Sanoisin, että
kilpailu on kova. m-2

Mä oon sitä mieltä, että se riippuu paljon toimittajasta, joka kirjoittaa sen jutun. Ei se
voi olla koko median periaate, että kirjoitetaan kaikki negatiivisesti tai liioitellen, mikä
myy eniten -mielessä, vaan se on hirveästi kiinni siitä toimittajasta, että mitä mieltä
hän on. -- Jutuista hehkuu se, millainen se toimittaja on. Joistakin jutuista näkee,
että se on toimittaja, joka on seurannut monipuolisesti ja paljon erilaisia tilanteita ja
on sivistyneempi ja ottanut selvää asioista. Joistakin taas näkyy, että joku on ottanut
selvää vain islamistisesta toiminnasta. n-1

Samoin yksi haastateltavistani kommentoi Ilta-Sanomien uutista ”Supo: Turvapaikanhakijoiden joukossa on ääri-islamisteja”. Hänen mukaansa mediassa myy kuva, jossa muslimeista tehdään selkeästi syyllisiä.

Mä en tiedä, mitä tällä toivotaan saavutettavan ja mihin tää perustuu. Koska jos käytetään tämmöisiä hyvin konditionaalisoja ja jos-sanoja, todennäköisesti, saattaa lisääntyä, saattaa olla myös henkilöitä... tää on hyvin arvailuun perustuva juttu – mä en tiedä, mitä ajaa tää ajaa muuta kuin vastakkainasettelua ja semmoista kärjistämistä. Sen takia se on mun mielestä hyvin kyseenalainen teksti. En näe tolla hirveästi uutisarvoa, ellei sitten mennä sillä muilla kärjillä. Mediaseksikkyyys, jutut myy ja klikkauksia, jos sillä kärjellä mennään, niin silloin se on onnistunut. m-2

Onhan se kuitenkin loppujen lopuksi niin, että koska iso paha susi on vaan muslimit ja terroristit ja ääri-islamistit ja ääri-islamilaist ja jihadistit. Kyllä se silti myy vielä paremmin. Niin se vaan menee. m-2

Sama haastateltava kommentoi sensaatiohakuisten otsikoiden vaikutusta maahanmuuttajaväestöön:

En usko kenenkään olevan niin tyhmä, että vahingossa kirjoittaa aina sellaisia juttuja ja uutisia. Ihan tahallista ja tarkoituksenmukaista se on, että laitetaan otsikot, joilla saa enemmän lukijoita. Ja sehän on totta, että maahanmuuttajat on niin pieni vähemmistö Suomessa, että jos he ei lukis niitä juttuja, ne lukijat voidaan aina korvata. m-1

Kilpailun ja sensaatiohakuisuuden lisäksi motiiveiksi epäiltiin, että toimitukset ja yksittäiset toimittajat pelkäävät, etteivät saa riittävästi lukijoita.

Okei, tää saattaa kuulostaa varmaan tosi tylsältä, ehkä tää ei mee lehteen, mutta mä haluan kirjoittaa tän ja katsoo, mitä tulee. Varmaan niitä pelottaa, ettei saa tarpeeks lukijoita tai jotain vastaavaa. n-2

6.7 Ratkaisuehdotuksia

Haastateltavieni yhteinen näkemys on, että media voi toimia väkivaltaista radikalisaatiota ehkäisevästi ja sillä on siihen hyvät edellytykset yhdessä muun yhteiskunnan kanssa. Medialla on haastateltavien mukaan myös vastuu ja velvollisuus muuttaa toimintatapojaan.

Media voi olla olematta vastakkain asetteleva. Etenkin olla käyttämättä sellaisia termejä ja sanoja, jotka leimaa jonkun tietyn uskonnon, tietyn etnisyyden. m-2

-- Termit, mitä käytetään, ja taustatyö tarkemmaksi... Ei vahvisteta ääriliikkeiden propagandaa. m-3

Enemmän neutraaleja ja totuudenmukaisia juttuja. Toistakin kantaa ja syitä ja seurauksia. m-1

Medialla on jopa velvollisuus nyt tässä vaiheessa, koska on tehty aika paljon hallaa, ei pelkästään median taholta, mutta myöskin. Sen väestön tuominen esiin positiivisessa valossa, jota on maalattu hyvinkin yksivärisellä pensselillä. Tätä on jo tehty

tietyllä tavalla, mikä on hyvä, mutta sen [muutoksen] korostaminen. Ja tässä tapauksessa muslimiyhteisön tuominen positiivisessa valossa, eikä sitä edes tarvitse mun mielestä tehdä [tarkoitus]hakuisesti, vaan ei puhuta niistä viidestäkymmenestä josta on menneet opiskelemaan lääketiedettä Romaniaan Suomesta lähivuosien aikana, vaan puhutaan niistä viidestäkymmenestä, jotka on menneet taistelemaan. Tällaiset asiat ja se, että tuodaan esiin sitä valtavirtaa, näitä ihmisiä jotka kanssa käy toistensa kanssa ja jotka elää sovussa tässä yhteiskunnassa. Mutta totta kai: hyvät uutiset eivät ole uutisia, se ei myy. Se ei ole jännittävää. m-2

Koska haastateltavien mukaan media voisi toimia radikalisaation ehkäisemiseksi, sillä koetaan olevan ennaltaehkäisevissä toimissa oma roolinsa. Sen toivotaan myös mahdollistavan eri väestöryhmien tilaa näkyä osana suomalaista yhteiskuntaa. Samalla median toivotaan tuovan maailman konflikteja esiin nykyistä monipuolisemmassa valossa.

Medialla on iso ja tärkeäkin rooli. Suomalaiset lukee paljon, lukijakansa, sitä kautta voi tavoittaa ihmisiä, voi välittää viestejä. Ei pidä kertoa ihmisille, mitä he ajattelee, mutta välittää faktoja, joista he voi tehdä omia päätelmiä. Yksi tapa on myös sopusuhteessa uutisoida asioista ja tuoda positiivisetkin asiat esille. Ja tarjota tilaa niille fiksuille ja ammattilaisille, ehkä maahanmuuttotautaisille muslimeille, suomalaisille, kertoa ja puhua. Semmoinen tilan mahdollistaminen. Ja jos uutisoidaan jostain ilmiöstä, vaikka radikalisaatiosta tai terrorismista, niin uutisoidaan laajasti ja globaalisti, eikä keskitytä vaan yhteen alueeseen. Nyt pelkäästään vaikka Syyriaan ja Irakiin. Onhan esimerkiksi Rohingya... ja Myanmarissa tapahtunut terroristitapahtumia ja kansanmurhia, jossa muslimit ovat olleet uhreina. Ei niistä paljoa kyllä uutisoitu, samalla tavalla kun näistä. Satoja tuhansia ihmisiä on tapettu ja tosi pahoja asioita tapahtunut. Mutta niitä ei tunneta, eikä tuoda ihmisten tietoisuuteen. m-3

Henkilöt mainitsevat useasti kuuluvuuden tunteen toteutumisen normaalissa statuksessa olevien henkilöiden mediassa näkymisen kautta. He kaipaavat maahanmuuttajien osaamisen arvostuksen näkymistä mediassa sen yli pääsemistä, että onko ihminen maahanmuuttaja vai ei. Haastateltavat toivovat konkreettisia tekoja ja ettei esimerkiksi nuorten ihmisten kohdalla tuotaisi tarpeettomasti esiin tai tarkoituksella korostettaisi tulovuotta Suomeen ja tuomittaisi tahattomien kysymysten kautta maahanmuuttajia. Kappaleessa 6.1 ”Median välittämä kuva ilmiöstä, islamista ja muslimeista” mainitaan esimerkkinä kysymykset raiskaustapahtumista.

Vastauksista näkyvä yleinen näkemys on, että nuorten ihmisten pitäisi näkyä samanarvoisina niin mediassa kuin yhteiskunnassa. Nuoria tulisi kohdella suomalaisina ja keskenään tasavertaisina kansalaisina siitä huolimatta, mikä heidän etninen taustansa on.

Kun ajatellaan sitä kuuluvuuden tunnetta, se on se suurin juttu. Jos ajatellaan, että henkilöt jotka sinne [taistelemaan] on lähteneet, niin ei ne ole turvapaikanhakijat jotka on tulleet tänne ja lähtee sitten sinne taistelemaan. Ne on suomalaisia, jotka on täällä olleet ja kasvaneet. Se kertoo sosiaalisista ongelmista ja henkilöistä jotka ei oo saaneet hoitoa tai minkäänlaista apua ongelmiinsa. Ja kun on nuorista ihmisistä kyse, niin sen pitäisi herättää meissä yhteiskunnallista keskustelua: miten tällaista voi tapahtua, miten meidän nuoret voi tehdä tällaista? Sen keskustelun käyminen antaisi nuorille kuvan, että heistä välitettäisiin. Kaikista näistä [jutuista ja mediasta]

tulee kuva, että he on kasvottomia radikaaleja, jotka on lähteneet ja tulleet, eikä heille anneta mitään mahdollisuuksia. m-1

-- Ei jäädä odottamaan, että ne [nuoret] on lähteneet. Tai ei edes jäädä odottamaan, että ne on masentuneet. Aletaan hyvissä ajoin reagoimaan siihen, että ei edes odoteta, että syntyy pienikin ei-kuuluvuuden tunne ja masennus, koska se voi johtaa ihan mihin vaan. n-1

Yksi haastateltava kertoo esimerkkinä konfliktialueelle Syyriaan matkustaneesta itselleen tutusta nuoresta naisesta. Esimerkissä haastateltava vertaa tuttavansa ”radikalisoitumista” kenen tahansa nuoren ihmisen tilanteeseen, jossa henkilön arki ja vaihtoehdot ovat kaventuneet.

-- Ne [vierastaistelijat] saa tosi hyvää palkkaa siellä ja saa hyvän elannon, mutta se elämä ei oo mukavaa siellä. --Yks nuori nainen on siellä, joka oli meidän piireissä. -- Hän ei hakenut lukioon, hän oli tosi masentunut, hän ei ollut kiinnostunut mistään, meillä oli harrastuksia ja meillä oli ystäväpiiriä, kaikki mitä me haluttiin. Hän oli vasta-kohta. -- Me nähtiin häntä ainoastaan moskeijassa ja perjantairukouksissa. Hän viihtyi liikaa tosi utojen arabimiesten seurassa. Yhtäkkiä me kuullaan, että hän on lähtenyt. Mua ei yhtään yllättänyt. -- Kyllä mä ymmärrän, miksi hän lähti. Hänellä ei ollut kavereita, hän oli yksinäinen, hän ei opiskellut, hän ei tehnyt mitään, hänellä ei ollut duunia. Ainoa juttu, mitä hän keksi, oli että ”okei, mun on pakko tehdä jotain” ja siten hän sai tällaisen typerän kaverin... Se on sitä mitä normaalit nuoret tekee, ne radikalisoituu kun niillä ei oo oikein elämässä muuta sisältöä. -- Haluaisin, että tällaisista ihmisistä kirjoitettaisiin, tällaisia ihmisiä on olemassa. Millaisia nää ihmiset on. n-2

Haastateltavan mukaan nuorille pitäisi luoda motivaatiota, minkä takia herätä aamulla, tarjota parempia mahdollisuuksia opiskelupaikkoihin ja kannattelevia sosiaalisia rakenteita. Ylipäänsä lisätä kuuluvuuden tunnetta suomalaiseen yhteiskuntaan.

Todellisuus on se, että meidän on tosi vaikea hakea koulutus- ja työpaikkoja, koska se kohtelu ja vastaukset, mitä me saadaan, on tosi järkyttävää ja epäoikeudenmukaista. Ja jos halutaan puuttua tähän, että ihminen ei jää yksin, eikä joudu hankaluuksiin, niin nuoren elämään pitää saada apua välittömästi. Jos vanhempi ei siihen pysty -- Jos ei itse pysty, niin koulun kautta. -- Mut kun nuorista ei tällä hetkellä välitetä. Kaikista heikoimmista välitetään vain Suomessa tällä hetkellä, prioriteetit on tässä sekaisin, ja sen takia me ollaan tässä tilanteessa, että meitä kaikkia pelottaa: Itiksessä räjähtää kohta pommi. n-2

Haastatteluissa tulee ilmi toive entistä avoimemmasta ja näkyvämmästä keskustelusta ääriyhörymien välillä.

Konkreettista on tuoda eri näköisiä ihmisiä, eri kaltaisia ihmisiä yhteen. Puhutaan avoimesti. Tällä hetkellä meillä on tosi iso kynnys keskustella. Mä olin tosi pettynyt, kun A2-iltaan [Turvattomuus-ilta 2.3.2016] ei mennyt kansanedustajat juttelemaan, vaikka aina puhutaan dialogista. Mun mielestä sitä kaivataan, että eri näkemykset kohtaa. n-2

Haastatteluissa tuodaan esiin, että muslimiyhteisöllä on merkittävä rooli väkivaltaisen radikalisaation ehkäisemisessä ja muslimitoimijat tekevät paljon työtä tilanteen muuttamiseksi, koska he ovat huolissaan nuorten tilanteesta ja hyvinvoinnista. Toimijoiden näkyminen mediassa ja yksinkertaiset hyvät uutiset saattaisivat haastateltavien mukaan muokata kotimaista asenneilmastoa. Samanaikaisesti myönteiset jutut tuovat muslimiväestölle toivoa ja tunnetta osallisuudesta, sekä kertovat valtaväestölle kulttuurien yhteistä tarinaa.

Tästä puhuu erityisesti yksi haastateltavista:

Maailma ei oo täydellinen. Toivoisin että uutisoitaisiin positiivisemmista asioista. Asioista, joista ihmiset voivat hyötyä ja joista suomalaiset ja Suomen kantaväestö oppisi jotain uutta Suomessa asuvista muista suomalaisista, muslimista ja monikulttuurisesta väestöryhmästä. Ja myös samat jutut antavat esikuvia musliminuorille ja antavat myös toivoa muslimiyhteisölle ja maahanmuuttajayhteisölle, että on tällaisia-kin poliitikkoja, urheilijoita, yrittäjiä, menestynyt Suomessa – miksen minäkin? Antavat myös yhteenkuuluvuuden tunnetta, että kyllä minä voin olla muslimi, monietninen ja suomalainen. Nää jutut eivät saa yhtä paljon palstatilaa, kuin nämä [radikalisaatio-uutiset], vaikka ovatkin ihan positiivisia. -- Ehkä Suomen journalismin tilanne ei ole ihan menetetty tapaus. m-3

-- Myös islamin ja muslimien esittäminen neutraalilla ja puolueettomalla tavalla. Mä en tarkoita, että muslimeja ja maahanmuuttajia pitäisi ihannoida ja heidän olla koko ajan positiivisessa valossa, vaan neutraalisti. Myös historian valottaminen kansalle ja se yhteinen historia. Muslimit ei oo uusi ilmiö Suomessa. Tataarit on olleet pitkään Suomessa. Suomessa on ollut ennenkin moskeijoita, ihan valtionkin rakentamia, avustamia, rahoittamia, moskeijoita. -- Islam on myös osa Euroopan historiaa. -- Ihmiset ei tiedä siitä paljon, ei koulussakaan ole paljon opetettu. Totta kai ihmiset vierastaa, on kummallista. Islam ei kuulu tähän, vaikka se ei pidä paikkaansa. Tän yhteisen historian kautta ei nähdä ufoina näitä ihmisiä. Tulee ihmisiä ja moskeija tänne ja tapahtuu kauheuksia... Vaan että se [islam] on normaalia. On täällä synagoga ja on täällä ennenkin ollut moskeija. m-3

Haastateltava puhuu myös lukijoiden ja päättäjien vastuusta ja muslimiväestön omasta aktiivisuudesta muutoksen tekemisessä. Yhtenä ratkaisuna hän näkee mediaprojektit, joiden kautta maahanmuuttajat ja muslimit voisivat esiintyä itse valitsemissaan yhteyksissä ja tuoda esiin näkökulmaansa ja kokemustaan suomalaisesta yhteiskunnasta.

Muutoksen pitää tapahtua sisältä. Muutos voi tapahtua ihmisiltä ja lukijoilta. Lukijat itse ylläpitää näitä medioita ja kanavia. Ei voi koko ajan syyttää... En halua tehdä mediasta paholaisen pesää, että se on kaikkee pahaa, vaan osa vastuusta on lukijoilla ja myös päättäjillä, jotka ruokkii tätä ilmiötä. Se, mihin he keskittyy, mitä päätöksiä he tekee, mihin suuntaan he ajaa asioita. Se ei oo yksiselitteinen asia, ei oo pelkästään media. -- Mä vaan toivon, että jollain tavalla yhteistyössä valtamedian kanssa tai valtion tukemana voisi aloittaa projekteja, joissa Suomen eri väestöryhmät, maahanmuuttajataustaiset muslimit voisi tehdä omaa mediaa. Lehti, tv-juttu... edes palsta jostain, jossa voisivat kertoa omalla äänellään, suomalaisina, jonkin väestöryhmän edustajana puhua omalla äänellään sen sijaan, että heistä koko ajan puhutaan kolmantena osapuolena. m-3

7 Pohdinta ja johtopäätökset

7.1 Pohdinta

Tutkimuksen teon ajankohta vaikutti tuloksiin muun muassa siten, että tutkimusta varten tehty taustatyö sijoittui vuoteen 2014, jolloin Syyrian sota oli ollut jo muutaman vuoden käynnissä, ja Daeshiin liittyneistä länsimaisista vierastaistelijoista raportoitiin mediassa tasaisin väliajoin. Julkinen keskustelu radikalisaatiosta ja vierastaistelijailmiöstä oli Suomessa uutta ja sen osapuolet olivat melko varhaisessa vaiheessa identifioitavissa. Tutkimuksen edessä aiheen piirissä uusia toimijoita aktivoitui.

Samanaikaisesti äärijärjestön propaganda saavutti tehokkaasti länsimaita, ja väkivaltaisesta radikalisaatiosta keskusteltiin paljon Euroopassa tapahtuneiden terrori-iskujen seurauksena. Turvapaikanhakijatilanne ja raportointi sisäisen turvallisuuden muutoksista näkyivät Suomen mediassa erityisesti ajankohtana, jolta tutkimuksen tueksi valittu aineisto valikoitui. Tutkimushaastattelut tein ajanjaksona, jolloin osa terrori-iskuista oli vasta tapahtunut. Tutkimuksen tekemisen aikana uutisointi mediassa lisääntyi erityisesti uusien iskujen seurauksena. Samanaikaisesti julkaistiin kansallisia ja kansainvälisiä radikalisaatiota ja ekstremismia koskevia raportteja ja tutkimuksia. Myös aiheita käsitteleviä keskustelutilaisuuksia järjestettiin säännöllisin väliajoin.

Kotimaisista tutkimuksista ”Suomesta Syyrian ja Irakin konfliktikentälle suuntautuva liikkuvuus” -selvityksen päätelmät ovat joissakin kohdin osoittautuneet samansuuntaisiksi haastattelututkimukseni kanssa. Oman tutkimukseni tulokset saavat laajempaan mittakaavaan suhteuttamisessaan tukea juuri konfliktikentille suuntautuvaa liikkuvuutta tarkastelleelta tutkimukselta, sekä ”Syrjintä, polarisaatio, nuoriso ja väkivaltainen radikalisoituminen” -väliraportista, koska näiden molempien tutkimusten haastateltavien henkilöiden lausunnot sisältävät samansuuntaisia käsityksiä muun muassa taistelualueille matkustaneiden henkilöiden käsittelystä mediassa.

Tutkimukseni voidaan yleistettävyyden sijaan suhteuttaa osaksi suurempaa kokonaisuutta koskien aiheesta tehtyä muuta tutkimusta ja jatkuvaa julkista keskustelua. Koska aiheesta tähän mennessä tehty tutkimus on vähäistä, voi tätä tutkimusta pitää kattavana kuvana nuorten muslimivaikuttajien kokemuksesta suomalaisen median tavasta käsitellä väkivaltaista radikalisaatiota. Samalla tutkimuksessani on uutta ja ainutkertaista kokemusten ja tuntemusten kartoittaminen. Tähän mennessä monet tutkimukset, jotka ovat käsitelleet vähemmistöjä kotimaisessa mediassa, ovat useimmiten keskittyneet tarkastelemaan esimerkiksi maahanmuuttajien ja muslimien näkymistä mediassa tutkimalla yhteyksiä, joissa väestöryhmä tai uskonto esiintyy. Monet tutkimukset ovat muun muassa selvittäneet määräl-

lisiä seikkoja esimerkiksi käsitteiden käytöstä ja väestöryhmän ja islamin kytkemisestä terrorismiin liittyvien uutisten yhteyteen, sekä tutkineet muiden kuin näihin yhteyksiin liitettyjen islamia koskevien uutisten puuttumista. Tällaisia tutkimuksia, kuten tutkimushanke ”Islam suomalaisessa journalismissa”, mainitaan luvussa 4.2 Mediatutkimus.

Tutkimukseni soveltuvuutta esittämään luotettavaa kuvaa kohderyhmäni kokemuksista voidaan arvioida myös sen valossa, että haastateltavieni henkilöiden näkökulmien lisäksi perehdyin tutkimusta varten myös yhteisöjen ja tutkijoiden lähestymistapoihin liittyen mediaan ja radikalisaatioon. Lähestymistapoja tutkin mediaseurannan ja muihin tutkimuksiin perehtymisen lisäksi osallistumalla ajankohtaisiin keskustelutilaisuuksiin ja kouluttautamalla Suomessa ja ulkomailla. Tuloksissa on yhteneväisyyttä myös muualla Euroopassa tehtyyn tarkasteluun koskien mediaa ja radikalisaatiota tai mediaa ja maahanmuuttajia.

Maahanmuuttajien kokemusta suomalaisesta mediasta ja muslimien mediapresenssiä tutkimus ei kovin laajalti edusta, mutta se tuo esiin haastattelujen kautta joitakin tapoja lähestyä maahanmuuttajuuden käsittelyä mediassa.

Haastatteluissa on nähtävissä haastateltavien henkilöiden tausta yhteisöissään aktiivisina toimijoina ja väkivaltaista radikalisaatiota myös muissa yhteyksissä käsitteleinä henkilöinä. Monissa haastateltavieni vastauksissa on analyttisyyttä ja pitkälle vietyä pohdintaa. En usko, että tulokset olisivat merkittävässä määrin poikenneet saamistani tuloksista, vaikka haastateltavia olisi ollut enemmän tai heidän valinnassaan olisi käytetty muita kriteereitä, kuten ikää, tai he eivät olisi olleet taustoiltaan vaikuttavissa asemissa. Päättelen näin, koska tutkimukseni viiden haastateltavan näkökulmat ovat keskenään hyvin samanlaisia ja ne vastaavat pitkälti myös muissa yhteyksissä saamaani mielikuvaa mediasta ja ilmiöstä. Kuitenkin haastattelujen tulokset olisivat olleet todennäköisesti erilaisia, jos haastateltavat olisivat olleet esimerkiksi vasta Suomeen muuttaneita, eivätkä olisi missään elämänsä vaiheessa opiskelleet Suomessa tai heillä ei olisi ollut pitkäaikaisia kontakteja suomalaiseen yhteiskuntaan.

Jotta tutkimuksessani olisi päästy syvemmälle median ja radikalisoitumisen suhteeseen ja median vaikutusta itse konfliktialueille matkustamiseen olisi voitu tutkia, olisi haastateltavien henkilöiden pitänyt olla itse taistelualueille matkustaneita tai sitä vakavasti harkinneita henkilöitä. Kuitenkin tutkimukseni tavoite oli selvittää, miten tietty muslimivaikuttajien ryhmä koee median toiminnan, ja keskeinen johtopäätökseni on, että media osaltaan vaikuttaa radikalisoitumiseen. Jatkotutkimuksena tarkempi tutkimus median konkreettisista vaikutuksista yksittäisten henkilöiden matkustamispäätöksiin ja poliittisiin ääriilikkeisiin liittymiseen olisi kiinnostavaa.

Tutkimukseni tulokset voivat olla ennen kaikkea hyödyksi suomalaisille joukkoviestimille ja mediassa työskenteleville toimittajille. Tulokset voivat toimia alkuna laajempaan toimintatapojen muutokseen, jossa media tarkastelee käyttämiään käsitteitä ja haastateltaviensa valintaa kriittisesti, sekä pohtii eettisiä kysymyksiä vähemmistöjen, kuten muslimien ja maahanmuuttajien, mediassa käsittelyn yhteydessä.

Tulokset ovat hyödynnettävissä tulevaisuuden tutkimuksissa, jotka koskevat median suhdetta väestöön ja tietyn väestöryhmän kokemusta median toiminnasta. Koska ylipäättään väkivaltaista radikalisaatiota ja ekstremistisiä liikkeitä on tutkittu Suomessa verraten vähän ja medianäkökulma on uusi, tämä haastattelututkimus saattaa toimia alkuna laajemmalle kohderyhmien kokemusta tarkastelevalle tutkimukselle.

Tutkimukseni eri vaiheiden kautta sain vastauksen tutkimuskysymykseen ”Miten nuoret muslimivaikuttajat kokevat väkivaltaisen radikalisaation käsittelyn kotimaisella mediakentällä?”. Vastaukseen sisältyy kokemuksia median toiminnan vaikutuksista muslimi- ja maahanmuuttajaväestöön, sekä itse radikalisoitumiseen ja taistelualueelle matkustamiseen. Kokemukset liittyvät paljolti myös mediaan juurtuneisiin käytäntöihin.

Tutkimuskysymyksen lisäksi sain aineistoista kumpuavan päätelmän, että medialla on oma roolinsa radikalisoitumisessa. Siksi tutkimuksessa yllättävää on tutkimuskysymykseen vastaamisen lisäksi päätelmä median selkeästä roolista liittyen väkivaltaiseen radikalisaatioon, sekä keskustelu maahanmuuttajuudesta.

7.2 Johtopäätökset

Keskeinen johtopäätökseni on, että mediassa korostuneet näkökulmat aiheuttavat ja lisäävät radikalisoitumista. Mediassa näkyviin näkökulmiin vaikuttaa julkisen keskustelun laatu, jota media työssään heijastaa, mutta myös median itsensä tekemät valinnat. Median välittämät viestit lisäävät muslimi- ja maahanmuuttajataustaisten nuorten kokemusta ulkopuolisuudesta ja osattomuudesta suomalaisessa yhteiskunnassa, sekä vastakkainasettelua, joka saa vahvistusta äärijärjestöjen tuottamasta propagandasta.

Tutkimuksestani selviää, että nuoret muslimivaikuttajat kokevat median käsittelevän väkivaltaista radikalisaatiota ja niin kutsuttua vierastaistelijailmiötä liian yksipuolisella tietämyksellä ilmiöstä ja sen taustoista. Haastatteluista ja muusta tutkimuksessa käytetystä materiaalista käy ilmi, että radikalisaatio yhdistetään lähes poikkeuksetta terrorismiin, vierastaiselijoihin ja Syyrian sotaan. Myös islam, muslimit ja maahanmuutto esiintyvät suuressa roolissa yhteyksissä terrorismin ja radikalisaation kanssa. Tämä näkyy kotimaisen median uutisaiheiden painotuksissa, sekä käsitteiden käytössä ja haastateltavien valinnoissa.

Väkivaltaisen radikalisaation ja ekstremististen liikkeiden näkymisestä mediassa on mahdotonta puhua mainitsematta sitä, kuinka tarkastelun kohteena oleva väestö kokee identiteettinsä käsittelyn mediassa ja julkisessa keskustelussa. Maahanmuutto ja muslimit liittyvät keskusteluun erottamattomasti, vaikka heidän asemansa yhtenä maamme vähemmistöistä ja diskurssissa esiintyvän islaminuskon käsittely ei edes aina olisi kokonaiskuvan ja ongelman ratkaisemisen kannalta oleellista. Tämän ilmentyminen oli tutkimuksessani yllättävää, koska tutkimuksen lähtökohtana ei ollut keskustelu maahanmuuttajien identiteettistä tai maahanmuuttajuudesta. Maahanmuuttajuuden käsitteleminen siinä mittakaavassa, jossa se haastatteluaineistossani ilmenee, on kuitenkin kokonaiskuvan kannalta merkittävää.

Haastateltavieni mainitsema muslimi- ja maahanmuuttajataustaisten nuorten kokemus leimatuksi ryhmäksi tulemisesta on median toiminnan merkittävä sivuvaikutus. Lisäksi on syytä olla huolissaan äärijärjestön propagandan saamasta mediatilasta, joka tapahtuu osittain tahattomasti, mutta jolla on pitkäkantoisia seuraamuksia. Tästä syystä median voi myös nähdä toimivan osaltaan vierastaistelijoiden värvääjänä. Median esittämät kuvaukset saavat muslimit ja maahanmuuttajat kyseenalaistamaan identiteettiään toistuvasti, koska länsimainen elämäntapa ja islam esitetään toisilleen vaihtoehtoisina.

Näin ollen tutkimukseni johtopäätösten ydinkohtia, jotka liittyvät median radikalisoivien käytäntöjen ilmentämiseen, ovat:

- Väkivaltaista radikalisaatiota koskevan keskustelun eri tasot, huoli nuorista ei ilmene samalla tavalla
- Inhimillisyyden puute ja oletus muslimeista muita ihmisryhmiä vaarallisempana
- Yksipuolisen informaation riskit ja taistelualueille matkustamisen taustojen käsittelyn ohuus
- Median toiminnan vaikutus suomalaismuslimien elämään

Näihin kohtiin pohjautuvia johtopäätöksiäni esittelen tarkemmin seuraavissa alaluvuissa.

7.2.1 Keskustelun eri tasot

Tutkimustyöni ja aihepiiriin perehtymisen päätelmänä on, että median välityksellä käytävässä ja näkyvässä väkivaltaista radikalisaatiota koskevassa julkisessa keskustelussa on useita eri tasoja. Näitä keskustelun tasoja ovat yhteiskunnan taso, jota edustavat muun muassa virkamiestaso ja poliisi, sekä aktiivisten toimijoiden edustama taso, jota edustavat muun muassa muslimiyhteisöt, järjestöt ja aktiiviset yksityishenkilöt. Näiden kahden tason

edustamat näkemykset väkivaltaisesta radikalisaatiosta ja sen ehkäisemisestä poikkeavat toisistaan.

Tasoja, niiden käymää keskustelua, toimintaa ja ratkaisuehdotuksia erottava tekijä on, että usein viranomaisten, kuten poliisin, näkökulma keskittyy voimakkaasti Suomen sisäiseen turvallisuuteen. Yhteisöjen ja aktiivisten toimijoiden näkökulma keskittyy enemmän huoleen nuorten hyvinvoinnista ja väkivaltaisen radikalisaation ilmiön vaikutuksesta muslimiväestöä koskeviin mielikuviin. Mielikuvat liittyvät keskeisesti myös turvallisuuden tunteeseen ja kokemukseen yhteiskunnallisesta ilmapiiristä. Ilmapiiriin liittyvät olennaisena uhkaavuuden tunne, rasismi ja islamofobia.

Median esityksissä näiden eri tasojen edustamat näkökulmat ja ratkaisuehdotusten välittämät viestit kohtaavat harvoin toisensa. Myös muslimiyhteisöjen näkökulma jää usein vähintäänkin puutteelliseksi tai puuttuu kokonaan.

7.2.2 ”Vain muslimi on terroristi”

Väkivaltaiseen radikalisaatioon liittyvästä uutisoinnista ilmenee inhimillisyyden puute, joka osittain johtuu median toisintamista kaavoista ja osaltaan heijastaa julkisen keskustelun tilaa. Keskustelu antaa kuvan, jossa taistelualueelle matkustaneet nuoret ovat poikkeuksetta vaarallisia ja syrjäytyneitä ja jotka ovat päätyneet ratkaisuunsa ”radikalisoitumisprosessin” päätteeksi.

Haastateltavieni mukaan tämä on kuitenkin virheellinen tapa nähdä ilmiö ja käsitellä sen ratkaisuyrityksiä, jotka pohjautuvat oletukseen yhdestä ihmisryhmästä muita vaarallisempaa ja riskialttiimpaa radikalisoitua.

Keskeinen huomioni on, ettei keskustelu suomalaisista nuorista ole tasa-arvoista, kun verrataan keskenään valtaväestöön ja vähemmistöön kuuluvia nuoria. Nuoria koskeva huoli ei ole samanlaista, vaan muslimi- ja maahanmuuttajataustaisten nuorten tulevaisuus ja mahdolliset ongelmat sysätään heidän taustaansa vedoten yhteisölle ja perheelle. Radikalisaation yhteydessä ei puhuta huolesta nuorten hyvinvoinnista vaan ollaan huolestuneita Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta. Samalla jätetään osa kansasta määritelmän ”suomalaisuus” ulkopuolelle. Keskustelu vähemmistöistä on valikoivaa. Muslimeista ja maahanmuuttajista puhutaan vain ääripäiden yhteydessä: tavallista ja normaalia muslimia tai maahanmuuttajaa ei median esitysten mukaan ole, eikä häntä näy.

Haastateltavani kokevat mediassa muslimeista näkyvän kuvan mustavalkoiseksi ja yksinkertaistavaksi. Kuva on samanlainen siitä huolimatta, vaikka lähestymistapa olisi uutisessa tai jutussa niin sanotusti myönteinen. Myönteistä kuvaa tavoittelevissa jutuissa maahanmuuttajataustaiset henkilöt esitellään onnistuneina esimerkkeinä ulkoapäin tulleesta muutoksesta, kuten esimerkiksi kotouttamisesta. Heitä myös verrataan mediassa taustayhteisönsä sisällä henkilöihin, joiden muutos lähtökohdasta ei ole yhtä onnistunut. Lähtökohta on myös juuttunut stereotypioihin kuten esimerkiksi, että maahanmuuttajat ovat turvapaikanhakijoita tai pakolaisia ja että he ovat poikkeuksetta muslimeja. Havaintoni on, että muslimi on käsittelytavasta huolimatta jatkuvan vertailun alla. Häntä verrataan niin Suomen valtaväestöön kuin omaan vähemmistönsä. Onnistuminen tai epäonnistuminen ei ole yksilöstä vaan yhteisöstä kiinni.

Samalla tavoin mediassa käsitellään jo Syyriaan matkustaneita ja myöhemmin Suomeen paluuta haluavia nuoria. Heitä pidetään monen epäonnistumisen summana, joita tulee käsitellä vaarallisina turvallisuusuhkina. Näkökulma nähdä nuori tavallisena, virheitä tekevänä yksilönä, jota tulisi tukea vakavan trauman jälkeen, on tehty mahdottomaksi.

7.2.3 Yksipuolinen informaatio lisää vaikenemistä ja radikalisaatiota

Tutkimustyöni pohjalta vaikuttaa siltä, ettei media tunnista rooliaan vaikuttaa sekä myönteisesti että kielteisesti. Jos medialla olisi halua vaikuttaa radikalisoitumisen suuntaan Suomessa, sen tulisi kiinnittää huomiota toimintaansa ja osata myös tarkastella toimintansa seurauksia. Median toimintatavat ja näkökulmien valintaa koskevat eettiset valinnat ja taloudelliset ratkaisut näkyvät uutisoinnista selvästi. Valinnoissa on suuri merkitys sillä, paljonko aiheella on sensaatioarvoa.

Uutisoinneissa ongelmallista on puutteellinen taustoitus ja ilmeinen vaikeus asettaa ilmiö sille kuuluviin mittasuhteisiin. Esimerkkinä mediassa esiintyy aika ajoin keskustelua Daeshin värvääjistä, mutta varsinaisia todisteita Suomessa tapahtuvasta värväyksestä ei ole. Värväyksestä kirjoittaminen tuo toivottua sensaatiota ja klikkauksia.

Keskustelusta taistelualueille lähteneistä henkilöistä puuttuu mediassa lähes täysin näkökulma muista kuin vierastaistelijoista. Siksi median olisi tärkeää käsitellä muitakin toimijoita vastaavalla näkyvyydellä, mikä käytetään tällä hetkellä taistelualueille matkustaneiden henkilöiden käsittelyyn. Myös äärijärjestöjen ydinalueilla toimivat jihadistit ja konflikteja ylläpitävät järjestelmät, paikalliset ja kansainväliset, sekä siviiliuhrit tulisi ottaa laajempaan tarkasteluun. Tämä laajentaisi kuvaa väkivaltaisen radikalisaation taustatekijöistä ja sijoittaisi Suomen vierastaistelijailmiön laajempaan mittakaavaan.

Taistelualueille lähtemisen syitä käsitellään suomalaisessa mediassa ilman laajempaa näkökulmaa. Vastuun- ja solidaarisuudentunteet mainitaan lähtemisen syiksi tutkimuksiin haastatteluissa, muslimiyhteisöjen- ja edustajien puheenvuoroissa (mm. Centre for Research on Ethnic Relations and Nationalism 15.11.2016), sekä viimeisimmässä muussa tutkimuksessa, jota edustaa mainittu Suomesta Syyrian ja Irakin konfliktikentälle suuntautuva liikkuvuus -selvitys.

Vastuun- ja solidaarisuudentunteet liittyvät vahvasti alueella asuvien muslimien tilanteeseen ja kärsimykseen samaistumiseen. Kärsimyksen kuvausta on runsaasti luettavissa länsimaisesta mediasta, mutta media on esittänyt vain vähän keinoja helpottaa siviilien tilannetta. Median esityksistä puuttuu kokonaan näkökulma, että taistelualueille matkustaneista henkilöistä moni on kokenut velvollisuudekseen toimia ahdingossa olevien muslimiveljien ja -siskojen auttamiseksi ja tunne siitä, että jotain on tehtävä, on saanut heidät matkustamaan alueelle. Ongelmana nähdään, että muslimitaustaisten nuorten kohdalla halu auttaa sorrettuja nähdään samana kuin halu liittyä äärijärjestöön ja sotia. Tällöin ei myöskään nähdä inhimillistä halua palata Suomeen, kun konfliktialueen todellisuus on osoittautunut muuksi kuin lähtijä ennen alueelle on saattanut olettaa. Käytännössä paluu on tehty mahdolliseksi, koska rikollisen ja terroristin leima on vahva.

Koska media esittää toistuvasti yksipuolisen näkökulman taistelualueille lähtemisen syistä, siviilien kärsimykset ja keinot sodan uhrien auttamiseksi jäävät jatkuvasti uutisoinneissa taka-alalle, on median toiminta aiheuttanut tunteita muslimien unohtamisesta ja hylkäämisestä, sekä ihmisryhmän tekemisestä merkityksettömäksi. Näin ollen medialla voidaan nähdä olevan osansa radikalisoitumisen lisääntymisessä.

Islamilaisten käsitteiden huolimattoman käytön seurauksena nähdään myönteisesti eteenpäin vievän ja väkivaltaista radikalisaatiota ehkäisevän keskustelun tyrehtyminen. Vaikene-
misen ilmapiiri ulottuu erityisesti muslimiyhteisöihin. Koska monet islamin käsitteet on liitetty väkivaltaan ja terrorismin kaltaiseen toimintaan, keskustelu ja kysymysten esittäminen niihin liittyen koetaan pelottavaksi varsinkin nuorten keskuudessa. Kysymysten esittämisen ja uusien asiayhteyksien ihmettelyn koetaan leimaavan herkästi ja tekevän asioista kiinnostuneen nuoren vaaralliseksi ja sellaiseksi, josta viranomaiset ja poliisi kiinnostuvat. Ainoat tarjolla olevat väylät oppia tuntemaan käsitteistöä ovat media ja äärijärjestön propaganda, eikä näillä kahdella lopulta ole merkittävästi eroja, kun etsitään niiden esittämiä merkityksiä esimerkiksi sanoille ”jihad” tai ”kalifaatti”.

Tutkimushaastattelussa myös yksi haastateltava totesi, että hiljaisuus on vaarallisempaa

kuin keskustelu. Tämän takia muun muassa islamiin liittyvien käsitteiden käyttö oikeissa asiayhteyksissä ja niiden selventäminen yleisölle lisäisi myös valtaväestön yleissivistystä, sekä uskonto- ja islamtuntemusta, mutta myös madaltaisi kynnystä keskustella vaikeista asioista muslimiyhteisöissä. ”Moskeijan ovelle koputetaan vain silloin, kuin halutaan keskustella radikalisaatiosta tai muista negatiivisista asioista”, on myös yksi väite, joka on eri muodoissaan tullut esiin useissa eri yhteyksissä tutkimukseni varrella.

Tämä kertoo muun muassa kokemuksesta, että medialle muslimit ja maahanmuuttajat ovat hyödyllisiä vain silloin, kun halutaan hakea sensaatiouutisia ja käsitellä helposti klikkauksia saavia aiheita.

Ratkaisuehdotus käsitteiden onnistuneempaan käyttöön on, että media avaisi uutisoinnin yhteydessä käyttämiään käsitteitä nykyistä paremmin ja pyytäisi niiden käyttöön apua käsitteistöä tuntevilta tahoilta, kuten muslimiyhteisöiltä.

7.2.4 Tieto lisää mittasuhteita

Media saa ilmiön, kuten taistelualueille matkustamisen, näyttämään mittavammalta kuin se todellisuudessa on. Samalla media ei onnistu laittamaan oikeisiin mittasuhteisiin niitä pelkoja ja käsityksiä, joita uutisointi ohuen tiedon varassa varsinkin valtaväestössä aiheuttaa. Näiden pelkojen lieventämiseksi ja poistamiseksi tarvitaan oikeaa tietoa välittävää journalismia, joka asettaa globaalit tapahtumat niille kuuluviin kehyksiin.

Jos media ei muuta toimintatapojaan, silloin media toimii osaltaan myös vastakkainasettelua ja radikalisaatiota aiheuttavana tekijänä, kun sen tuottamat uutiset ja viestit lisäävät syrjintää ja tunnetta de-integraatiosta. Suomalaisuuden kokemuksen väheneminen koetaan yhtenä merkinä median toiminnan vaikutuksista. Silloin ilmiön ehkäisystä ja ratkaisemisesta tulee vielä enemmän koko yhteiskunnan tehtävä, media mukaan luettuna.

Aiheesta tarvitaan tietoa, jotta siitä voidaan keskustella rakentavasti. Myös tässä median toiminnalla on suuria vaikutuksia: miten ja mistä näkökulmasta media esittää saamansa tiedot, kenen suulla ja kasvoilla se esittää ilmiön? Jos media esittää vain lukuja taistelualueille matkustaneista, eikä liitä numeroita laajempiin mittakaavoihin, kuten suhteuta niitä Suomen muslimiväestön kokoon tai muihin konflikteihin osallistuneisiin henkilöihin, se tekee ilmiöstä monen mukaan vain ja ainoastaan muslimiväestöä koskevan ”ongelman”.

Yksi ongelmakohdista väkivaltaisen radikalisaation käsittelystä suomalaisessa mediassa liittyy median tekemisiin valintoihin siitä, ketä haastatella ja kuka saa näkyä mediassa. Henkilöt, jotka media usein valitsee haastateltavikseen edustavat haastateltavieni mukaan harvoin kantoja, jotka muslimiyhteisöjen enemmistöt voivat allekirjoittaa. Myös jotkin raakoja lukuja esittävät lähteet pysyvät merkittävänä auktoriteetteina, joiden rinnalle ei tuoda muuta näkökulmaa aiheeseen ja lähestymistapa jää etäiseksi.

Tämä näkyy muun muassa haastateltavien ja asiantuntijoiden valinnassa journalistisiin juttuihin ja -ohjelmiin. Islamia käsitellään syynä väkivaltaiseen toimintaan ja haastatteluihin valitut ”eri puolien edustajat” eivät ole lähtökohtaisesti tasavertaisia keskenään.

Haastateltavien valintaan liittyvästä problematiikasta osa saattaisi olla ratkaistavissa yhteisöjen nykyistä paremman järjestäytymisen kautta ja tuomalla nykyistä selkeämmin esille, ketä median olisi syytä lähestyä, kun sen aiheena ovat väkivaltainen radikalisaatio ja Suomesta taistelualueille matkustaneet henkilöt. Myös median omaa harkintaa asiassa kaivataan. Tulee olla itsestään selvää, ettei kuka tahansa maahanmuuttotaustainen henkilö pysty edustamaan yhteisöä ja ilmiötä, joka on paitsi medialle, myös aiheeseen perehtyneille tutkijoille vaikea.

7.2.5 Vaikutus suomalaismuslimien elämään

Julkisuudessa näkyvästä keskustelusta puuttuu kokonaan näkökulma, miten ilmiö ylipäättään ja median käsittelytapa ovat vaikuttaneet tavallisten suomalaismuslimien elämään. Lähi-idän konfliktien aiheuttama turvapaikanhakijatilanne on vallannut alaa muulta keskustelulta ja niputtanut maahanmuuttajaväestöä entistä enemmän yhteen. Samalla kuva maahanmuutosta ja maahanmuuttajista on kaventunut. Tämä kuva ja median käsittelytavat ovat jääneet samoille urille kuin 1990-luvulla, josta lähtien maahanmuutto Suomeen on lisääntynyt.

Mediassa eivät kohtaa yhteisön ja viranomaisten taso, ja näiden tasojen esittämät syyt radikalisaatiolle ja taistelualueille lähtemiselle vaihtelevat. Koska lähtösyyt tai ylipäättään radikalisoitumiseen ja erityisesti väkivaltaisiin ääriliikkeisiin liittymiseen eivät ole yksinkertaisia, niiden käsitteleminen mediassa on monimutkaista.

Muslimiyhteisöt ja niiden toimijat näkevät median de-humanisoivan, eli epäinhimillistävän muslimeja ja lähtevän mukaan vastakkainasetteluun, jota poliitikot ja erilaiset ääriliikkeet harjoittavat. De-humanisointiin kuuluu muun muassa uskonnon esittäminen toistuvasti samoissa yhteyksissä väkivallan kanssa ja mielikuvien luominen islamista väkivaltaiseen toimintaan yllyttävänä uskontona.

Vallalla oleva esitys uskonnosta radikalisoitumisen syynä tulisi purkaa ja tuoda esiin monipuolisempia käsittelytapoja. Kun uskontoa korostetaan, samalla mediasta on musliminuorten näkökulmasta helppo lukea laajemmin yhteiskunnasta heijastelevaa vihamielisyyttä islamia ja muslimeja kohtaan, sekä länsimaiden välinpitämättömyyttä muslimien kärsimyksistä.

Tämä aiheuttaa tunnetta siitä, että oman uskontonsa tai etnisyytensä johdosta henkilö kokee, ettei hänen identiteettinsä sovi kuvaan suomalaisesta, länsimaisesta ihmisestä, vaikka hän saattaa ajatella elävänsä itselleen sopivaa elämää muslimina ja suomalaisena. Vihapuhe ja ääriliikkeiden kasvava kannatus ovat muokanneet kuvaa suomalaisuudesta ja räjanneet myös sen mediassa näkyvää määritelmää.

Kun tähän lisätään islamististen ääriliikkeiden propaganda ja mahdollisesti taistelualueilla jo olevien tuttavien tai sukulaisten välittämä tieto tilanteesta, saattaa yhdistelmä olla haitallinen nuorelle, joka kokee, ettei asioista voida keskustella edes yhteisöissä, eikä kunnollista tietoa ole saatavilla.

Taistelualueille matkustamisen motiiveista jää näkymättä nuorten solidaarisuuden ja vastuun tunne, sekä huoli konfliktista kärsiviä muslimiveljiä ja -siskoja kohtaan. Mediassa ja keskustelussa keskitytään liikaa siihen, mitä ihmiset päätyvät taistelualueilla tekemään kuin mistä syistä henkilö on alun perin alueelle lähtenyt. Usein pohjimmaisena syynä on ollut halu auttaa sorrettuja, eikä päätyä sotimaan äärijärjestön puolesta.

Taistelualueelle matkustamisen motiiveista vastuunkokemus jää mediasta ja julkisesta keskustelusta puuttumaan ja lisää de-humanisointia. Musliminuorten ei nähdä olevan samassa asemassa kuin muiden suomalaisten nuorten, eivätkä yhteiskunnan huoli ja toimenpiteet näy mediassa tasa-arvoisina. Syyriaan matkustanut nuori nähdään radikalisoituneena ja terroristina ja hänen taustayhteisönsä leimautuu epäonnistuneeksi. Median esittämät toimenpiteet keskittyvät vapauksien rajoittamiseen ja Suomen suojelemiseen ulkoapäin tulevalta pahalta.

7.2.6 Kun Syyrian sota päättyy

Tällä hetkellä mediassa näkyvä kuva väkivaltaisesta radikalisaatiosta on yksipuolinen ja se käsittää lähes ainoastaan Syyrian sodan, vierastaistelijat ja muslimit. Muusta ääritoiminnasta ei puhuta vastaavin painotuksin ja ihmisryhmää, kuten vähemmistöä korostaen. Ilmiön julkinen kuva rakentuu esittämään vierastaistelijat samalla yksittäisinä toimijoina, joiden motiivit taistelualueille matkustamiselle ja ääriliikkeisiin liittymiselle ovat uskonnollisia. Samalla annetaan kuva ääriliikkeiden järjestäytyneestä toiminnasta, kuten värväyksestä, josta kuitenkin on hyvin vähän todisteita Suomessa.

Väkivaltaiset ääriliikkeet ja erityisesti äärioikeisto, ovat näkyneet kotimaisella mediakentällä vuosien 2016 ja 2017 aikana aiempaa enemmän. Myös näissä tapauksissa, esimerkiksi Helsingin asema-aukion pahoinpitelyn käsittely, tulee kiinnittää huomiota oikeisiin mittasuhteisiin ja käsitteisiin. Oleellista olisi nostaa kaiken muotoinen ääritoiminta samalle viivalle niin mediassa kuin muussakin julkisessa keskustelussa.

Jotta keskustelua voitaisiin käydä ja jatkaa rakentavasti, tarvitaan uutta tietoa erityisesti taistelualueille matkustaneiden motiiveista ja tietoa ristiriidasta, jota paikan päälle saapuminen ja todelliset tehtävät ovat aiheuttaneet. Tarvitaan myös tietoa muista syistä matkustaa alueelle, kuin liittyä aseelliseen toimintaan. Myös muslimien ja maahanmuuttajien asemaan Suomessa tulisi kiinnittää huomiota. Tämän kaiken tulisi näkyä myös mediassa ja journalististen juttujen aiheissa.

Mediassa näkyvä asiantuntijuus on paikoin ohutta, koska lähes kenen tahansa on helppoa esiintyä radikalisaation asiantuntijana maahanmuuttajataustaansa vedoten. Myös ei-maahanmuuttajataustaisten henkilöiden on helppoa käyttää yleisöä ja mediaa kiinnostavia käsitteitä, kuten ”radikaali islamismi” ja ”jihadismi” ja hankkia asiantuntijastatusta, vaikka asiasta puhuminen vaatisi syvempää aiheen tuntemusta kuin asiantuntijuuden perustamista median välittämään tietoon.

Vaikka Syyrian sota ensimmäisinä ”suoraan lähetetyistä” sodista ja konflikteista, joista informaatio on ollut heti saatavilla, päättyisikin, samat toimintatavat jatkuvat median ja moneen muun toimijan käytännöissä, ellei niitä tietoisesti muuteta.

Myös maailma ja Suomi ovat entistä enemmän lähempänä toisiaan ja keskustelu suomalaisuudesta jatkuu. Mediakentän tulevaisuuden tutkimuskysymyksiksi sopii, millaista yhteiskuntaa media heijastaa ja ketkä kuuluvat mediassa näkyvän kuvan mukaan suomalaiseen yhteiskuntaan? Kysyä voi, annammeko mediassa vähemmistöillemme ja kaikille kansalaisille yhtäläiset oikeudet, entä näkyvyyden? Tarkemmin voi tutkia, miten puhumme muslimeista ja maahanmuuttajista; miten kuva on muuttunut ajasta, jolloin maahanmuutto Suomeen alkoi?

Lähteet

- Aamulehti 3.11.2015. Supo: 20 taisteluihin Syyriassa ja lähialueilla osallistunutta palannut Suomeen, 15 kuollut. Luettavissa: <http://www.aamulehti.fi/juttuar-kisto/?cid=1195004468291> Luettu: 12.2.2016
- Alasuutari. P. 2014. 27, 84-85, 249. Laadullinen tutkimus 2.0. Vastapaino. Tampere.
- Al Jazeera 23.4.2016. Syria death toll: UN envoy estimates 400 000 killed. Luettavissa: <http://www.aljazeera.com/news/2016/04/staffan-de-mistura-400000-killed-syria-civil-war-160423055735629.html> Luettu: 8.1.2017
- Assefa, H. 2015a. 2015b. Radikalisoitumisesta. Afrikan Sarvi 1/2015. Luettavissa: <http://afrikansarvi.fi/issue9/101-kolumni/247-radikalisoitumisesta> Luettu: 7.4.2016
- Assefa. H. 2015. Miten sanat vaikuttavat? Median uutisointi islamista ja muslimeista. Nuoret Muslimit ry. Helsinki.
- Awan, A.N. 2007. 389-390, 399. Virtual jihadist media – Function. Legitimacy and radicalizing efficacy. European Journal of Cultural Studies August 2007. 10, 3, s.389-390, 399.
- Awan, A.N. 2007. 401, 402. Virtual jihadist media – Function. Legitimacy and radicalizing efficacy. European Journal of Cultural Studies August 2007. 10, 3.
- BBC 1.9.2014. Ukraine war pulls in foreign fighters. Luettavissa: <http://www.bbc.com/news/world-europe-28951324> Luettu: 10.4.2016
- BBC News 2.12.2015. Isis, Isil, IS or Daesh? One group, many names. <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27994277> Luettu: 10.4.2016
- BBC 15.3.2016. What's happening in Syria?. Luettavissa: <http://www.bbc.co.uk/news-round/16979186> Luettu: 13.4.2016
- Centre for Research on Ethnic Relations and Nationalism (CEREN) 15.11.2016. Maailmanpolitiikka, ulkopuolisuus ja ekstremismi: Miksi nuori lähtee Syyrian sisällissotaan?. Keskustelutilaisuus. Helsinki.
- Changemaker Akatemia. 2014a. 2014b. Kirkon Ulkomaanapu.
- Council on Foreign Relations 2016. Syria's War – The Descent Into Horror. Luettavissa: <http://www.cfr.org/syria/syrian-civil-war-five-years/p37668#!> Luettu: 13.4.2016
- Creutz-Kämpfi, K. 2008a. 2008b. Islam Suomen ruotsinkielisissä sanomalehdissä. Teoksessa Juntunen, M. & Martikainen, T. & Sakaranaho T. (toim.) Islam Suomessa – Muslimit arjessa, mediassa ja yhteiskunnassa. WS Bookwell. Porvoo.
- Creutz, K. & Juntunen, M. & Saarinen, J. 2015a. 2015b. 2015c. 2015d. 2015e. 2015f. 2015g. 2015h. Syrjintä, polarisaatio, nuoriso ja väkivaltainen radikalisoituminen – SY-PONUR-väliraportti. Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet. Helsinki. Luettavissa: http://sockom.helsinki.fi/info/notat/notat_1505.pdf Luettu: 11.4.2016
- Creutz-Sundblom, K. & Juntunen, M. & Saarinen, J. 2016a. 2016b. 2016c. 2016d. 2016e. 2016f. 2016g. 2016h. 2016i. 2016j. 2016k. Suomesta Syyrian ja Irakin konfliktikentälle suuntautuva liikkuvuus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja

43/2016. Helsinki. Luettavissa: http://tietokayttoon.fi/documents/10616/2009122/43_Suomesta+Syyrian+ja+Irakin+konfliktiket%C3%A4lle+suuntautuva+liikkuvuus.pdf/c3211f98-4522-4972-8867-8ece7664d9ec?version=1.0 Luettu: 22.10.2016

Dokumenttiprojekti: Pohjolan terroristit (Krigerne fra nord, Warriors from the North) 2014. O: Søren Steen Jespersen. T: Made in Copenhagen. Dokumentin pituus 58 min.

EU Creative Hackathon 2016. 20.-23.5.2016. Konferenssi. Amsterdam. <http://callto-counter.nl/wp-content/uploads/2016/05/Final-program-folder-EU-hackathon.pdf>

Evwaraye, A. 2.12.2015a. Evwaraye, A. 2.12.2015b. Evwaraye, A. 2.12.2015c. Evwaraye, A. 2.12.2015d. Poliisiylitarkastaja. Väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisy Suomessa. Sisäministeriö. Seminaariesitys. Helsinki.

Fernandez, A.M. 2015a. 2015b. 2015c. 2015d. 2015e. Here to stay and growing: Combating ISIS propaganda networks. The Brookings Project on U.S. Relations with the Islamic World U.S.-Islamic World Forum Papers 2015 October 2015. Luettavissa: http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2015/10/combating-isis-propaganda-fernandez/is-propaganda_web_english_v2.pdf Luettu: 11.4.2016

Glaser, B.G. & Strauss, A.L. 1967. The Discovery of Grounded Theory. Strategies for Qualitative Research. Aldine Publishing Company. Chicago.

Globalis 2015. Syyria. Suomen YK-liitto. Luettavissa: <http://www.globalis.fi/Konfliktit/Syyria> Luettu: 12.4.2016

Globalis 2016. ISIS. Suomen YK-liitto. Luettavissa: <http://www.globalis.fi/Konfliktit/ISIS> Luettu: 13.4.2016

Gummerus 1994. Gummeruksen uusi tietosanakirja. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Haaste 2015. Muslimiyhteisöt toimivat väkivaltaa vastaan. Haaste 2/2015. Luettavissa: <http://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste22015/muslimiyhteisottoimivatvakivaltaavastaan.html> Luettu 8.4.2016

Helsingin yliopisto 2015. Viha ja valta: Ääri-ilmiöt nyky-yhteiskunnassa. Luentosarja. Helsinki. <https://www.avoin.helsinki.fi/ajankohtaista/2015/viha-ja-valta2015.pdf>
HS 29.7.2012. Kymmenet suomalaisvapaaehtoiset matkustavat Israelin armeijan avuksi. Luettavissa: <http://www.hs.fi/kotimaa/a1305587769236> Luettu: 10.4.2016

HS 23.10.2015. Trollhättanin koulumurhaaja valitsi uhreiksi maahanmuuttajia – hyökkääjä jätti jäähyväiskirjeen. Luettavissa: <http://www.hs.fi/ulkomaat/a1445563251431> Luettu: 22.10.2016

HS 1.7.2015. Suomessa radikalisoitumista torjuvat poliisit ja imaamit. Luettavissa: <http://www.hs.fi/ulkomaat/a1435636237822> Luettu: 11.4.2016

HS 22.11.2016. Porilaismiehen väitetty itsemurhaisku Irakissa on yhä epävarma – Supo kertoi tiistaina suomalaisen tekemästä iskusta. Luettavissa: <http://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004876082.html> Luettu: 8.1.2017

HS 3.12.2016. Leikin loppu. Luettavissa: <http://www.hs.fi/kuukausiliite/art-2000004889526.html> Luettu 15.3.2017

Hyökki, L. & Jardi P. 2016. 135a, 135b, 144. Islamophobia in Finland: National Report 2015. Raportissa Bayraklı E. & Hafez F. (toim.) European Islamophobia Report 2015. SETA. Istanbul.

- Ilta-Sanomat 3.11.2015. Supo: Turvapaikanhakijoiden joukossa on ääri-islamisteja. Luettavissa: <http://www.iltasanomat.fi/kotimaa/art-2000001029649.html> Luettu: 12.2.2016
- Jalonen, J. 4.9.2014. ”Syyria, Ukraina ja suomalaiset vierastaistelijat”. Luettavissa: <https://jojalonen.wordpress.com/2014/09/04/syyria-ukraina-ja-suomalaiset-vierastaistelijat/> Luettu: 11.4.2016
- Jalonen, J. 2015. 11.11.2015. Puolikuun pelko. Muslimivastaiset ääriliikkeet Euroopassa. Historian tutkija Jussi Jalonen. Tampereen yliopisto. Seminaariesitys. Helsinki.
- Kehitä ja Arvosta ry 11.9.2014. Kokous, henkilökohtainen tiedonanto. Espoo.
Kirkon Ulkomaanapu 2015. Mikä ajaa nuoren ääriryhmään? Luettavissa: <https://www.tekojakampanja.fi/mika-kampanja/mika-ajaa-nuoren-aariryhmaan/> Luettu: 26.10.2016
- Kirkon Ulkomaanapu. Uskonnollisten ja perinteisten johtajien rauhanvälitysverkosto. Luettavissa: <https://www.tekojakampanja.fi/mika-kampanja/uskonnollisten-ja-perinteisten-joh-tajien-rauhanvalitysverkosto/> Luettu: 12.4.2016
- Koivunen, K. 15.11.2016. Tietokirjailija. Maailmanpolitiikka, ulkopolitiikka ja ekstremismi: Miksi nuori lähtee Syyrian sisällissotaan?. Seminaariesitys. Helsinki.
- Maasilta, M. & Raittila P. 2008a. 2008b. 2008c. Silmäyksiä islamin esittämiseen suomalaisessa journalismissa. Teoksessa Juntunen, M. & Martikainen, T. & Sakaranaho T. (toim.) Islam Suomessa – Muslimit arjessa, mediassa ja yhteiskunnassa. WS Bookwell. Porvoo.
- Malkki, L. 6.11.2015a. Malkki, L. 6.11.2015b. Malkki, L. 6.11.2015c. Tutkimusjohtaja. Vihan ja väkivallan historiaa: Terrorismin yksinäiset sudet ja muut uudet muodot. Helsingin yliopisto, Eurooppa-tutkimuksen verkosto. Seminaariesitys. Helsinki.
- MOT: Pohjolan somalien painajainen 2010. O: Wali Hashi. T: Matti Virtanen/ Yle. Dokumentin pituus 28 min. Katsottavissa: <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2010/12/20/pohjolan-somalien-painajainen>
- MTV 12.11.2014. Suomalais-ruotsalainen vierastaistelija: ”Toivoisin, että meitäkin autettaisiin”. Luettavissa: <http://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/suomalais-ruotsalainen-vierastaistelija-toivoisin-etta-meitakin-autettaisiin/4524262> Luettu: 10.4.2016
- MTV 23.3.2016. Suomen ensimmäinen epäilty terrorismirikos: Hovioikeus kumosi kaikki syytteet. Luettavissa: <http://www.mtv.fi/uutiset/rikos/artikkeli/hovioikeus-kumosi-tuomiot-terrorismin-rahoittamisesta/5804724> Luettu: 6.4.2016
- Mubarak, Y.M & Nilsson & E. Saxén, N. 2015a. 2015b. 2015c. Suomen somalit. Into. Helsinki.
- O’Neil P.H. 2011 Essentials of Comparative Politics, chapter 7: Political Violence. Luettavissa: <http://www.wwnorton.com/college/polisci/compol4/ch/07/chapterReview.aspx> Luettu: 11.4.2016
- Pohjalainen 22.9.2014. Isis-värvätyn tulee tietää vakavat seuraukset. Luettavissa: <http://www.pohjalainen.fi/mielipide/p%C3%A4%C3%A4kirjoitus/isis-v%C3%A4rv%C3%A4tyn-tulee-tiet%C3%A4%C3%A4-vakavat-seuraukset-1.1688229> Luettu: 19.2.2016
- Rinne, J. 11.11.2015. Poliitiikan tutkija. Poliittinen radikalismi ja mobilisaation uudet muodot. Helsingin yliopisto, Poliitiikan ja taloudentutkimuksen laitos. Seminaariesitys. Helsinki.

R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry 24.11.2014. Kokous, henkilökohtainen tiedonanto. Vantaa.

Saarinen, J. 7.6.2014. Tutkija. Panel on violent radicalization. Maanpuolustuskorkeakoulu. Keskustelupaneeli. Helsinki.

Saarinen, J. 18.11.2015a. 18.11.2015b. 18.11.2015c. 18.11.2015d. 18.11.2015e. 18.11.2015f. 18.11.2015g. Tutkija: Lähi-itä, radikaali-islamismi Suomessa. Radikaali Islamismi Suomessa. Finnish Middle East Consulting Group, Helsingin yliopisto. Seminaariesitys. Helsinki.

Sisäministeriö 2012, 9. Tavoitteena eheä yhteiskunta – kansallinen toimenpideohjelma väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisemiseksi. Sisäministeriö. Luettavissa: <http://www.intermin.fi/julkaisu/282012?docID=34402>. Luettu: 6.4.2016

Sisäministeriö 2012a, 17. Sisäministeriö 2012b, 17. Sisäministeriö 2012c, 17. Tavoitteena eheä yhteiskunta – kansallinen toimenpideohjelma väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisemiseksi. Sisäministeriö. Luettavissa: <http://www.intermin.fi/julkaisu/282012?docID=34402>. Luettu: 6.4.2016

Suojelupoliisi 2015a, 2. Suojelupoliisi 2015b, 6-7. Suojelupoliisi 2015c, 7. Suojelupoliisi 2015d, 2. Suojelupoliisin toimintaympäristö 2015-2016. Suojelupoliisi. Luettavissa: http://www.supo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/supowwwstructure/64088_Suojelupoliisin_toimintaymparisto_vuosina_2015-2016.pdf?63bfcddeb81cd388 Luettu: 6.4.2016

Taira, T. 2008a. 2008b. 2008c. 2008d. 2008e. 2008f. Islamin muuttuva julkisuuskuva – Tapaustutkimus Helsingin Sanomista 1946-1994. Teoksessa Juntunen, M. & Martikainen, T. & Sakaranaho T. (toim.) Islam Suomessa – Muslimit arjessa, mediassa ja yhteiskunnassa. WS Bookwell. Porvoo.

The World Post 10.2.2016. 4 Things To Know About Dabiq, ISIS's Slick Propaganda Magazine. Luettavissa: http://www.huffingtonpost.com/entry/isis-dabiq-magazine_us_56a7e6cfe4b04936c0e8938a Luettu: 17.4.2016

Tulkki, K. H. 2016, 10. Sukupuolen rakentuminen Isisin propagandajulkaisuissa. Helsingin yliopisto, Valtiotieteellinen tiedekunta. Luettavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/160128/Tulkki_Yleinenvaltiooppi.pdf?sequence=2 Luettu: 13.4.2016

Valomerkki 23.10.2015a. Valomerkki 23.10.2015b. Puolikuun pelko ruokkii väkivaltaista islamia. Luettavissa: www.valomerkki.fi/uutiset/puolikuun-pelko-ruokkii-vakivaltaista-islamismia Luettu: 26.10.2016

Valomerkki 22.2.2016. Oussama Yousfi otattaa radikaalista kopin. Luettavissa: <http://www.valomerkki.fi/uutiset/oussama-yousfi-ottaa-radikaalista-kopin-aari> Luettu: 23.2.2016

Valomerkki 11.5.2015. ”Yakub Muhamud: Ei kukaan sodi omaa maataan vastaan” Luettavissa: <http://www.valomerkki.fi/aiheet/kaupunki/yakub-muhamud-ei-kukaan-sodi-omaa-maataan-vastaan> Luettu: 6.4.2016

Yahya, M. 27.11.2016a. 27.11.2016b. Puheenjohtaja. Andalus ry. Haastattelu. Helsinki.

Yle 25.2.2015. Muslimiyhteisön johtaja: ”Jos Suomi sulkee rajan, nuori voi radikalisoitua entistä pahemmin”. Luettavissa: http://yle.fi/uutiset/muslimiyhteison_joh-

[taja jos suomi sulkee rajan nuori voi radikalisoitua entista pahemmin/7829034](#) Luettu 7.4.2016

Yle 25.2.2015. Isis-soturi Joni kertoo Ylelle: En ole päässyt vielä tappamaan. Luettavissa: http://yle.fi/uutiset/isis-soturi_joni_kertoo_ylelle_en_ole_paassyt_vielä_tappaamaan/7827075 Luettu: 10.2.2016

Yle 17.6.2015. Isis haluaisi minut – näin taistelijoita värvätään Suomessa. Luettavissa: <http://yle.fi/uutiset/3-8066530> Luettu: 22.10.2016

Yle 18.10.2015. Syyrian mutkikas valtapeli – katso grafiikasta liittolaiset ja viholliset. Luettavissa: http://yle.fi/uutiset/syyrian_mutkikas_valtapeli_katso_grafiikasta_liittolaiset_ja_viholliset/8376738 Luettu: 14.4.2016

Yle 3.11.2015. Supo: Turvapaikanhakijoista merkittäviä vaikutuksia Suomen turvallisuudelle – tulijoilla kytköksiä väkivaltaisiin ryhmiin. Luettavissa: http://yle.fi/uutiset/supo_turvapaikanhakijoista_merkittavia_vaikutuksia_suomen_turvallisuudelle_tulijoilla_kytkoksia_vakivaltaisiin_ryhmiin/8428033 Luettu: 12.2.2016

Yle 18.11.2015. Jihadista kalifaattiin – miten Isis käyttää islamilaisia termejä? <http://yle.fi/uutiset/3-8462821> Luettu: 20.11.2015

Yle 27.11.2015a. Yle 27.11.2015b. Suojelupoliisi: Väkivaltaisen radikalisaation uhka on kasvanut Suomessakin. http://yle.fi/uutiset/suojelupoliisi_vakivaltaisen_radikalisaation_uhka_on_kasvanut_suomessakin/8485686?ref=leiki-uu Luettu: 6.4.2016

Yle 19.12.2014. Suomen ensimmäisessä terrorismioikeudenkäynnissä vankeustuomio neljälle. Luettavissa: http://yle.fi/uutiset/suomen_ensimmaisessa_terrorismioikeuden_kaynnissa_vankeustuomio_neljalle/7699971 Luettu: 6.4.2016

Yle 21.10.2016. ”Lelusalakuljettaja” Rami Adham Ylelle: Kiistan väitteet, Aleppossa loukkaantuminen on täysin totta. Luettavissa: <http://yle.fi/uutiset/3-9245755> Luettu: 15.3.2017

Zelin, A. 2015a. 2015b. New Zealand’s jihadis. New Zealand International Review. Luettavissa: <https://azelin.files.wordpress.com/2015/03/nziemarch-april2015-new-zealands-jihadis-by-aaron-zelin.pdf> Luettu: 15.10.2016